

UDDÂ TESTAMENT JURGÂLEM ANARÂŠKIELÂN

Suomâkielâst anarâškielân – keevâtlâš pággu vâi máhđulâšvuotâ uccâ kielân?

Anarâškielâ pro gradu -pargo

Oulu ollâopâttâh, Giellagas-instituut

30.4.2013

Mervi Skopets

Siskáldás

1 LAIDIITTÁS	1
1.1 Tutkâmuš tuávááš.....	1
1.2 Tutkâmfáddá já -ulmeh.....	1
1.2.1 Fáddápiirás	1
1.2.2 Fáddápiirás rajjim	2
1.2.3 Tutkâmčuosâttâh.....	2
1.2.4 Tutkâmuš ulmeh	2
1.2.5 Tutkâmhypotees	3
1.3 Tutkâmmetodeh já –amnâstâh.....	4
1.3.1 Tutkâmmetodeh.....	4
1.3.2 Kâldeeamnâstâh.....	5
1.3.3 Tuáváášamnâstâh já išeniävuh.....	5
2 TUTKÂMUŠ TEOREETLÂŠ TUÁVÁÁŠ JÁ OOVDEB TUTKÂMUŠ.....	6
2.1 Jurgâlemteoriah já -prinsiipeh.....	6
2.1.1 Dynaamisâš ekvivalens	7
2.1.2 Funktionaallâš jurgâlemteoriah	8
2.1.3 Relevansteoria	8
2.1.4 Skoposteoria	8
2.2 Jurgâlemtutkâmuš já jurgâlus árvuštállâm.....	10
2.2.1 Jurgâlemtutkâmuš	10
2.2.2 Jurgâlem árvuštállâm	11
2.3 Ráámmát jurgâlem já toos kyeskee tutkâmuš	13
2.4 Suomâ- já sâmikielâsâš ráámmátteevstâi historjást.....	15
2.4.1 Suomâkielâsâš ráámmátteevstah	15
2.4.2 Sâmikielâsâš ráámmátteevstah	16
3 ANARÂŠKIELÂSÂŠ RÁÁMMÁTTEEVSTAH.....	19
3.1 Ovdil ive 1992 jurgâlum ráámmátteevstah	19
3.2 Ive 1992 maŋa jurgâlum ráámmátteevstah	20

4	TUTKÂMVUÁLÁSÂŠ TEERMAH	22
4.1	Verbâ σφζω.....	22
4.2	Substantiiv πνεῦμα	24
4.3	Verbâ πληρόω	27
5	TUTKÂMVUÁLÁSÂŠ TEERMÂI JÁ VEERSTÂI JURGÂLUSÂI ANALYYS	30
5.1	Verbâ σφζω.....	32
5.2	Substantiiv πνεῦμα	50
5.3	Verbâ πληρόω	83
5.4	Analyys čuákánkiäsu	100
6	PUÁTUSIJ SUOGÂRDEM.....	103
	KÂLDEEH	106
	LAHTOSEH.....	112

1 LAIÐIITTÂS

1.1 Tutkâmuš tuávááš

Ráámmátteevstâi já eres kirholij teevstâi jurgâlem já almostittem aalmug jieijâs kiellân lii vaiguttâm maanġâi kielâi kirjekiela šoddâmân já ovdánmân. Náávt lii keevvâm anarâškielâ kirjekiela šoddâmist-uv siämmáánáálá ko suomâkielâst. Vuossâmuš anarâškielâsâš anarâšâi várás jurgâlum já teddilum kirje *Anar Sâmi kiela aapis kirje* almostui ive 1859. Tot tuálá sistees tekstâpittâid Rámáttist kirholii máttááttâs lasseen.

Kielâ tááhust onnáá peeivi táárbuh čonnâseh eenâb kielâ iäláskitmân, veik anarâškielâ kirjekiela ij lahkin vala nanosávt vuáhádum. Iäláskee uccâ kielâ várás taarbâš lasettid jieijâskielâsâš kirjâlâšvuodâ já vijđedid kielâkevttimpirrâduvvâid, moos suápih pyereest meiddei ráámmátteevstâi jurgâlusah. Ton lasseen ráámmátteevstâin lii jieijâs árvu kirhoi immeelpalvâluskiävtust já ovtâskâs ulmui persovnlâi kiävtust. Maanġâi kirhoi vuáđuprinsiipin lii-uv lamaš, et juáhâš kolġâččij uázžud luuhâd ráámmátteevstâid jieijâs kiellân. Kirholii já vuoinâlii áárvui lasseen ráámmátteevstâin lii meiddei tiätulágán kulttuurlâš árvu.

1.2 Tutkâmfáddá já -ulmeh

1.2.1 Fáddápiirâs

Taat tutkâmuš kulá kielâ tiedâlâš jurgâlemtutkâmuš pirrâsân, já tot kiedâvuš ráámmátteevstâi jurgâlem já jurgâlmijd aanaarsämikielân adâi anarâškielân. Tutkâmuš ulmen lii selvâttid, maht kreikakielâsâš Uđđâ testament algâteevstâ teermah *σῶζω, πνεῦμα* já *πληρόω* realistuvvojeh anarâškielâsâš Uđđâ testament teevstâin, moh láá jurgâlum ive 1992 kirkkoráámmát suomâkielâsâš teevstâ vuáđuld. Tutkâmušâstân selvâttâm meid, magareh anarâškielâsâš Uđđâ testament teevstah láá jurgâlussân, jis taid verdid vuolgâteekstâs ive 1992 suomâkielâsâš kirkkorámátân já nube tááhust kirkkoráámmát Uđđâ testament vuolgâteekstân adâi kreikakielâsâš algâteekstân, mon siskâldâs oovdânpyehtim lii anarâškielâsâš jurgâlmij-uv viggâmuššân.

1.2.2 Fáddápiirás rajjim

Suogárdem čuosáttáhhân láá ive 1992 suomákielásáš kirkkoráammát (KR92) vuáđuld rahtum Uđđá testament teevstái jurgálmeh anaráškielân. Anaráškielâ lii uccâ, suullân 400 sárnoo kielâ, mii lii ärbivuáválávt sarnum tuše Suomâst Aanaarjäävri pirrásijn.¹ Anarâš ráámmátteevstah láá jurgálmeh suomákielásáš ráámmátteevstái vuáđuld, tasko majemui iivij rái iä lah lamaš äššitobdeeh, kiäh puávtáččii jurgálmeh ráámmátteevstáid njuolgist algákielást anaráškielân. Kielâ uccevuodâ tiet meiddei suomákielást anaráškielân jurgálmeh láá lamaš väániht. Anaráškielásáš ráámmátteevstáh iä lah tutkum ovdil. Jurgálmeh, eromášávt eenikielâlij jurgálmeh, uccáavuodâ tiet, taan fáadá tutkamuš lii merhâšittee, tastko ráámmátteevstah láá taan rái jurgálmeh uccáá, já toin-uv uási lii jurgálmeh puárásuh, ive 1938 suomákielásáš Uđđá testament teevstâ vuáđuld.

1.2.3 Tutkámčuosáttâh

Tutkámčuosáttáhhân lam valjim ristáláš teologisâs termilogia. Tutkamušân väljeim kyehti kuávdáš teologisâs teerma, veerbâ *σῶζω* (vuáđumerhâšume: *piäluštiđ*) já substantiiv *πνεῦμα* (vuáđumerhâšume: *jieggâ, pieggâ*), moh vuáttojeh távjá Uđđá testament kiirjijn. Toi lasseen kuoráttálmeh veerbâ *πληρόω* (vuáđumerhâšume: *tevidiđ*), mast láá sierálágáneh metaforisâš kevttimtäävih, mon tiet tot sáttá realistuđ jurgálmijn maanjanáálá já nube tááhust tovtáid jurgálmehčuolmâid.

Tutkamuščuosáttáhhân väljeim teermâi uásild mun lam ráhtám tuávááštiáttun selvátem algáalgálii kreikakielásáš sääni merhâšumeest, kiävtutaavijn sehe ton vyettimist Uđđá testament kiirjijn. Tutkámvuálásáš teevstáin mun lam valjim KR92 vuáđuld jurgálmeh anaráškielásáš Uđđá testament teevstáin taid veerstáid, moin vuáttojeh tutkamuščuosáttáhhân lejje teermah. Lam moonnâm systemaatlávt čoodâ teermâi jurgálmeh uáinust, já juáhám taid luokai mielđ ton vuáđuld, maht toh láá kevttum anaráškielást.

1.2.4 Tutkamuš ulmeh

Ulmen lii tutkâđ, maht tutkamuščuosáttáhhân lejje teermah kiävttojeh anaráškielásáš Uđđá testament teevstáin, moh láá jurgálmeh KR92 vuáđuld. Tutkamuš ohtávuodâst mun suogárdálmeh meid tutkámvuálásáš veerstái tááhust tom, magareh anaráškielásáš ráámmátteevstah láá jurgálmeh teoria uáinust, jis taid verdid vuolgátekstâs adai suomákielásáš KR92 teekstân já nube tááhust KR92 vuolgáteekstân, kreikakielásáš

¹ Lasetiätu anaráškielást: keejâ Olthuis, Kivelä & Skutnabb-Kangas (2013).

algáteekestân. Siämmást viekkiistâlâm meiddei tom, monmit já magarijn iävtuin anarâškielâsâš ráámmátteevstâid puávtáččij jurgâlid kreikâkielâsâš algáteevstâ saajeest suomâkielâsâš KR92 teevstâin. Vijdâsub ulmen lii kevttid tutkâmpuátusijdân ävkkín anarâškielâ ráámmátjurgâlempargoost, mii lii eidu tääl álgám.

1.2.5 Tutkâmhypotees

Tutkâmhypoteesin lii, et KR92 vuáđuld anarâškielân jurgâlum Uđđâ testament teevstah nuávditteh iänäáš formaallii ekvivalens já láá puustâvliih jurgâlmeh suomâkielâst. Toh nuávditteh suomâkielâsâš teevstâ sänioornig já suomâkielâsâš ettâmvuovijd ain ko tot peri lii máhđulâš ađai keevâtlávt aldasáid puoh soojijn. Taat kuáská sehe tutkâmvuálâsâš teermâi jurgâlmâid ete ubâlâšvuodâst tutkâmušâst mieldi orroo verstäid. Taat lii máhđulâš ton suujâst, et suomâ- já anarâškielâ lává hylkkikielâh. Hypotees vuáđuld puáhtá toohâđ juurdâpuátus, et anarâškielâsâš KR92 vuáđuld jurgâlum Uđđâ testament teevstâin spiekâstuvvee jurgâlus tuodânalâsávt spiekâstuuččij meiddei KR92 sânihaamijn já jurgâlemčuávdusijn.

Hypotees vuáđuld puáhtá nabdeđ, et iänäáš uási anarâškielâsâš Uđđâ testament teevstâin puávtáččij jurgâlid njuolgist suomâkielâsâš KR92 vuáđuld, tastko suomâkielâst anarâškielân puáhtá jurgâlid viehâ njuolgist já sânist sâánán já nube tááhust ij tarbâsičči viekkiistállâđ teologisâš uáinuid jurgâlmist. Taat huáputtičij já ovdedičij jurgâlempargo tááláá tiileest, kuás tagareh äššitobdeeh, kiäh máttih sehe anarâškielâ ete Uđđâ testament algâkielâ kreeika, láá väániht. Tággáár jurgâlus monâččij jurgâlem maņa čoodâ tärhistemmudo, mast tom tärhističčij algâkielân verdidmâin teologisâš äššitodee, kote máttá sehe anarâškielâ ete algâkielâ. Tärhistem lii taarbâšlâš, amas jurgâlusâst šoddâđ algâkielâ vuástâsâš puáđus, tastko KR92 lii jurgâlum dynaamisâš ekvivalens prinsii pij mielđ já pááihui viehâ ríjjâ. Täärhistmist kalga kiddid huámmâšume eromâšávt tagaráid soojijd, moin ij lamaš máhđulâš jurgâlid njuolgist, pic lii kolgâm kevttid eres sânihäämi tâi ettâmvyevi teikkâ ereslágán ráhtus.

Anarâškielâsâš ráámmátteevstah puátih ovdemustáá Suomâ evaņgelâš-luteerlâš kirho kiävtun, ovdâmerkkân immeelpalvâlusâin luhhum evaņgelium- já epistolatekstân. Tággáár kiävtun heivejeh pyereest anarâškielâsâš teevstah, moh nuávditteh suomâkielâsâš siämmáálágán kiävtust leijee KR92 ettâmvuovijd já sânihaamijd. Ton lasseen kannat vala mainâšid, et Suomâ evaņgelâš-luteerlâš kirkko lii anarâškielâsâš ráámmátteevstâi jurgâlempargo toimânieijee já uáiviruttâdeijee.

1.3 Tutkâmmetodeh já –amnâstâh

1.3.1 Tutkâmmetodeh

Taat tutkâmuš lii kielâtieđâš empiirisâš jurgâlemtutkâmuš. Mun tuudhâm anarâškielâsâš Uđđâ testament teevstâi jurgâlmij ekvivalens adâi jurgâlus já ton vuolgâteevstâ västideijeevuodâ viärdádâlmáin taid sehe vuolgâteekstân ete kreikakielâsâš algâteekstân, mon saavâ oovdânpyehtim lii meiddei anarâškielâsâš teevstâi eidusâš ulmen.

Tutkâmmetodâm lii kuulmâmuđosâš. Vuossâmuu muđdoost mun lam valjim teermâid, moi vuáđuld lam kuorâttállâm jurgâlusâid. Vistig lam selvâttâm tutkâmvuálâsij teermâi vuottumsoojijd, moin kávnoo anarâškielâsâš KR92 vuáđuld jurgâlum tekstâ. Taan várás lam hammim listo jo jurgâlum luuhâmpittáin já veerstâin, tastko Uđđâ testament teevstâin tuše evaŋgeliumist Matteus miel láá puoh veerstah jurgâlum KR92 vuáđuld.

Evaŋgelium Matteus miel lii almostittum sierâ kirjen, mon lasseen uásih láá mielđi meid Kirkkokietâkirje evaŋgeliumluuhâmpittâi juávhust. Ton lasseen luuhâmpitáh já ovtâskâs veerstah láá almostittum Kirholij toimâttâsâi kirjeest, já Katekismus meid tuálá sistees veestâid. Tain almostitmijn luuhâmpitáh já teevstâi uásih láá fáádâmiäldâsâš oornigist. Tondiet taid kalga nuurrâđ liiston já ráhtiđ tain tavlustuv, mii nuávdit Uđđâ testament kiirjij oornig, vâi puáhtá kavnáđ tutkâmušast tarbâšum veerstâid.

Tutkâmamnâstâhhân lam valjim veerstâid, moin tutkâmvuálâsâš teermah vuáttojuh. Lam čokkim veerstâid luvâttâlmân, kost jieškote-uv veerstâ puotâ lam sajiduttâm vuálâluvvi kreikakielâsâš algâteevstâ, suomâkielâsâš KR92 teevstâ já anarâškielâsâš jurgâlus. Taggaar listo taha máhđulâžžân teevstâi viärdádállâm já jurgâlusâi analysistem. Tom maŋa lam karttim teermâi finnim suomâkielâsâš já anarâškielâsâš jurgâlemvastuid tutkâmvuálâsâš veerstâin já ráhtám toi vuáđuld tavlustuvvâid, moin čielgejuh toi vuottummereh.

Tutkâmuš kuálmád muđdoost lam anyllystâm jurgâlusâid tutkâmvuálâsâš teermâi uáinust. Siämmást lam kuorâttállâm veerstâi anarâškielâsâš jurgâlmijđ ubâlvuottân, nube tááhust suomâkielâsâš vuolgâteevstâ peht já nube tááhust ton vuolgâteevstâ adâi kreikakielâsâš algâteevstâ peht.

1.3.2 Käldeeamnâstâh

Käldeeamnâstâhân kuleh algâkielâsâš adai kreikakielâsâš Uđđâ testament teevstah² sehe suomâkielâsâš KR92 já ton vuáduld jurgâlum anarâškielâsâš Uđđâ testament teevstah. Anarâškielâsâš teevstah láá evangelium Matteus mielđ ubbân já ton lasseen ovtâskâs luuhâmpitáh já veerstah, moh láá jurgâlum *Kirkkokietâkirje*, *Kirholij toimâttâsâi kirje* já *Katekismus* várás 1990- já 2000-lovvoost (Mark, Luuk., Joh., Room., 2. Kor., Gal, Ef., 1. Tess., 1. Tim., Tit., 1. já 2. Piät., Alm.).

1.3.3 Tuáváášamnâstâh já išeniävuh

Tuáváášamnâstâhân mun kiävtám jurgâlem já jurgâlemteoriaid kiedâvuššee kirjâlâšvuodâ já ereskielâsâš, eromâšávt tavesämikielâsâš ráámmátjurgâlusâid sehe toi jurgâlem, jurgâlemtekniik já jurgâlemčuolmâi kiedâvuššee kirjâlâšvuodâ. Kiävtám tutkâmušâstân išeniävun jieškote-uvlágánijd sänikiirjijd, sänikonkordansijd, kielâoopâid já eres raavâkiirjijd táárbu mielđ sehe Paratext-ráámmátjurgâlemohjelm.

² Kiävtám taan tutkâmušâst kreikâkielâsâš teevstâ, mii lii lamaš KR92 vuolgâtekstân já mii kiävttoo vala-uv almolávt ráámmátjurgâlusâi uáivikâlden. Tot kávnoo ovdâmerkkân tiedâlijn almostitmijn Novum Testamentum Graece (Nestle-Aland 26.–28. editio teikkâ United Bible Society 3.–4. editio).

2 TUTKÂMUŠ TEOREETLÂŠ TUÁVÁÁŠ JÁ OOVDEB TUTKÂMUŠ

Taan lovvoost oovdânpuávtám jieččân tutkâmušan čonnâseijee jurgâlemtutkâmuš já jurgâlemteoriaid sehe suomâkielâsâš, anarâškielâsâš já almolubboht sâmikielâsâš ráámmátjurgâlmân kyeskee oovdeb tutkâmuš já historjá.

Jurgâlemtiettuu puáhtá jyehid oosijd maanġanáálá. Vehmas-Lehto (2008: 31–32) miel tot juáhás kyevti uásán: vuáđututkâmuššân já heiviittum tutkâmuššân, moin vuáđututkâmuš juáhás teoreetlâš já empiirisâš tutkâmuššân. Ingo (2000: 15) miel teoreetlii tutkâmušan kuleh jurgâlemteoriah já empiirisâš tutkâmušan vuod jurgâlemtutkâmuš, mii vuáđuduvá kielâpaarâi viárdádâlmân.

Jurgâlemteoriain kiedâvušâm tagarijd, moh čonnâseh muu tutkâmušan: dynaamisâš ekvivalens, relevansteoria, funktionaallâš skoposteoria sehe skoposteorian kullee loojaalvuotâ. Jurgâlemtutkâmuš peht kiddiim huámásume eromâšávt empiirisâš tutkâmusân ađai jurgâlmij ekvivalens tutkâmân, jurgâlemvaastâohtâvuodâi viárdádâlmân já jurgâlusâi árvuštâlmân.

2.1 Jurgâlemteoriah já -prinsiipeh

Ovdil jurgâlemteoriai šoddâm jurgâlusah juáhhojii kuulmâ juávkun jurgâlemtäävi uáinust: rijjâmielâsâš (mielivaltainen) jurgâlus, formaallávt västideijee ađai sânitârhis jurgâlus já semantlávt västideijee ađai rijjâ jurgâlus. Rijjâmielâlâš jurgâlusšân annoo jurgâlus, mon peht “jurgâleijee” saatij lasettiđ, kyeđđid meddâl teikkâ mutted maidnii siskâldâsâid. Rijjâmielâliih jurgâlusah lijjii táváliih čaabâkirjálâšvuodâ jurgâlmist Euroopast 1800-lovo aalgâ räi. (Vehmas-Lehto 2002: 26.)

Formaallâš ekvivalens ađai vaastâvuotâ jurgâlusâst meerhâš tom, et jurgâlus västid vuolgâteevstâ hámálávt ađai lii sânitârhis jurgâlus, mii nuávdit iärâsij lasseen vuolgâteevstâ sânioornig ja ceelhâopâlijd ráhtusijd. Taat jurgâlemtääpi lii kevttum ennuv ovdâmerkkân ráámmátteevstâi jurgâlmist. Távjá kevttum tääpi jurgâlmist lii lamas meiddei “rijjâ” ađai semantlávt västideijee jurgâlus, mii meerhâš tom, et vuolgâteevstâ äššisiskâldâs oovdânpáhtoo puátukiellân ton luándulij vuovij já haamij miel. (Vehmas-Lehto 2002: 27–30.)

Vuossâmuuh eidusâš jurgâlemteoriah lijjii lingvistliih já šoddii 1950-lovvoost almolâš kielâtiettuu ovdánem já jurgâlustáarbui lasanem mieldi. Almolâš kielâtiettust iberdui kielâi verdidem vuáđuld, et kielâi iáruh tiättojuh tast, magarijn vuovijn toh olgospyehtih merhâšuumijd, maht säänih kuálustuvvojuh celkkust/celkkui/ceelhân já maid lii pággu olgospyehtid jieškote-uv kielâst. Vuossâmuuh jurgâlemteoriah vuáđuduvvii toos, et jieškote-uv kielâst/kielân siämmáá äššisiskáldâs puáhtá oovdânpyehtid jieškote-uvlágán vuovijn. Lingvistlij teoriat uáinust šiev jurgâlus sirdá vuolgâteevstâ merhâšume adai tot västid vuolgâteevstâ semantlávtt (semantlâš ekvivalens). Jiešalnees lingvistliih teoriat kovvejuh teoria häämist tom, maid ovdil kočodii ríjjá jurgâlmân. Lingvistliih jurgâlemteoriah láá ain-uv anoliih ovdâmerkkân jurgâlemčuolmâi čuávdimist. (Vehmas-Lehto 2002: 32–36.)

2.1.1 Dynaamisâš ekvivalens

1960-lovvoost šoddii vuossâmuuh kommunikatiivliih jurgâlemteoriah, moin vuosmužžân já tobdosumosin lâi Eugene A. Nida hammim dynaamisâš ekvivalens teoria. Kommunikatiivliih jurgâlemteoriah vuáđuduvveh viestâdemteoriaid, mii meerhâš tom, et jurgâlusâst viestâ adai saahâ sirdoo vuolgâkielâsâš vuolgâtteijest puátukielâsâš vuástávâldei. Nida lâi lingvist, kote ráámmátservipargostis kuáhtái távjá jieškote-uvlágán jurgâlemčuolmâid, ko ráámmátteevstah jurgâluvvojii algâaalmugij kielâid formaallâš ekvivalens teoria nuávditmáin iäge kulttuurliih iáruh valdum vuotân. Taan várás Nida ovdedij jieijâs dynaamisâš ekvivalens teoria, moos vuáđuduvá meid suomâkielâsâš ive 1992 kirkkoráámmát. (Vehmas-Lehto 2002: 54–58.)

Dynaamisâš ekvivalens vuáđujurduu mield jurgâlus kalga lede iberdettee já vaikutteijee. Jurgâlus lii vuolgâteevstâ ekvivalent, jis tot vaaikut toin naalijn, et puátukielâsâš viestâ vuástávâldee reaktioh láá siämmáálágáneh ko vuolgâkielâsâš vuástávâldee reaktioh. Ton várás jurgâlusâst ferttee kevttiđ luándulâš puátukielâ já valjiđ aldemus luándulijd jurgâlemvastuid nuuvtt, et jurgâlus ij oroččii jurgâlussân. Dynaamisâš ekvivalens olášutmist puáhtá spiekâstid vuolgâkielâ häämist já ubâ merhâšuumest-uv, vâi jurgâlus puohtuuččij aldeláá vuástávâldee jieijâs kulttuur. (Vehmas-Lehto 2002: 56.) Nida teoria lii kevttum ennuv ráámmátjurgâlmist, veik lii-uv meid árvustállum eres lasseen tondiet, et jurgâlus oskolâšvuotâ algâteekstân ij lah tiäduttum já et vuástávâldei reaktioid lii

vaigâd tâi ubâ máhđuttem mittediđ (Vehmas-Lehto 2002: 58; Mojola & Wendland 2003: 9).

2.1.2 Funktionaallâš jurgâlemteoriah

Dynaamisâš ekvivalens teoria vuáđuld ovdeduvvii 1980-lovvoost funktionaallâš jurgâlemteoriah, moh sulâstiteh tom já láá meiddei kommunikatiivliih. Nida še kočoškođij jieijâs teoria funktionaallâžžân, mii lii tovâttâm mottoomlágán siáhánem nomâttâsâin já siskáldâsâin. Funktionaallâš ekvivalens teoriain tiäduttuvvoo vuolgâteevstâ já jurgâlus funktio ađai kiävttutârguttâs, mii kolgâččij leđe jurgâlusâst siämmâásullâsâš ko vuolgâteevstâst. (Vehmas-Lehto 2002: 70–71.)

2.1.3 Relevansteoria

Kommunikatiivlâš jurgâlemteoriai juávkun kulá meid Ernst-August Gutt (1992) ovdedem relevansteoria, mii vuáđuduvá viestâdem relevansteorian. Relevansteoriast tiäduttuvvojeh viestâ vuástávâldee kognitiivlâš piirâs já tot, maggaar informaatio sun áppád vâldiđ vuástá já iberdiđ jieijâs tuávâáštiäđui já -nabdemij vuáđuld. Relevansteoria miel jurgâlus lii luhostum, jis tot sulâstit vuolgâteevstâ toin oosijn, moh láá relevantliih vuástávâldei kognitiivlâš piirâsist suu táarbui tááhust. (Gutt 1992: 30, 68–73; Vehmas-Lehto 2008: 22–23.)

Vuolgâteevstâ já puátuteevstâ vuástávâldei kognitiivliih piirâseh sâttih spiekâstid viehâ čuuvtij-uv koskânis kulttuurlij iäruu keežild, mii meerhâš tom, et vuástávâldei kooskâst lii kontekstuaallâš ävži. Taan äävži tiet vuástávâldee sâttá iberdiđ jurgâlus viestâ eresnáálá ko vuolgâteevstâst lii târguttum. Tagareh äävžih láá maŋgii ráámmâtjurgâlemčuolmâi tuávâázist. Kontekstuaallâš aavžijd puáhtá čuávdid maanġânáálá, ovdâmerkkân eksplisistmáin ađai teevstâ implisiitlii merhâšume olgospyehtimáin. (Gutt 1992: 30, 68–73.)

2.1.4 Skoposteoria

Katharina Reiss ja Hans Vermeer oovdânpuovtijn 1980-lovvoost jieijâs skoposteoria, mii lii kommunikatiivlâš já funktionaallâš. Teoria lii finnim noomâs kreikâkielâ säänist

skopos, mii meerhâš monniilágán tooimâi tãrguttãs tãi ulme. Skoposteoriast kuávdãssaajeest lii jurgãlemtooimã já jurgãlus skopos ađai toi tãrguttãs. Skoposteoria mielđ šiev jurgãlus lii adekvaatlãš ađai olãšut jieijãs skopos, mii tããrgut jiešalnees jurgãlus jieijãs funktio olãšuttem. Skopos olãšuttem luhostuumist annoo tehãlãžžãn, maht jurgãlus vãstid vuãstãvãldei tããrbuid já tuãimã puãtukielãsãš siãrvãduvvãst. (Reiss & Vermeer 1986: 55–56; Vehmas-Lehto 2002: 91–92; Vehmas-Lehto 2008: 19–20.)

Skoposteoriast jurgãlempargo strategia já olãšuttemvyevih vãljejuvvojev ton mielđ, mii lii jurgãlus vãrãs meridum skopos. Skoposin sãttã leđe ovdãmerkkãn jurgãlid dynaamisãš ekvivalens mielđ teikkã sãnitãrkkã, já ovdãmerkkãn Rããmmãt jugãlmist jieškote-uv rããmmãtkiirijjn sãttã leđe jieijãs sierãlágãn skoposeh. Tãvãlãvt skoposan kuleh maŋgã ulmeh, moin lii tehãlãšvuotãoornig koskãnis. (Reiss & Vermeer 1986: 58; Vehmas-Lehto 2002: 92–93; Vehmas-Lehto 2008: 20.)

Jurgãlus skopos sãttã leđe siãmmãš teikkã čuuvtij-uv ereslágãn ko vuolgãteevstã ulme. Jurgãlus skoposãn ađai uulmãn vaaigut meid tot, maggaar vuãstãvãldeejuãvkun jurgãlus lii uãivildum, já tondiet vuãstãvãldeejuãvku kalga leđe tiãđust skopos miãruštãldijn. Skopos meriduvvoo jurgãlusãn tãvãlãvt toimãnadelem ohtãvuodãst ađãi toimãnadeleijee, kuãstideijee teikkã jurgãleijee jieš meerrid jurgãlus tãrguttãs já ulme. Eskin tom maŋa jurgãleijee meerrid, moin naalijn ja magarijn vuovijn sun olãšut jurgãlempargo. (Reiss & Vermeer 1984: 101; Reiss & Vermeer 1986: 58–60; Vehmas-Lehto 2002: 94–96.)

Christiane Nord (1997) lii oovdãnpuãhtãm skoposteorian tuãvãduv loojaalvuodã. Loojaalvuotã meerhãš tom, et veik skoposteoria mielđ jurgãlus ulme sãttã spiekãstuđ vuolgãteevstã ulmeest já jurgãlus ulme lii tehãlub ko jurgãlemvyevih ubã ton rãi, et “tãrguttãs passoot vuovijd”, jurgãleijest lii oovdãsvãstãdãs puoh uãsipeelij kuãttã. Kihheen ij uãžu pããccid puãstu uãivilãn ovdãmerkkãn tast, maggaar ohtãvuotã jurgãlusãst lii vuolgãteekstãn. Taat kuãskã sehe jurgãlus vuãstãvãldeid, jurgãlempargo toimãnadeleijeid ete vuolgãteevstã algãalgãlijd čãlleid, kiãid puohhãid jurgãleijee kalga leđe loojaallãš pargostis. (Reiss & Vermeer 1984: 101; Nord 1997: 123–128; Vehmas-Lehto 2002: 96–97.)

2.2 Jurgâlemuttkâmuš já jurgâlus árvuštállâm

2.2.1 Jurgâlemuttkâmuš

Empiirisâš jurgâlemuttkâmušâst tutkâmvyevih väljejuvvojev ton miel, maggaar lii tutkâmuš čuosâttâh, uáinu já teoreetlâš vuolgâsaje. Jurgâlus ekvivalens puáhtá tutkâd viärdádálmáin jurgâlus ton vuolgâteekstân. Tutkâmuš puáhtá leđe jo-uv vuolgâteekstâvuálgusâš teikkâ jurgâlusvuálgusâš. Vuolgâteekstâvuálgusâš tutkâmušâst puáhtá tutkâd, magarijd jurgâlemvastuid finnejeh ovdâmerkkân vuolgâteevstâ tiätu kielâopâlij kategoria säänih. Jurgâlusvuálgusâš tutkâmuš vuod jottáá jurgâlus analyysist, mast puáhtá selvâttiđ ovdâmerkkân jurgâleminterferens, adai vuolgâkielâ vaikuttâsâid jurgâlus kielân. (Vehmas-Lehto 2002: 123–125; Vehmas-Lehto 2008: 31–32.)

Kielâi jiešvuodâi já toi ovdâstem kulttuurij ereslágánvuodâ tiet säänist sáánán jurgâlem pyevtit tuš uáli harvii jurgâlus, mii lii tego vuolgâteevstâ speeijâlkove (sehe häämi ete siskáldâs absoluutlâš vaastâvuotâ) já ton lasseen vala luándulâš puátukielâ. Kielâi ereslágán ráhtusij sehe saanij ja olgospuohtimij epitârhis vaastâvuodâi keežild tiädu tâi saavâ sirdem vuolgâkielâst puátukielân toovât hámimolsomijd, smavvá epitârhisvuodâid já spiekâstuvvee ceelhâopâlijd čuávdusijd. (Ingo 1990: 22–23.)

Uáiviulmen jurgâlmist lii kavnáđ vuolgâkielâsâš teekstân rievtiš já hiäivulijd puátukielâsâš jurgâlemvastuid. Jurgâlemvaastâ lii puátukielâ sääni tâi olgospyehtim, mii lii kevttum tâi puávtáččij kevttuđ tiätuteevstâst vaastân vuolgâkielâ sáánán tâi olgospyehtimân. Jurgâlemvaastâ puáhtá leđe šiev, koskákiárdásâš, hyenes teikkâ meid puástu vaastâ tiätusáánán teikkâ olgospyehtimân. Vaastâ sáttá meid leđe šiev oovtâ uáinust, mutâ vuod hyeni nube uáinust. (Ingo 1990: 96–100.)

Jurgâleijee ocá jurgâlemvastuid kielâ ohtâduvváid, moin láá merhâšumeh. Tagareh ohtâduvvah láá hierarkiaš koskânis nuuvt, et paajeeb ohtâdâh ain tuálá sistees vyeleeb ohtâduvváid. Ohtâduvvah láá čuávuvááh vuoluubeln pajaskulij: morfeem, sääni, iäđus, ceelhâ, eđâldâh, tekstâpaje já oles tekstâ. Hyelkkikielâst nuubán jurgâldijn sáttá leđe máhđulâš kavnáđ jurgâlemvastuid meiddei morfeemtääsist. Tot meerhâš tom, et vuolgâkielâ morfeemáid kavnojeh vaastân puátukielâ västideijee morfeemeh nuuvt, et jurgâlus kielâ lii luándulâš puátukielâ. Mudoi ij lah táválâš kavnáđ jurgâlemvastuid ain siämmáá hierarkiatääsist nuuvt, et puátukielâst ij oinuuččii vuolgâkielâ interferens adai vaiguttâs puátukielâ olgoháámán. (Ingo 1990: 75–77.)

Ingo (1990: 77–79) iärut morfeemtäasi jurgâlusâin sânisânâsâš já puustâvlâš jurgâlusâid. Sânisânâsâš (*sanasanainen*) ađai sânist sâánán -jurgâlusâst viggâmuššân lii kavnâđ jurgâlemvastuid sânitäâsist, mutâ morfeemtäasi vastuid-uv lii máhđulâš kavnâđ. Taggaar jurgâlusâst lii interferensvaarâ, tastko ulmen ij lah mutted jurgâlus teevstâ puátukielâ kielâoopâ vátâmusâi mielđ. Puustâvlâš (*kirjaimellinen*) ađai sânimiäldâsâš (*sananmukainen*) jurgâlus vuod váldá vuotân puátukielâ kielâopâlii ráhtus, mutâ tot lii alda sânisânâsii jurgâlus sânirááju tááhust. Tággáar jurgâlus hiájuvuottân lii metaforisâš ađai kovâlii merhâšume jurgâlem vaigâđvuodah, tastko vuolgâsaijeen láá ovtâskâs saaniđ já morfeemij jurgâlem. (Ingo 1990: 77–79.)

Ingo (1990: 80, 285) noomât njebžilis jurgâlussân taggaar jurgâlus, mast tekstâ jurgâluvvo “nuuvt tárkká ko máhđulâš, nuuvt rijjá ko lii taarbâšlâš”. Tot meerhâš tom, et vuolgâsajasávt jurgâleijee ocá jurgâlemvastuid morfeem- já sânitäâsist, mutâ spiekâst vuolgâteevstâ čuávdusijn tállân – já siämmást tuše – talle, ko hámálávt täärhib jurgâlusâst šodâččij puátukielâ tááhust tuhhiimettum kielâoopâ, merhâšume teikkâ stiijlâ tááhust. (Ingo 1990: 80, 285.)

2.2.2 Jurgâlem árvuštállâm

Jurgâlem kvaliteet árvuštálmist vuolgâsaijeen lává vuolgâteekstâ já jurgâlus, moi kielâamnâs totkoo lingvistlávt viärdádâlmáin. Viärdádâlmist váldojeh vuotân kielâ häämi, merhâšume já pragmaatlíih ohtâvuodah. Jurgâlem kvaliteet suogârdalloo neelji uáinust: kielâopâlii ráhtus, kielâ variaatio, merhâšume já pragmaatlíi uáinust. (Ingo 1990: 284–285.)

Kielâopâláš ráhtusij tááhust totkoo, kuás jurgâleijee lii nuávdittâm ráhtus já kuás vuod spiekâstâm tast. Vuolgâteevstâ ráhtus nuávdittem peht kalga kiddiđ huámâšume toos, vuáttoo-uvks teevstâst interferens, mii meerhâš tom, et vuolgâteevstâ myenster lii nuávdittum liijkás uárjálávt. Spiekâstem peht vist tehálâš tiätu lii tot, mon keežild spiekâstem lii tábâhtum, páágust vâi sujâittáá. (Ingo 1990: 285–290.) Kielâ variaatioi kevttim molsâšuvá eres lasseen aagij, eennâmtiedâlâš sajaduv teikkâ teevstâ funktio mielđ. Kielâ variaatio tááhust kalga miäruštállâđ stiijlâtiijpâid, almoskielâ, sárnumkielâ, kirjekielâ já eennâmtiedâlijđ dialektijđ ađai kuávlukielâid sehe sierâlágán ucceeb “lektijđ” (sosiolekti, idiolekti, teknolekti, minilekti). Kielâ sáttá molsâšud meid ääigi

mield ađai tekstá sáttá leđe puáris teikká čaallum puárisiähá kiellân. (Ingo 1990: 290–293.)

Merhâšume sirdášum tááhust kalga árvuštálmist kiddid huamášume lasattâssáid, meddálkyeddimáid, merhâšumeivnijd, epitärhisvuodáid já eidusâš feiláid. Lasattâsah sáttih leđe eidusiuh semantliuh lasattâsah, kuás jurgâlusân lasettuvvoo miinii lasemerhâšuumijd, tâi eksplisiittistem, kuás jurgâlusâst olgospuáhtoo teevstâ implisiitlávtt sistannee merhâšume. Meddálkyedimeh vuod láá jo-uv semantliuh, kuás kuáđđoo meddál teevstâ siskáldem merhâšume, teikká implisiittistem, kuás teevstâst olgospuohtum merhâšume vuáttoo jurgâlusâst jiešmeidlist sanijttáá. Merhâšumeivneh já epitärhisvuodah sáttih tovâttid puástuibárdâssáid, puástuassosiaatioid teikká mudoi jođettid lohheid puástu-uáivilân. Tánávtt sáttá keevvâđ, jis väljejum jurgâlemvaastâ lii liijkás maŋgâtulkkusâš, sääni pajevaastâ teikká jis ton merhâšumeivne ij soovâ ceelhâohtâvuotân. Čielgâ feeilah-uv vuáttojuh ain motomin. (Ingo 1990: 293–296.)

Pragmatlâš uáinu tááhust suogârduvvoo, olâšuveh-uv jurgâlusân meridum ulmeh ja funktoh puátukielâst. Árvuštálmist viekkiistállojuh sehe ovtâškâs jurgâlemčuávduseh ete jurgâlus ubâlâsvuottân. Ubâlâsvuodâ tarkkuumist suogârduvvoo ovdâmerkkân, maht jurgâlus dynaamisâš vaastâvuotâ lii luhostum já maggaar tiedâlâš teikkâ esteetlâš-taaidâlâš teikkâ miinii eres áárvuid jurgâlusâst lii. Ovtâškâs čuávdusij tarkkuumist vuod váldojuh vuotân vuolgáteevstâ já jurgâlus koskâsâš iáruh nube tááhust toi kulttuur-, tiátu-, äigi- já čuovviittâspirrâduvvâin já nube tááhust iáruh toi kielâpirrâduvvâin. (Ingo 1990: 296–298.)

Vuolgáteevstâ já jurgâlus koskâsâš kulttuur-, tiátu-, äigi- já čuovviittâspirrâduvvâi iáruu keezild lii maŋgii taarbâšlâš helppid/álkkeedittid vuástávâldei iberdem. Jurgâlus árvuštálmist suogârdálloo, maht jurgâlus teevstâ sistanneem informaatio lii vuáháditum/heiviittum (sopeutettu), tievâsmittum teikkâ nubásmittum (muokattu), vâi uđđâ lohheeh puávtáččii iberdid jurgâlus siskáldâs. Jurgâlusâst puáhtá tarkkuđ sierâlágán jurgâleijee ráhtim ovtâškâs čuávdusijd: semantlâš lasattâssáid já meddálkyeddimijd sehe nubástusáid teikkâ tom, maht omâs noomâi, mitoi, lágádâssái jna kiedâvuššâm lii luhostum jurgâlusâst já láá-uv toh systematlavtt jurgâlum. (Ingo 1990: 296–297.)

Vuolgáteevstâ já jurgâlus kielâpirrâduvvah ađai toi kielâkevttimnjuolgâdusah já -täävih spiekâsteh maŋgii nubijnis. Vuolgâkielâ olgospyehtimijd ij jyehi tove pyevti jurgâlid

tagarin, veikkâ toh iä liččiigin lamaš puástud kielâopâlii ráhtus peelest, tastko jyehi kielâst láá jieijâsmuđusiih ettâmvyevih já olgospyehtimeh jieškote-uv aššijd. Jieškote-uv kielâin kiávttojeh meiddei jieijâslágán kollokaatioh adai kyevti tâi eenâb sääni ovtâstumeh, mii meerhâš tom, et tiätu sääni ohtâvuotân suápá/suápih tuše tiätu sääni/säänih. Árvištâlmist kiäččoo meid, maht jurgâlejje lii luhostum jurgâliđ metaforijđ, čuávdiđ idiomaatljđ teikkâ fraseologiljđ čuolmâid teikkâ kevttiđ koskâmeerhâid puátukielâ njuolgâdusâi mielđ. (Ingo 1990: 297.)

2.3 Ráámmát jurgâlem já toos kyeskee tutkâmuš

Jurgâlempargoost kalga leđe viggâmuššân, et jurgâlejje jurgâl jieijâs pyereest máttim kielâst jieijâs eenikielân. Pyeremuuh jurgâlusah šaddeh eenikielâlii teikkâ kyevtkielâlii jurgâlejje pargo puáđusin toin iávttoin, et eereeb iärásij jiešvuodâi já tááiđui sun haaldâš puátukielâ manġanáálá pyereest. Motomin jurgâlus ferttee kuittâg ráhtiđ eenikielâst máttááttállum kielân teikkâ viärrááb tiileest máttááttállum kielâst nube máttááttállum kielân, tastko tot lii sáttám leđe áinoo máhđulâšvuotâ finniđ ráámmátteevstâid tiätukielân ovdâmerkkân kirhoi vuolgâttâspargoost. (Ingo 1990: 25–28.)

Motomin vuod jurgâlus vuolgâtekstân ij pyevti kevttiđ algâkielâ, ovdâmerkkân jis vuolgâtekstâ lii čaallum monnii čuosáttâhkielâ pirráduvvâst uccáá tiettum kiellân já kuhtuid kielâid mätte jurgâlejjeeh váiluh. Taggaar tiileest sáttá leđe taarbâšlâš jurgâliđ teevstâ monnii váldukielân rahtum jurgâlusâst. Ráámmátjurgâlmij peht taggaar čuávduš lii lamaš táválâš ovdil, mutâ uđđâsub tábâhtusah-uv láá. Čaabâkirjálâšvuodâ peht ovdâmerkkân Väinö Linna čäällim *Tuntematon Sotilas* lii jurgâlum tárukielân ruotâkielâ jurgâlus peht. (Ingo 1990: 28–29.)

Maailmist láá tääl joođoost suullân 1500 ráámmátjurgâlemhaahâd, moin suullân 100 projektist jurgâlem tábâhtuvâ koskâkielâ peht. Suijân lii tot, et iä lah resurseh škovliđ jurgâlejjeid jurgâliđ algâkielâst. (Sipilä 2013a.) Wilt (2003: 57–58) mielđ tááláá ääigi ráámmátjurgâlempargoost Afrikast prinsiihin lii, et jurgâlejjen pyehtih toimâđ tuše eenikielâliih, mutâ vala 1960-lovvoost jurgâlusâi čuosáttâhkielâ lâi jurgâlejjeid máttááttállum kielâ.

Toivanen (1989), ive 1973 asáttum ráámmátjurgálemkomitea čálee, ciálkká, et ive 1992 suomâkielâsâš (KR92) jurgálmist lâi prinsiihin dynaamisâš ekvivalens ađai vaastâvuotâ, veik ráámmátjurgálemkomitea ij tom njuolgist olgospuáhtámgin. Sun maainâš, et komitea oonij pyerrin kiedâvuššâđ ráámmátteevstâ “merhâšumeráhtus peht já viggâđ olgospyehtid ton sisanneem informaatio nuuvt luándulii suomâkiellân ko máhđulâš”. (Toivanen 1989: 45.) Toivanen (1985) maainâš meiddei, et ráámmátjurgálemkomitea meridij kyedđid sáanist sáánán jurgálem já sánikonkordans, já et puáttee jurgálus viggâ sirded “siámmáá informaatio já tobdosiskáldâs ko algátekstâ”. Ton lasseen komitea meridij viggâđ jurgálid teologisâš sierânâssaaniid nuuvt systemaatlávt ko máhđulâš, mon keezild ovdâmerkkân sáani *vanhurskesvuotâ* lii siáilum Paavvâl kiirjijn. Toivanen muštâl meid Reiss já Vermeer ovdedem funkionaallâš vaastâvuodâst já tekstâtiijppáid jyehimist, moi vuáđuld váldojii vuotân ráámmátteevstâi jieskote-uvlágán tekstâtiijpah já toi stiijlâi sirdášum. (Toivanen 1985: 24-27.)

Kela (2007) lii tutkâm metafora *Immeel muáđuh* sirdášum suomâkielâsâš ráámmátjurgálusáid. Sun kiedâvuš náguskirjees laidiiittâsuásist KR92 tuáváá já jurgálemteoriaid sehe -prinsiihid. Kela (2007: 44) oovdânpuáhtá, et ráámmátjurgálemkomitea ij váldám pele jurgálemteoriain mudoi ko ton verd, et sánitârhisvuodâst luáppoo já jurgálusâst šadda “algáteevstâ siskálduv já stiijlâ nuávdittittee tááláákielâsâš jurgálus”.

KR92 jurgálmist kiávtojii viárdádállámamnâšin jieskote-uv kielâsâš uđđâsub ráámmátjurgálusah, moh lijjii väljejum eres lasseen toi jurgálemteoreetlii tuávváá miel. Toivas (1985: 37–38) miel tehálumosin tain lâi ruotâkielâsâš jurgálus, mon Uđđâ testament valmâštui 1981. Kela (2007: 44) miel vuod 1978 valmâštum tárukielâsâš ráámmátjurgálus lâi kuávdášsaajeest čuujoosjurgálussân. Kela maainâš meid, et ive 1978 tárukielâsâš jurgálus uđâsmittui 1985 já et 2000-lovvoost lâi pargo vyelni jo uđđâ jurgálus tárukiellân (Kela 2007: 45), mii almostui 2011 (De nyeste bibeloversettelsene til norsk, viermisijđo).

Suomâkielâsâš ráámmátjurgálusah láá tutkum mottoom verd, mutâ sâmielâsâš ráámmátjurgálusah iä oro tutkum ennustgin. Suomâ pelni tagareh tutkâmusâh iä lah rahtum jiemge kavnam oovtâgin eres tave-enâmiijn ráhtum tutkâmuš.

2.4 Suomâ- já sâmi kielâsâš ráámmátteevstâi historjást

2.4.1 Suomâ kielâsâš ráámmátteevstah

Vuossâmuš suomâ kielâsâš teddilum kirje lâi Mikael Agricola aapiskirje (1543), mii sulâstitij ton ääigi katekismusijd. Suomâ kielâsâš Ráámmát historjá álgá ive 1548 almostum Uđđâ testameentist. Ton lâi jurgâlâm Mikael Agricola jieijâs saanij miel uásild kreika-, láättin-, säksi- já ruotâ kielâsâš ráámmátteevstâi vuáđuld. Agricola jurgâlij meid niäljádâs Puáris testameentist, eereeb iärásij psalttar, mutâ pargo paasij koskân ruttâvâni vuodâ tiet. (Heininen 1992: 13–14; Häkkinen 1994: 80–86.)

Vuossâmuš suomâ kielâsâš oles Ráámmát almostui eskin 1642. Tot lii vaiguttâm suomâ kielâ kirjekiela ovdánmân eenâb ko mihheen eres ovtâskâs kiirjijd. Ive 1642 Ráámmát šoodâi kyevti jurgâlemkomitea já neljilov ive pargo puáđusin já vuáđudui Agricola jurgâlem tevstâid, moh lijjii tivodum já uđâsmittum ton várás. Ton maŋa almostuvvii kielâlâvt tivodum teddilmeh iivij 1685, 1758 já 1776. Ive 1758 almostum Rámáttán tivodii meid jurgâlemfeeilâid. Ive 1776 almostum Ráámmát pisoï virgâlâš jurgâlussân ain ive 1938 räi, tastko kielâäššitobdeeh iä tuhhiittâm 1800-lovvoost almostum kielâlâvt pyeredum tâi uddâsist jurgâlum ráámmátteevstâid. (Heininen 1992: 16–19; Nuorteva 1992: 20–32; Häkkinen 1994: 86–87.)

Ive 1861 asâttui virgâlâš ráámmátjurgâlemkomitea valmâštállâđ uđđâ Ráámmát jurgâlem. Kirholâščuákkim 1886 ij tom kuittag tuhhiittâm peic asâttij oppeet uđđâ komitea, mon jurgâlusiävtuttâs Uđđâ testament uásild tuhhiittui 1913 koskâpuddâsávt já lopâlâvt tivodum häämist eskin 1938 tom maŋa, ko Puáris testament lâi tuhhiittum. (Nuorteva 1992: 31.) Kirkkorámáttist 1933/1938 lii ettum, et tot lâi puárasmâm jo šoddâdijn, tastko jurgâlemkomiteast vuoitij arkaaisâš kielâ kannatteijee sunde (Toivanen 1985: 11).

Ráámmátteevstâi puárissiähá kielâ tiet já nube tááhust ráámmáttutkâmuš ovdânem tiet šoodâi tárbu uđđâ ráámmátjurgâlmân. Ive 1973 asâttum uđđâ jurgâlemkomitea njuolgádussân lâi velttiđ arkaaisâš ettâmvuovijd já eromâš ráámmátkielâ. Ive 1992 tuhhiittum kirkkoráámmát jurgâlui iivij 1976–1990. (Toivanen 1989: 85, 99–100.)

2.4.2 Sämikielâsâš ráámmátteevstah

Vuossâmuuh sämikielâsâš teddilum kirjeh almostuvvii 1600-lovo aalgâst. Vuossâmuš ráámmátteevstâid sistees toollâm kirje lâi salmâ- já messukirje, mii almostui ive 1619 Ruotâst. Ive 1648 vuod almostui tuárnussämikielân *Manuale Lapponicum*, kirkkokietâkirje, mii sistoonij eres lasseen ráámmátteevstâid já katekismus. Tast ive keččin teddilui siämmáá kirje umesämikiellân. (Kjølaas 1995: 41; Capdeville 2009: 33, 37–38.)

Ruotâst almostui umesämikiellân Uđđâ testament ive 1755 já oles Ráámmát ive 1811. Taan vuossâmuu sämikielâsâš oles Ráámmát Uđđâ testament uási teddilui meid sierâ Britannia já olgoenâmiij ráámmátseervi ruttâdmáin já foollui sämmiláid Ruotâ lasseen Suomâst, Taažâst já Ruošâst. (Kjølaas 1995: 42; Kakkuri 2012: 300.) Aainâs-uv Suomâ sämmilijn lâi vaigâd iberdid maadâsämikielâ (Capdeville 2009: 33–34), mutâ Kjølaas (1995: 43) lii ton mielâst, et Taažâ sämmilijn vaigâdvouttân lâi tot, et tuše häärvis sämmilijn maatij luuhâd. Juulevsämikielân almostui Uđđâ testament eskin ive 1903 (Kjølaas 1995: 42).

Kjølaas (1995: 43) mielđ Taažâst maanġah vuolgâttâssärnideijeh já paapah jurgâlii 1700-lovvoost ennuv katekismusijd, ráámmátoosijd já eres-uv vuoiñâlijđ kiirjijđ tavesämikielân, mutâ toin tuše muáddi katekismus teddiluvvojii. Aldasáid puoh teddilhánnáá pááccám kietâčalluuh láá lappum. (Kjølaas 1995: 43–51.) Eskin 1838 almostuvvii vuossâmuuh Taažâst jurgâlum já teddilum tavekielâsâš ráámmátteevstah já ive 1840 almostui Uđđâ testament. Taan Uđđâ testament tekstâ revisistui já teddilui 1874 já Puáris testament jurgâlempargo algâttui 1869. Taat lâi vuossâmuš kerdi, ko jurgâleijen toomâi eenikielâlâš sämmilâš. Puáris testament jurgâlus valmâštui jo 1876, muttâ ruttâdemvaigâdvoudâi tiet oles Ráámmát almostui Taažâst eskin 1895; tot-uv vala revisistem maņa, tastko ovdebááh jurgâlusah vuáđuduvvii puárâsub ráámmátversion já toid halijđii tärhistid uđđâ tárukielâlij Ráámmát (1873) vuáđuld. (Kjølaas 1995: 61–62, 97–98; Kakkuri 2012: 302–303; Samiske oversettelser, viermisijđo.)

Vuossâmuuh Suomâst almostum sämikielâsâš ráámmátteevstah lijđii muáddi lovo Matteus evanġeliumist (1825) já evanġeliumkirje (1860), moh lijđii jurgâlum Uccjuuv kuávlv tavesämikielân. Toi lasseen 1800-lovvoost jurgâluvvi aapiskirjeh já katekismuseh já eres vuoiñâliih kirjeh ienááš tavesämikielân. Jurgâleijen toimii Uccjuuv já Aanaar paapah já kirkkoihárâh. (Kjølaas 1995: 42–43; Capdeville 2009: 39–46.)

Ruošast vuod jurgâlui já almostui kyrillisâš ortografain Matteus evanġelium ive 1878 pelduvvá i kieldâsämikiellân já pelduvvá äkkilsämikiellân já ive 1894 nuorttâlâškiellân. (Kjølaas 1995: 42–43).

Uđđasub almostum ráámmátteevstái jurgâlusái juávhust vuosmuuh oroh lemin anarâškielân jurgâlum *Vuossâmuš Piättárkirje* (1976⁴) já *Evanġelium Johannes miel* (1980) (Anarâškielân almostittum kirjálâšvuotâ, viermisijđo), moid Taažâ pele kâldeeh iä tuubdá. Nuorttâlâškiellân almostui Suomâst 1988 evanġelium Johannes miel. Taažâst vuod almostui 1993 maadâsämikiellân evanġelium Markus miel, mii jurgâlui kreikakielâst (Kjølaas 1995: 114–115). Suomâst almostui anarâškielân *Evanġelium Matteus miel* ive 1995 já iivij 2002–2011 ráámmátuásih já -pitáh, moh siskálduvvii *Kirkkokietâkiirján*, *Kirholij toimâtâsái kiirján* já *Katekismusân* (Anarâškielân almostittum kirjálâšvuotâ, viermisijđo; Saamenkielisten kirkkokäsikirjojen taustaa, viermisijđo). Taažâ, Ruotâ já Suomâ ráámmátseervij ohtsâšpargon jurgâlui tavekielâsâš Uđđâ testament, mii almostui 1998, já Taažâ já Ruotâ ráámmátseervij ohtsâšpargon šoodâi 2003 almostum juulevsämikielâsâš Uđđâ testament (Samiske oversettelser, viermisijđo).

Tavesämikiellân 1998 almostum Uđđâ testament lâi vuossâmuš puáđus Taažâ, Ruotâ já Suomâ ráámmátseervij ohtsâš ráámmátjurgâlemprojektist. Proojeekt lii algâttum já iänáás oosijn rahtum Taažâst, mutâ Suomâ uásipele pargon lii lamas jurgâliđ vuossâmuu kuálmâdâs Puáris testameentist, mii koolgâi valmâštuđ ive 2015. Taan jurgâlemprojektist vuáđđun lii lamas idiomaatlávt jurgâlum tárukielâsâš 1978 almostum já 1985 revisistum ráámmátjurgâlus, mon lasseen išeniávvun láá kevtum suomâkielâsâš ive 1992 kirkkoráámmát já ive 1895 tavekielâsâš ráámmáttekstâ. (Kjølaas 1995: 101–112; Suomen Piipliaseura 2008: 12; Samiske oversettelser, viermisijđo.)

Ive 1998 tavesämikielâsâš Uđđâ testâment jurgâlem tábâhtui tárukielâst tavekielân, mii lâi jurgâleijee eenikielâ. Ton maŋa jurgâlusah tärhistuvvojii sehe teologisávt vuolgâteevstâ⁵ vuáđuld ete kielâlávt sämikielâ uáinust. Tärhisteiijen lává toimâm teologisâš äššitobdee já eenikielâlâš sämikielâ äššitobdee. Jurgâlem ulmen lii lamas idiomaatlâš jurgâlus, mast kiávttoo luándulâš, njebžilis já modern sämikielâ, mutâ

⁴ Vuomuš Piättárkirje lii almostum 1976 ijge 1973, maht kâldee iätâ.

⁵ Kjølaas (1995: 104) iätâ, et teologisâš tärhistem tábâhtuvá vuolgâ- adai vuáđuteevstâ vuáđuld, mutâ epičielgâsin páacá, kuábbáá vuolgâteevstâ sun uáivild, tárukielâsâš vái kreikakielâsâš vuolgâteevstâ. Maŋeláá (Kjølaas 1995: 109) kuittâg čialgá, et sun uáivild kreikakielâsâš algâteevstâ.

jurgálmist váldojeh vuotân puáris jurgálus teermah já ettâmvyevih/olgospyehtimeh nuuvt ennuv ko peri máhđuláš. (Kjølaas 1995: 101–112; Suomen Piipiaseura 2008: 12; Samiske oversettelser, viermisijđo.)

Kjølaas (1995: 109) lii jiešalneeš ton mielâst, et uđđâ tavesämikielâsâš ráámmátjurgálus puáhtá nabdeđ jurgálussân kreikakielâst ton vuáđuld, et tavesämikielâsâš jurgálus tekstâ (1978/85) lii nuuvt vuáđulávt tárhistum kreikâkielâsâš algáteevstâst: “Selv om en norsk oversettelse er grunnlaget for den samiske oversettelsen, er arbeidet med den greske grunnteksten så grundig at det må kunne sies at den nye samiske oversettelsen blir en oversettelse på grunnlag av gresk” (Kjølaas 1995: 109).

Ive 2013 algâpelni tavekielâsâš Puáris testament jurgálem lii vala koskân já ive 1998 Uđđâ testament tekstâ lii tárhistemvyelni. Uđđâ testament tekstâ tárhistuvvoo já uđâsmittoo suomâkielâlii ive 1938 Uđđâ testament vuáđuld nuuvt, et jurgálus tivvoo tárukielâ vaiguttâsâin. Siämmást Uđđâ testament tekstâ tivvoo puustavlii suundán já nube tááhust oovtâlub suundán Puáris testament jurgálussâin. Puáris testament tekstâ lii jurgáalum iánááš tárukielâsâš ive 1978 jurgálus vuáđuld, mutâ suomâ pele pargojuávkku lii porgâm jurgálem-pargo suomâkielâsâš ive 1933 Puáris testament vuáđuld. Ive 2011 Taažâ pele jurgáleijeeh vuod kevtiškuottii vuáđđun uđđâsumos tárukielâsâš Ráámmát. Ulmen lii, et tavekielâsâš oles Ráámmát almostuvá ive 2019. (Sipilä 2013b.)

3 ANARÂŠKIELÂSÂŠ RÁÁMMÁTTEEVSTAH

3.1 Ovdil ive 1992 jurgâlum ráámmátteevstah

Anarâškielâ kirjekiela já čaallum kielâ algân puáhtá anneeđ Elias Lönnrot säksikiellân čäällim tutkâmuš *Ueber den Enare-Lappischen Dialekt*, mii almostui ive 1854. Lönnrot tutkâmušast láá almostum meiddei vuossâmuuh anarâškielân jurgâlum ráámmátteevstah, Puáris testament sivnedemmaainâs já Matteus evanġelium värisärni, moi jurgâlejje ij lah tiäđust. Eidasávt Lönnrot čaalâ lâi kuittâg kielätiedâlâš vuáđututkâmuš, mii tuálá sistees jienâdâh- já sujâtemopâlijd oosijd sehe luovâs celkkuid jurgâlusâidisguin já sänilisto. (Anarâš Kalender 2005a; Olthuis 2006: 388–393; Olthuis 2009: 76.)

Tastmaņa motomeh anarâškielâsâš ráámmátteevstâ pitáh almostuvvii 1859 katekismusist, mii olgosadelui *Anar Sâmi kiela aapis kirje* uássin. Taid lâi jurgâlâm kielâmiäštárijnis Aanaar tallaš kappallâš Edvard Wilhelm Borg, kii čodâlditij anarâškielâ uápuid ive 1858 vuossâmuš maalmist já finnij tuodâstus professor Lönnrotist. Aapiskirje lâi vuossâmuš anarâškielâsâš kirje, mii lâi uáivildum táválâš ulmui várás. Tot kevttui eres lasseen oppâkirjen kiärduškovlâst. (Anarâš Kalender 2005b; Olthuis 2006: 398–401; Olthuis 2009: 76.) Aapiskirje maņa almostui vala ive 1860 Ucejjuuv kirkkohiärä Anders Andelin čäällim *Enare-Lappska språkprof med ordregister*, mii oonij sistees anarâškielâ kielâoopâ, kielâčáittusijd já sänilisto sehe lahtosin E. W. Borg pajasčäällim anarâšâi mainâsijd (*Enare-Lappska sagor*).

Lönnrot tutkâmuš vuáđuld máttááttâlâi anarâškielâ meid puáttee Aanaar kirkkohiärrä Lauri Itkonen, kote čodâlditij anarâškielâ tutkos ollâopâttuvvâst 1800-lovo loppâkeččin. Kirkkohiärrân toimâdijnis sun jurgâlij kielâmiäštárijdiskuin *Katkismus* (1902) já *Ráámmát historjá* (1906), moh vuáđuduvvii ráámmátteevstâid já onnii sistees ráámmátlii sänirááju (Anarâš Kalender 2005c; Olthuis 2009: 76–77.) Kielâmiäštárijn lâi merhâšittee rooli jurgâlmij lääččimist sehe anarâškielâlij ete tavekielâlij teevstâi jurgâlempargoost (Capdeville 2009: 50).

Aldasâid 70 ive ääigi *Ráámmáthistorjá* almostum maņa almostuvvii tuše kulmâ anarâškielâ kyeskee kirje, moin ohtâ lâi Frans Äimä säksikielân čäällim jienâdâhoppâkirje (*Phonetik und lautlehre des Inarilappischen*), nubbe čuágaldâh

Anarist nuurum mainâsijn (*Inarinlappalaista kansantietoutta*) já kuálmád vuoiñâlâš kirjâáš (*Oađáh-uv tun*). Ton lasseen almostuvvii anarâškielâsâš calluuh äigipajeloostâin, iänäáš *Sápmelaš-looštâst*. Eidusâš ráámmátjurgâlempargo algâttui eskin 1970-lovvoost, kuás maailmviđdosâš kiddiistume ucceeblovokieláid vaikuttij meid sâmikielâi tiilân. Eres-uv anarâškielâsâš kirjâlâšvuodâ almostittem lassaanskuođij kuuloold já anarâškielâ kevttim iälläáškuodij. (Olthuis 2003: 569; Anarâškielân almostittum kirjâlâšvuotâ, viermisijđo; Olthuis 2009: 77–78.)

Máttáattejje Matti Morottaja jurgâlem *Piättár vuossâmuš kirje* almostui 1976 já ruáváást Viljo Porkola jurgâlem *Evankelium Johannes miel* vuod 1980. *Piättár vuossâmuš kirje* lii jurgâlum suomâkielâsâš Uđđâ testament jurgâlmist *Uusi testamentti nykysuomeksi*. *Evankelium Johannes miel* vuod vuáđuduvá čielgâsávt iivij 1933/1938 kirkkoráámmát teekstân.

3.2 Ive 1992 maŋa jurgâlum ráámmátteevstah

Ráámmátteevstâi jurgâlem anarâškielân jotkui 1990-lovvoost, mutâ taan tove uđđâ uáinust. Tast ovdâskulij anarâškielâsâš ráámmátteevstah jurgâluvvojii ive 1992 uđđâ suomâkielâsâš kirkkoráámmát teevstâi vuáđuld. Teevstah láá ain jurgâlum iänäáš suomâkielâst iäge ráámmátteevstâi algâkielâin, tastko iä lah lamaš äššitobdeeh, kiäst ličij sehe anarâškielâ ete kreika- teikkâ hepreakielâtáidü.

Marja-Liisa Olthuis jurgâlem *Evangelium Matteus miel* almostui 1995 sierâ olgosadelussân, já 2005 almostui *Kirkkokietâkirje*, mii tuálá sistees Suomâ evangelâš-luteerlâš kirho vuosmuu ihekeerdi evangeliumteesvtâid, eres lasseen pittâid Matteus evangeliumist. Ráámmátteevstâi pitáh kávnovej meid 2005 almostum *Kirholij toimâttâsâi kirjeest*, moos siskálduveh sierâlágán pitáh sehe Uđđâ ete Puáris testameentist. Uási toin láá mottoom verd heiviittum häämist siämmáánaálá ko ive 2011 almostum Ilmari Mattus jurgâlem *Katekismus* teevstâin-uv. Heiviittum láá tagareh oovtâ teikkâ muádi veerstâ kukkosâš pitáh, moid lii tarbâšâm čielgâšvuodâ tiet lasettid monnii ovdebáá veerstâi sistanneem tiäđu. Taan juávkun puáhtá vala rekinistid 2010 almostum Ilmari Mattus jurgâlem *Párnáá Ráámmát*, veik ton teevstah iä lahkin njuolgist Rámáttist.

Evangelium Matteus miel lii jurgálum suomâkielâsâš KR92 teevstâ vuáđuld, mutâ išeniávvun láá kevttum puáris ive 1895 tavekielâsâš Ráámmát sehe motomeh eŋgâlâškielâsâš já hollandkielâsâš jurgálusah. Teologisâš tärhisteijen lii toimâm ruáváást Antero Niva, já anarâškielâ lii tärhistâm máttáatteijee Matti Morottaja. (Olthuis 2013.)

Anarâškielâsâš ráámmátteevstâi tárbu lii lasanâm sámmilij paapâ anarâškielâ tááiđu já teevstâi kirholii kiävtu lasanem miel. Ive 2012 Suomâ eŋgelaš-luteerlii kirho kirholâščuákkim mieđettij meriruudâ anarâškielâsâš ráámmátteevstâi jurgálem várás. Ulmen lii tievâsmittiđ anarâškielâsâš evangeliumkirje jurgálus. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012: 65–66.) Taat jurgálemproojeekt lii pieijum joton ive 2013 aalgâst já spiekâst ovdebáá jurgálemprojektijn eres lasseen tast, et jurgálemargoost kiävttoo ráámmátjurgálemohjelm Paratext.

Paratext-ohjelm siskáldâs puáhtá valjid já heiviittiđ pargo vyelni leijee proojeekt táárbui miel, já ohjelm tuálá sistees meiddei sänikirjiid já sierâlágán tyejipiergâsijd. Jurgálusâi kommentistem já tärhistem tábáhtuvá siämmáánáálá jurgálemohjelmist, mon áánsust máhđuliih feeilah iä peesâ nuuvt älkkeht lopalii teekstân. Paratext-ohjelmáin jurgáldijn puáhtá vâldid vuotân algateevstâ merhâšuumijd taggaar-uv jurgáleijee, kii ij máäti algâkielâ.

4 TUTKÂMVUÁLÁSÂŠ TEERMAH

Taan lovvoost mut čielgiim, maht tutkâmvuálásâš teermah vuáttojuh já kiävttojuh Uđđâ testament kreikakielásâš algâteevstâst já magarijd merhâšuumijd toh sätih finnid. Vistig mun lam ráhtám listo soojijn, moin kreikakielásâš teermah vuáttojuh kreikâkielásâš Uđđâ testament algâteevstâst. Teermâi vuottumsoojij juávhust mun lam valjim tutkâmân tagarijd, moin kávnoo anarâškielásâš KR92 vuáđuld jurgâlum versio. Taan várás mun lam vistig hammim listo jurgâlum luuhâmpittáin já veerstáin, tastko Uđđâ testament teevstáin tuše *Evangeliumist Matteus miel* láá puoh veerstah jurgâlum KR92 vuáđuld. Eres pitáh já veerstah láá piädgui *Kirkkokietâkirje* evangeliumkirjeuásist, *Kirholij toimâttâsâi kirjeest* já *Katekismusist*. Čuávuvâžžân mun lam moonnâm čoodâ muu čokkim listoid já valjim tobbeen veerstâid, moh kávnnojuh ovdebáá listoost. Ton maŋa lam čielgim kreikakielásâš teermâi merhâšuumijd já maht toh kiävttojuh kreikakielásâš Uđđâ testament algâteevstâst. Sänikirjen lam valjim vuosmužžân Rafael Gyllenberg Uđđâ testament kreikâ-suomâ sänikirje (1994), nubben Samuel Christoph Schirlitz Uđđâ testament kreikâ-säksi sänikirje, (1893), kuálmádin Erwin Preuschen Uđđâ testament kreikâ-säksi sänikirje, (1910) já niäljádin Henry George Liddel já Robert Scott kreikâ-engâlâs sänikirje (1996). Gyllenberg (1994) sänikirje lii ánoo suomâkielásâš Uđđâ testament sänikirje, Schirlitz já Preuschen sänikirjeh kávnnojuh meiddei internetist digitaallâš häämist, já Liddel-Scott sänikirje lii vijdes kreikâ-engâlâs sänikirje, mii kiedâvuš vijdáht tovláá kreikâkielásâš kirjálâšvuodâ sänirááju. Liddel-Scott puárásub teddilmeh kávnnojuh meiddei digitaallâš häämist internetist.

4.1 Verbâ σὺζω

Tavlustáh 1 tuálá sistees puoh veerstâid, moin vuáttoo termâ σὺζω kreikakielásâš Uđđâ testament algâteevstâst. Listoost láá vuálásargum veerstah, moin kávnoo anarâškielân ive 1992 maŋa rahtum jurgâlus. Uálgispelni láá merkkejum vuottumkeerdih sehe kreikakielásâš ete anarâškielásâš teevstáin.

σφζω	Vuottumveerstah kreikâkielâsâš algâteevstât já anarâškielâsâš jurgâlusâin ive 1992 maŋa (vuâlâsargum)	Kreika-kielâsâš algâ-tekstâ	Anarâškielâsâš jurgâlus
Matt.	<u>1:21, 8:25, 9:21, 9:22a, 9:22b, 10:22, 14:30, 16:25, 19:25, 24:13, 24:22, 27:40, 27:42a, 27:42b, 27:49</u>	15	15
Mark.	3:4, 5:23, 5:28, 5:34, 6:56, 8:35, 8:35, 10:26, 10:52, 13:13, 13:20, 15:30, 15:31, 15:31, <u>16:16</u>	15	1
Luuk.	6:9, 7:50, <u>8:12</u> , 8:36, 8:48, 8:50, 9:24, 9:24, 13:23, <u>17:19</u> , 18:26, <u>18:42, 19:10, 23:35a, 23:35b, 23:37, 23:39</u>	17	8
Joh.	3:17, 5:34, 0:9, 11:12, 12:27, 12:47	6	
Ap.t.	2:21, 2:40, 2:47, 4:9, 4:12, 11:14, 14:9, 15:1, 15:11, 16:30, 16:31, 27:20, 27:31	13	
Room.	5:9, 5:10, <u>8:24</u> , 9:27, <u>10:9</u> , 10:13, 11:14, 11:26	8	2
1. Kor.	1:18, 1:21, 3:15, 5:5, 7:16, 7:16, 9:22, 10:33, 15:22	9	
2. Kor.	2:15	1	
Ef.	2:5, 2:8	2	
1. Tess.	2:16	1	
2. Tess.	2:10	1	
1. Tim.	1:15, <u>2:4</u> , 2:15, 4:16	4	1
2. Tim.	1:9, 4:18	2	
Tit.	<u>3:5</u>	1	1
Hepr.	5:7, 7:25	2	
Jaak.	1:21, 2:14, 4:12, 5:15, 5:20	5	
1. Piät.	<u>3:21</u> , 4:18	2	1
Juud.	1:5, 1:23	2	
Ohtsis		106	29

Tavlustâh 1. Veerbâ σφζω vuottumsajeh Uddâ testament kreikakielâsâš algâteevstât (kâldee: ParaText ráammátjurgâlemohjelm) já ive 1992 maŋa anarâškielân rahtum jurgâlusâin. Anarâškielâsâš vuottumsajeh láá vuâlâsargum.

Uddâ testament sânikiiirjiijn Gyllenberg (1994: 258, s. v. σφζω) Uddâ testament kreika-suomâ sânikirje addel veerbâ σφζω aktiivhâámán kulmâ vuâdumerhâšume: **1**) kááijud, piáluštiđ, ovdâmerkkân vaarâst, etitiileest tâi jâmimist (*pelastaa; vaarasta, hädästâ, kuolemasta*); **2**) pyeredid tiervâsin (*parantaa taudista*); já **3**) piáluštiđ tâi pestid oskoldâhlâš merhâšumeest (*pelastaa tai vapahtaa uskonnollisessa merkityksessä*).

Schirlitz (1893: 406–407, s. v. σῶζω) oovdânpuáhtá siämmaásullásâš merhâšuumijd veerbâ σῶζω aktiivháámán: **1)** kááijud tâi piäluštiđ vaarâst (*aus einer Gefahr erretten*); **2)** pyeredid pyecceid (*gesund machen, insbesondere von der Heilung der Kranken*); **3)** Uđđâ testameentist vuosâsajasávt piäluštiđ tâi pestid vuoiñâlâš pillâšuumest já nievrivuodâst sehe finnid Kristus lonestim/uástim pestim adai šoddâđ piäluštum/pestum Kristus peht (*vorzugsweise im N. T. von der Errettung aus geistigen Elend und der Erteilung des durch Christum erworbenen Heils*).

Preuschen (1910: 1069, s. v. σῶζω) lii Gyllenbergáin já Schirlitzáin siämmaá uávilist veerbâ σῶζω merhâšuumijn: **1)** kááijud, piäluštiđ tâi šeštiđ vaarâst (*erhalten, bewahren in Gefahren*); **2)** piäluštiđ tâi pestid puácuvuodâst (*erretten aus Krankheit*); **3)** piäluštiđ majemuu tuámust já moraallii pillâšuumest eskatologisâš já piäluštâshistorjálii merhâšuumest (*erretten aus dem Endgericht und dann überhaupt aus dem sittlichen Verderben*).

Liddel & Scott (1996) kreika-engâlâš sánikirje kiedâvuš saaniđ viijđáht Homeros eeposijn arâkoskâääigi čallui rái. Liddel & Scott (1996: 1748, s. v. σῶζω) sánikirjeest veerbâ σῶζω aktiivháámi finnee vuáđumerhâšume kááijud, piäluštiđ; anneeđ vuárhást, tipteđ torvoost (*save, keep*), moh juáháseh cuávuvávt: **1)** ulmuin: piäluštiđ jámimist, tipteđ ellen, suojáliđ (*to save from death, keep alive, preserve*); **2)** tiingâin: anneeđ vuárhást, siäiluttiđ (*to keep safe, preserve*); **3)** nuávdittiđ ovdâmerkkân laavâ (*to keep, observe, maintain laws etc.*); **4)** tipteđ mielâst, mušteđ (*to keep in mind, remember*).

4.2 Substantiiv πνεῦμα

Tavlustâh 2 tuálá sistees puoh veerstâid, moin vuáttoo termâ πνεῦμα kreikakielâsâš Uđđâ testament algâteevstâst. Listoost láá vuálásargum veerstah, moin kávnoo anarâškielân ive 1992 maŋa rahtum jurgâlus. Uálgisbeln láá merkkejum vuottumkeerdih sehe kreikakielâsâš ete anarâškielâsâš teevstâin.

πνεῦμα	Vuottumveerstah kreikâkielâsâš algâteevstâst já anarâškielâsâš jurgâlusâin ive 1992 maŋa (vuâlâsargum)	Kreika- kielâsâš algâ- tekstâ	Anarâš- kielâsâš jurgâlus
Matt.	<u>1:18</u> , <u>1:20</u> , <u>3:11</u> , <u>3:16</u> , <u>4:1</u> , <u>5:3</u> , <u>8:16</u> , <u>10:1</u> , <u>10:20</u> , <u>12:18</u> , <u>12:28</u> , <u>12:31</u> , <u>12:32</u> , <u>12:43</u> , <u>12:45</u> , <u>22:43</u> , <u>26:41</u> , <u>27:50</u> , <u>28:19</u>	19	19
Mark.	1:8, 1:10, 1:12, 1:23, 1:26, 1:27, <u>2:8</u> , 3:11, 3:29, 3:30, 5:2, 5:8, 5:13, 6:7, 7:25, 8:12, 9:17, 9:20, 9:25, 9:25, 12:36, 13:11, 14:38	23	1
Luuk.	1:15, 1:17, <u>1:35</u> , 1:41, <u>1:47</u> , 1:67, 1:80, <u>2:25</u> , <u>2:26</u> , <u>2:27</u> , 3:16, 3:22, 4:1, 4:1, 4:14, 4:18, 4:33, 4:36, 6:18, 7:21, 8:2, 8:29, 8:55, 9:39, 9:42, 10:20, 10:21, 11:13, <u>11:24</u> , <u>11:26</u> , 12:10, 12:12, 13:11, <u>23:46</u> , <u>24:37</u> , <u>24:39</u>	36	10
Joh.	1:32, 1:33, 1:33, 3:5, 3:6, 3:6, 3:8, 3:8, 3:34, 4:23, 4:24, 4:24, 6:63, 6:63, 7:39, 7:39, 11:33, 13:21, <u>14:17</u> , <u>14:26</u> , 15:26, <u>16:13</u> , 19:30, <u>20:22</u>	24	4
Ap.t.	1:2, 1:5, 1:8, 1:16, 2:4, 2:4, 2:17, 2:18, 2:33, 2:38, 4:8, 4:25, 4:31, 5:3, 5:9, 5:16, 5:32, 6:3, 6:5, 6:10, 7:51, 7:55, 7:59, 8:7, 8:15, 8:17, 8:18, 8:19, 8:29, 8:39, 9:17, 9:31, 10:19, 10:38, 10:44, 10:45, 10:47, 11:12, 11:15, 11:16, 11:24, 11:28, 13:2, 13:4, 13:9, 13:52, 15:8, 15:28, 16:6, 16:7, 16:16, 16:18, 17:16, 18:25, 19:2, 19:2, 19:6, 19:12, 19:13, 19:15, 19:16, 19:21, 20:22, 20:23, 20:28, 21:4, 21:11, 23:8, 23:9, 28:25	70	
Room.	1:4, 1:9, 2:29, 5:5, 7:6, 8:2, 8:4, 8:5, 8:5, 8:6, 8:9, 8:9, 8:9, 8:10, 8:11, 8:11, 8:13, <u>8:14</u> , <u>8:15a</u> , <u>8:15b</u> , 8:16, 8:16, 8:23, <u>8:26a</u> , <u>8:26b</u> , <u>8:27</u> , 9:1, 11:8, 12:11, 14:17, 15:13, 15:16, 15:19, 15:30	34	6
1. Kor.	2:4, 2:10, 2:10, 2:11, 2:11, 2:12, 2:12, 2:13, 2:14, 3:16, 4:21, 5:3, 5:4, 5:5, 6:11, 6:17, 6:19, 7:34, 7:40, 12:3, 12:3, 12:4, 12:7, 12:8, 12:8, 12:9, 12:9, 12:10, 12:11, 12:13, 12:13, 14:2, 14:12, 14:14, 14:15, 14:15, 14:16, 14:32, 15:45, 16:18	40	
2. Kor.	1:22, 2:13, 3:3, 3:6, 3:6, 3:8, 3:17, 3:17, 3:18, 4:13, <u>5:5</u> , 6:6, 7:1, 7:13, 11:4, 12:18, <u>13:13</u>	17	2
Gal.	3:2, 3:3, 3:5, 3:14, 4:6, 4:29, 5:5, 5:16, 5:17, 5:17, 5:18, <u>5:22</u> , 5:25, 5:25, 6:1, 6:8, 6:8, 6:18	18	1
Ef.	1:13, 1:17, 2:2, 2:18, 2:22, 3:5, 3:16, <u>4:3</u> , <u>4:4</u> , 4:23, 4:30, 5:18, 6:17, 6:18	14	2
Fil.	1:19, 1:27, 2:1, 3:3, 4:23	5	
Kol.	1:8, 2:5	2	
1. Tess.	1:5, 1:6, 4:8, <u>5:19</u> , <u>5:23</u>	5	2
2. Tess.	2:2, 2:8, 2:13	3	
1. Tim.	3:16, 4:1, 4:1	3	
2. Tim.	1:7, 1:14, 4:22	3	
Tit.	<u>3:5</u>	1	1
Filem.	1:25	1	
Hepr.	1:7, 1:14, 2:4, 3:7, 4:12, 6:4, 9:8, 9:14, 10:15, 10:29, 12:9, 12:23	12	
Jaak.	2:26, 4:5	2	
1. Piät.	1:2, 1:11, 1:12, 3:4, 3:18, 3:19, 4:6, 4:14	8	

πνεῦμα	Vuottumveerstah kreikâkielâsâš algâteevstâst já anarâškielâsâš jurgâlusâin ive 1992 maŋa (vuâlâsargum)	Kreika-kielâsâš algâtekstâ	Anarâškielâsâš jurgâlus
2. Piät.	<u>1:21</u>	1	1
1. Joh.	3:24, 4:1, 4:1, 4:2, 4:2, 4:3, 4:6, 4:6, 4:13, 5:6, 5:6, 5:8	12	
Juud.	1:19, 1:20	2	
Alm.	1:4, 1:10, 2:7, 2:11, 2:17, 2:29, 3:1, 3:6, 3:13, 3:22, 4:2, 4:5, 5:6, 11:11, 13:15, 14:13, 16:13, 16:14, 17:3, 18:2, 19:10, 21:10, 22:6, 22:17	24	
Ohtsis		379	49

Tavlustâh 2. Substantiiv πνεῦμα vuottumsajeh Uddâ testament kreikakielâsâš algâteevstâst (käldee: ParaText ráammátjurgâlemohjelm) já ive 1992 maŋa anarâškielân rahtum jurgâlusâin. Anarâškielâsâš vuottumsajeh láá vuâlâsargum.

Gyllenberg (1994: 216–217; s. v. πνεῦμα) Uddâ testament kreika-suomâ sânikirje addel substantiivan πνεῦμα käävci vuáðumerhâšummeed: **1)** pieggâ (*tuuli*); **2)** vuoijâm, vuoijâstem adai vuoijâstâh (*hengitys, henkäys*); **3)** jieggâ, eellimvyeimi (*henki, elinvoima*); **4)** jieggâ tâi siälu, rummâs vvestikeččin (*henki tai sielu, ruumiin vastakohtana*); **5)** jieggâ, jieggâhuáðdoo, pyeri teikkâ paa (*henki, henkiolento, joko hyvä tai paha*); **6)** Immeel Jieggâ tâi Pase Jieggâ (*Jumalan Henki tai Pyhä Henki*); **7)** jieggâ adaldâsah (*hengenlahjat*); **8)** Pase Jieggâ jiečânâs huáðdon (*Pyhä Henki itsenäisenä olentona*).

Schirlitz (1893: 341–443, s. v. πνεῦμα) še oovdânpuáhtá siämmaásullâsâš merhâšuumijd substantiiván πνεῦμα. Vuáðumerhâšuumán jielâ, vuoijâstâh, jieggâ (*der Hauch, der Geist*) adeluvvojeh čuávuvááh târhibeh merhâšumeh: **1)** jielâ/hijmâ, pieggâ (*der Hauch, das Wesen des Windes; der Wind*) já vuoijâstâh, vuoijâstem (*der Hauch des Mundes, der Atem*); **2)** iälâskittee prinsiiip, siälu, ulmuu jieggâ (*das belebende Princip, die Seele, der Geist des Menschen*); **3)** Immeel sivnedeijee já vaikutteijee vyeimi (*die Wirkende, schaffende Kraft Gottes*), mii a) oro Kristusist, b) oro servikoddeest, c) vaaikut Israel aalmug historjâst, d) lii personifisistum, e) uáivild Immeel Jieggâ sierâlagán vaikuttemvuovijd, f) uáivild sierâ jieggâadalduvvâid teikkâ persovn, kiäst immeellâš Jieggâ oro; **4)** paas jieggâ vaikuttemvyeimi (*Wirkungskraft der Böse*); **5)** huáðdoo, kiäh/moh áppâdeh toimâđ, mutâ iä lah čoonnum ruumâšlâšvuotân adai materian (*ein Wesen, das aller Lebensfunktionen fähig ist, ohne deshalb an die Materie einer Leiblichkeit gebunden zu sein*).

Preuschen (1910: 927–932, s. v. πνεῦμα) juáhá substantiiv πνεῦμα merhâšume čiččâm uásán: **1**) pieggâ (*der Wind*); **2**) vuoijâstem, vuoijâstâh (*der Atemzug, Hauch*); **3**) jieggâ (*der Geist*): a) ulmuu jieggâ (*Menschengeist*), b) Immeel Jieggâ (*der Geist Gottes*), c) Immeel Jiegâ manifestaatioh ađai tiettuumeh/vuottuumeh ulmuu jiegâst (*der Manifestationen der Gottesgeistes im Menschengeist*); **4**) maailm jieggâ, mii lii immeellii Jiegâ vvestikeeči (*der in Gegensatz zu den göttlichen πνεῦμα stehende Weltgeist*); **5**) Jiegâ personifisistem, kulmâvuodâlâš formulist (*Hypostasierung des Geistes in den trinitarischen Formeln*); **6**) jieggâ, jieggâhuáđđoo animistisâš merhâšuumest (*der Geist, das Geistwesen; in animistischem Sinn*); **7**) jieggâ ulmuu puorij tavoi já vuoimij personifisistuumin (*Geist als Hypostasierung menschlicher Tugenden und Kräfte*).

Liddel & Scott (1996: 1748, s. v. πνεῦμα) sänikirjeest substantiiv πνεῦμα finnee kuttâ vuáđumerhâšume: **1**) jielâ, hijmâ, pieggâ (*blast, wind*); **2**) vuoijâstem tâi vuoijâstâh (*breathed air, breath*); **3**) immeellâš inspiraatio (*divine inspiration*); **4**) Immeel Jieggâ (*the spirit of God*); ulmuu jieggâ (*the spirit of man*); **5**) jiegâlâš teikkâ immateriaallâš huáđđoo, eņgâl (*spiritual or immaterial being, angel*); **6**) retoriikâst ceelhâ, mii lii ettum oovtâ vuoijâstuvvâst (*sentence declaimed in one breath*).

4.3 Verbâ πληρόω

Tavlustâh 3 tuálá sistees puoh veerstâid, moin vuáttoo termâ πληρόω kreikakielâsâš Uđđâ testament algâteevstâst. Listoost láá vuálásargum toh veerstah, moin kávnoo jurgâlus anarâškielân ive 1992 maņa. Uálgispelni láá merkkejum vuottumkeerdih sehe kreikakielâsâš ete anarâškielâsâš teevstâin.

πληρόω	Vuottumveerstah kreikâkielâsâš algâteevstâst já anarâškielâsâš jurgâlusâin ive 1992 maņa (vuálásargum)	Kreika-kielâsâš algâtekstâ	Anarâš-kielâsâš jurgâlus
Matt.	<u>1:22</u> , <u>2:15</u> , <u>2:17</u> , <u>2:23</u> , <u>3:15</u> , <u>4:14</u> , <u>5:17</u> , <u>8:17</u> , <u>12:17</u> , <u>13:35</u> , <u>13:48</u> , <u>21:4</u> , <u>23:32</u> , <u>26:54</u> , <u>26:56</u> , <u>27:9</u>	16	16
Mark.	1:15, 14:49	2	
Luuk.	1:20, <u>2:40</u> , 3:5, 4:21, 7:1, 9:31, 21:24, <u>22:16</u> , <u>24:44</u>	9	3

πληρώω	Vuottumveerstah kreikâkielâsâš algâteevstâst já anarâškielâsâš jurgâlusâin ive 1992 maŋa (vuâlâsargum)	Kreika-kielâsâš algâtekstâ	Anarâškielâsâš jurgâlus
Joh.	3:29, 7:8, <u>12:3</u> , 12:38, 13:18, <u>15:11</u> , 15:25, <u>16:6</u> , <u>16:24</u> , 17:12, 17:13, 18:9, 18:32, 19:24, 19:36	15	4
Ap.t.	1:16, 2:2, 2:28, 3:18, 5:3, 5:28, 7:23, 7:30, 9:23, 12:25, 13:25, 13:27, 3:52, 14:26, 19:21, 24:27	16	
Room.	1:29, 8:4, 13:8, 15:13, 15:14, 15:19	6	
2. Kor.	7:4, 10:6	2	
Gal.	5:14	1	
Ef.	<u>1:23</u> , 3:19, 4:10, 5:18	4	1
Fil.	1:11, 2:2, 4:18, 4:19	4	
Kol.	1:9, 1:25, 2:10, 4:17	4	
2. Tess.	1:11	1	
2. Tim.	1:4	1	
Jaak.	2:23	1	
1. Joh.	1:4	1	
2. Joh.	1:12	1	
Alm.	3:2, 6:11	2	
Ohtsis		86	24

Tavlustâh 3. Veerbâ *πληρώω* vuottumsajeh Uddâ testament kreikakielâsâš algâteevstâst (kâldee: ParaText ráammátjurgâlemohjelm) já ive 1992 maŋa anarâškielân rahtum jurgâlusâin. Anarâškielâsâš vuottumsajeh láá vuâlâsargum.

Gyllenberg (1994: 215–216, s. v. *πληρώω*) Uddâ testament kreika-suomâ sânikirje addel veerbân *πληρώω* kuttâ vuáđumerhâšume: **1)** tevidiđ, tievvâđ tâi tevduđ (*täyttää, täytyä*); **2)** tievvâđ, ääigist tâi lohomeereest (*ajasta, täytyä, olla kulunut*); **3)** toohâđ tâi šoddâđ tievâslâžžân (*tehdä tai tulla täydelliseksi*); **4)** finniđ valmašin tâi loopân, čodâttid (*saattaa päätökseen, päättää*); **5)** tevidiđ tâi olâšuttid, ovdâmerkkân miärádâs teikkâ táttum (*täyttää määräys tai pyyntö*); **6)** olâšud, olâšuttid, tevidiđ, ovdâmerkkan čalluu tâi ennustâs (*käydä toteen, täyttää, toteuttaa*).

Schirlitz (1893: 339, s. v. *πληρώω*) oovdânpuáhtá veerbâ *πληρώω* vuáđumerhâšummeen tevidiđ (tievâsin), tevduđ, tievvâđ, olâšuttid (*voll machen, u. zwar relativ anfüllen, absol. erfüllen*) já čielgee taid čuávuvávt: **1)** relatiivlávtt: tevidiđ maidnii moinnii tâi tievvâđ mastnii (*relativ etwas voll machen, mit etwas erfüllen*); **2)** absoluutlávtt: tevidiđ, olâšuttid

tâi toohâđ tievâslâžžân maidnii ollásávt (*etwas ganz erfüllen*), ovdâmerkkân a) tevdiđ mito, saje tâi lohomere, b) toohâđ tievâslâžžân merhâšume tâi siskáldâs (*etwas vollkommen machen, zu seinem vollen Wert und inhalt bringen*), c) finniđ maidnii valmâšin tâi loopân (*vollbringen, zu Ende bringen*), d) olášuttiđ (*etwas zur Ausführung bringen*) ovdâmerkkân ennustâs tâi lopádâš, e) tevdiđ tâi olášuttiđ kiännii táttum teikkâ laavâ miärádâs.

Preuschen (1910: 923–924, s. v. πληρόω) lii Gyllenbergáin já Schirlitzáin suullân siämmáá uávilist veerbâ πληρόω merhâšuumijn: **1)** tevdiđ (tievâsin), tevduđ, tievvâđ (*anfüllen, voll machen*) čuávuvávt: a) miinii soojjijđ tiävdoospatiaallávt, b) kiinii tiävdoospatiaallávt tâi tiává viárdádâskoválávt ovdâmerkkân vyeimist teikkâ jiešvuodâst; **2)** toohâđ tievâsin tâi ollâsin, sessiistiđ, olášuttiđ, ovdâmerkkân a) lohomere, b) äigipaje, c) vátámuš teikkâ táttum, d) Immeel ennustâs tâi lopádâs; **3)** toohâđ, šoddâđ, tâi leđe tievâslâžžân; tevdiđ táarbuid; **4)** finniđ maidnii pargoid valmâšin tâi loopân.

Liddel & Scott (1996: 1748, s. v. πληρόω) sänikirjeest veerbâ πληρόω finnee vuáđumerhâšume toohâđ tievâsin tâi tievâslâžžân (*to make full*) já toos čuávuvâš merhâšuumijđ: **I 1)** genetiiváin: a) tevdiđ tievâsin tâi tievvâđ mastnii (*fill full of, to be filled full*), **2)** tievvâđ purrâmâšâst, kalanáttâđ, hurtodiđ (*fill full of food, gorge, satiate*), tuđáttuđ (*to filled full of, satisfied*), **3)** pasottiđ, vihkâđ (*consecrate*); **II** datiiiváin: tevdiđ moinnii, tievvâđ mastnii (*fill with*); **III** sajehaamijttáa: **1)** “tevdiđ” (suomâkiellân *miehittää*) pargovieváin ovdâmerkkân taampâ (*man ship*); **2)** šovâttiđ, kasodiđ (*impregnate*), **3)** toohâđ tievâsin tâi tievâslâžžân (*make full or complete*), **4)** tevdiđ, ovdâmerkkân saje, **5)** mäksiđ ollásávt (*render, pay in full*), tevdiđ táarbu (*supply it, make it good*), **6)** tevdiđ, olášuttiđ, tuđáttiđ tâi finniđ valmâšin (*fulfill, execute, observe*), ovdâmerkkân laavâ, táarbu, ennustâs, **7)** tevdiđ tievâsin, ovdâmerkkân leškiđ liitán teikkâ tevdiđ maidnii spatiaallâs soojjijđ, **8)** olášuttiđ; **IV** intransitiivlávt: juksáđ tievâslâš mito räi teikkâ šoddâđ tievâslâžžân mito tááhust (*comes in full*), ovdâmerkkân luodâ kukkodâh.

5 TUTKÄMVUÁLÁSÄŠ TEERMÄI JÄ VEESTÄI JURGÄLUSÄI ANALYYS

Čuávuváin vyelilovoin lii jyehi teermä puotâ vistig luvättállâm veerstâin, moin vuáttoo tiätutermä. Luvättálmist uáiná, maggaar häämist termä lii kreikâkieläsâš algáteevstâst, suomâkieläsâš ive 1992 kirkkorámattist já anarâkieläsâš jurgâlusâst. Motomijn veerstâin láá kyehti anarâškieläsâš versio. Iänááš uási anarâškieläsâš veerstâin láá Márjá-Liisá Olthuis jurgâlem. Toh láá almostittum *Evanġeliumist Matteus miel*d (1995), *Kirkkokietâkirjeest* (2002) já *Kirholij toimättâsâi kirjeest* (2005). Máhdulâš nubbe versio lii almostittum *Katekismusist* (2011) já taid lii jurgâlâm Ilmar Mattus.

Jurgâleijeeh lává merkkejum veerstâi peht uánádâssâiguin MLO (Márjá-Liisá Olthuis) já IM (Ilmari Mattus), jis tot lii tarbâšum čielgâsvuođâ tiet, mutâ puoh merkkiihännáá veerstah láá Márjá-Liisá Olthuis jurgâlem. Käldeeamnâstuv uánádâsah láá čuávvooh:

GNT	ráámmátjurgâlmist kevtum kreikâkieläsâš algátekstâ, mii kávnoo tiedâlii editioin: Ovtâstum Ráámmátseervij <i>Greek New Testament</i> 3.–4. editioh já Nestle-Aland <i>Novum testamentum graece</i> 26.–28. editioh (kávnoo meiddei ParaText ráámmátjurgâlemohjelmist
KR92	ive 1992 almostum suomâkieläsâš kirkkoráámmát tekstâ
EM95	<i>Evanġelium Matteus miel</i> d anarâškiellân, jurgâlâm MLO
KKK02	ive 2002 almostum anarâškieläsâš <i>Kirkkokietâkirje</i> , jurgâlâm MLO
KTK05	ive 2005 almostum anarâškieläsâš <i>Kirholij toimättâsâi kirje</i> , jurgâlâm MLO
KAT00	suomâkieläsâš ive 1999 tuhiittum katekismustekstâ, mon vuossâmuš teddilem valmâštui ive 2000
KAT11	ive 2011 almostum anarâškieläsâš <i>Katekismus</i> , jurgâlâm IM.

Verstálisto maņa kávnoo tavlustâh, kost kávnovej anarâš jurgâlusâst kevtum jurgâlemvastuuh já tot, moin suomâkieläsâš saaniijn toh láá jurgâlum, sehe toi vuottumsajeh já -merek Uđđâ testament kiirjiijn. Luvättállâm maņa kávnovej veerstâi ubbáteevstah kuulmâ kiellân vuáláluvvi. Tiätuteermä já -veerstâ jurgâlus analyys

kávnoo jieškote-uv ubbâ teevstâuási vyelni. Tutkâmvuálásâš veerstâin motomij uásild lii kiedâvušsum ubâ veerstâ tekstâ já iärásij peht tuše uási veerstâst, iänááš ton suujâst, et tuše uási veerstâst lii jurgâlum.

Ulmen lii analysistid já árvuštállâđ tutkâmvuálásijd veerstâid kyevti uáinust: vuosmužžân ton tááhust, maht tiätu tutkâmušân väljejum teermah láá jurgâlum anarâškiellân, já nubben ton tááhust, maggaar anarâškielâsâš tekstâ lii suomâkielâst anarâskielân rahtum jurgâlussân ađai maht tot västid KR92 teevstâ já ton lasseen maht tot västid kreikâkielâsâš algâteevstâ, mon vuáđuld suomâkielâsâš KR92 lii jurgâlum. Taan tutkâmušâst ij lah tárguttâs árvustállâđ suomâkielâsâš KR92 teevstâ jurgâlussân, tastko tutkâmuš čuosâttâhhân láá anarâškielâsâš jurgâlusah iäge teologisâš koččâmušah, já nube tááhust anarâskielâsâš jurgâlusâi ohtân skoposin lii čielgâsávt toi kevttim luteerlii immeelpalvâlusâin KR92 teevstâi náálá, moh láá toos tuhhiittum.

Čuávusin kávnovej jyehi teermâ vyelni tutkâmvuálásâš veerstâi ubbâteevstah kuulmâ kiellân vuáláluvvi já toi vyelni toi analysistem. Analyysi tuálá sistees kyehti uási: 1) maht tutkâmvuálásâš termâ lii jurgâlum tiätuveerstâst, já 2) maggaar anarâškielâsâš veerstâ tekstâ lii jurgâlussân suomâkielâsâš KR92 teevstâ tááhust já toi kreikâkielâsâš algâteevstâ GNT tááhust.

Vuossâmmu uásist mun moonâm čoodâ tutkâmvuálásâš teermâi jurgâlusâid ton uáinust, maht jurgâlusâst oovdânpuáhtojeh teermâi merhâšumeh. Hypoteesin lii, et jurgâlum teermâi merhâšumeh västideh sehe KR92 suomâkielâsâš teermâi ete GNT kreikâkielâsâš teermâi merhâšuumijd. Analyysist kiedâvušâm tiätuteermâ jurgâlus iänááš ton tábâhtusâst, et tot spiekâst mahtnii merhâšume tááhust. Čielgâ tábâhtusâin analyysist lii mainâšum tuše, et termâ västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

Nube uásist árvuštâlâm anarâškielâsâš jurgâlus ton tááhust, maht tot spiekâst sänisánâsâš ađai säänist sáánán jurgâlusâst. Iäruid lam juáhám kuttâ spiekâstemjuávkun:

0. Jurgâlus lii sänitärhis jurgâlus ađai lii jurgâlum tievâslávt säänist sáánán nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá morfeemtâäsisst já jurgâlus nuávdit vuolgâteevstâ KR92 sänioornig já kielâopâlii ráhtus. Tast huolâhánnáá jurgâlus kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš, já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

1. Vuolgáteevstâ ohtâ sääni lii olgospuohtum kuovttijn teikkâ eenâb-uv saaniijn teikkâ kyehti tâi eenâb-uv sääni lááolgospuohtum ovttáin saaniijn. Taan juávkun kuleh meid implisiittistmeh já eksplisiittistmeh.
2. Vuolgáteevstâ olgospyehtim lii jurgâlusâst olgospuohtum ovdâmerkkân eres lovvoost, sajuhäämist, modusist, tempusist, rektiost, persovnist tâi ereslágán sániornigáin teikkâ ráhtusáin, vâi jurgâlus šodâččij luánduláš já idiomaatláš kiellân.
3. Vuolgáteevstâ sääni jurgâlemvastun lii kevttum toi paje-, vyeli- tâi aldatoopâ teikkâ miinii eres saaniijd, moi merhâšume lii alda vuolgáteevstâ sääni merhâšume.
4. Vuolgáteevstâ sääni lii kuodđum meddâl ađai lii pááccám jurgâlhánnáá, ige koččámuš lah implisiittistmist.
5. Vuolgáteevstâ sääni teikkâ olgospyehtim lii jurgâlusâst olgospuohtum puástud, jo-uv printtimfeeilâ teikkâ puástujurgâlem tiet.

Spiekâstemjuávkun nr 0 kullee sänitárkká jurgâlum veerstâi puotâ lii iánááš tuše uánihávt mainâšum, et jurgâlus kulá spiekâstemjuávkun nr 0. Spiekâstmijn (nr 1–4) huolâhánnáá jurgâlus sáttá lijká leđe viehâ sänitârhis jurgâlus teikkâ puustávláš jurgâlus, já jis jurgâlus lii ton lasseen luánduláš já idiomaatláš puátukielâ, tom puáhtá anneed meiddei dynaamisâš/funktionâállii jurgâlussân.

5.1 Verbâ σῶζω

Tavlustâh 4 tuálá sistees puoh veerstâid, moin vuáttoo kreikakielâsâš algáteevsta teermâ σῶζω anarâškielâsâš vaastâ, mii lii jurgâlum ive 1992 maŋa. Liiston láá merkkejum suomâkielâsâš ive 1992 almostum Ráámmát sistanneem jurgâlemvastuuh já toi vuáđuld jurgâlum anarâškielâsâš vastuuh. Jis tiätu verstâ kávnoo meiddei ive 2011 almostum *Katekismusist*, veerstâ peht láá merkkejum kyehti anarâškielâsâš jurgâlemvastuu, tastko *Katekismus* sistanneem ráámmátpitáh láá jurgâlum suomâkielâsâš katekismusteevstâ vuáđuld.

σώζω	Kreikâkielâsâš häämi	Suomâkielâsâš jurgâlemvaastâ	Anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ
Matt. 1:21	σώσει	hän pelastaa	sun piästâ (MLO) sun piälust (IM)
Matt. 8:25	σῶσον	pelasta	piälušt
Matt. 9:21	σωθήσομαι	minä paranen	mun puáránâm
Matt. 9:22a	σέσωκέν	on parantanut	lii pyeredâm
Matt. 9:22b	ἐσώθη	oli terve	lâi tiervâs
Matt. 10:22	σωθήσεται	pelastuu	piäluštuvoo
Matt. 14:30	σῶσόν	pelasta	piälušt
Matt. 16:25	σῶσαι	pelastaa	piäluštiđ
Matt. 19:25	σωθῆναι	pelastua	piäluštuđ
Matt. 24:13	σωθήσεται	pelastuu	piäluštuvoo
Matt. 24:22	ἐσώθη	säästyisi	šeštuuččii
Matt. 27:40	σῶσον	pelasta	piälušt
Matt. 27:42a	ἔσωσεν	on auttanut	lii išedâm
Matt. 27:42b	σῶσαι	auttamaan	išediđ
Matt. 27:49	σώσων	avukseen	iššen
Mark. 16:16	σωθήσεται	on pelastuva	kalga piäluštuđ
Luuk. 8:12	σωθῶσιν	pelastuisi	piäluštuuččii
Luuk. 17:19	σέσωκέν	on pelastanut	lii piäluštâm
Luuk. 18:42	σέσωκέν	on parantanut	lii pyeredâm
Luuk. 19:10	σῶσαι	pelastamaan	piäluštiđ
Luuk. 23:35a	ἔσωσεν	on auttanut	lii išedâm
Luuk. 23:35b	σωσάτω	auttakoon	išedus
Luuk. 23:37	σῶσον	pelasta	piälušt
Luuk. 23:39	σῶσον	pelasta	piälušt
Room. 8:24	ἐσώθημεν	meidät on pelastettu	mij lep piäluštum
Room. 10:9	σωθήση	olet pelastuva	tun šoodah piäluštuđ (IM)
1. Tim. 2:4	σωθῆναι	pelastuisivat	piälustuuččii (IM)
Tit. 3:5	ἔσωσεν	hän pelasti	sun piäluštij
1. Piät. 3:21	σώζει	pelastaa	piälušt (MLO) piälust (IM)

Tavlustâh 4. Verbâ *σώζω*. Anarâškielâsâš jurgâlusâst kevttum jurgâlemvastuuh já toi vuottumsajeh já -merek.

Tavlustâh 5 tuálá sistees veerbâ *σώζω* sierâlágániyd anarâškielâsâš jurgâlemvastuid já toi vuottummeerijđ jieškote-uv Uđđâ testament kiirjijn. Anarâš jurgâlemvastui maņa láá merkkejum suomâkielâsâš vastuuh. Veeerbâ *σώζω* vuottumsajeh láá ohtis 29 ive 1992

maņa rahtum anarâškielâsâš ráámmátjurgâlmijn, mutâ jurgâlemvastui vuottummereh láá ohtis 30, tastko oovtâ veerstâ (Matt. 1:21) kyevti anarâš jurgâlusâin iä lah kevttum siämmáá vastuuh. Kreikakielâsâš algâteevstâst verbâ $\sigma\phi\zeta\omega$ vuáttoo ohtsis 106 kerdid.

	$\sigma\phi\zeta\omega$	Matt.	Mark.	Luuk.	Room.	1. Tim.	Tit.	2. Piät.	Ohtsis
1	piäluštiđ (pelastaa)	5		4			1	1	11
2	pestiđ (pelastaa)	1							1
3	piälustuđ (pelastua)	3	1	1	2	1			8
4	pyerediđ (parantaa)	1		1					2
5	puárániđ (parantua)	1							1
6	lede tiervâs (olla terve)	1							1
7	šeštuđ (säästyä)	1							1
8	išediđ, lede iššen (auttaa, olla avuksi)	3		2					5
	Ohtsis	16	1	8	2	1	1	1	30

Tavlustâh 5. Verbâ $\sigma\phi\zeta\omega$. Anarâškielâsâš jurgâlusâst kevttum jurgâlemvastuuh já toi vuottumsajeh já –mereh.

Tavlustâh 6 tuálâ sistees anarâškiel jurgâlusâst kevttum jurgâlemvastuid já suomâkiel veerbâ $\sigma\phi\zeta\omega$ vuáđuld jurgâlum teermâid, moin anarâškielâsâš vastuuh láá jurgâlum. Tavlustuvvâst kávnovej jieskote-uvlágán jurgâlemvastui vuottumsajeh ađai veerstah, moin toh vuáttojuh. Veerstah kiedâvuššojeh siämmáá oornigist, ko toh láá tavlustuvvâst 6.

	Anarâškiel jurgâlemvaastâ	Suomâkiel jurgâlemvaastâ	Vuottumsajeh	Ohtsis
1	piäluštiđ	pelastaa	Matt. 1:21, 8:25, 14:30, 16:25, 27:40, Luuk. 17:19, 19:10, 23:37, 23:39, Tit. 3:5, 1. Piät. 3:21	11
2	pestiđ	pelastaa	Matt. 1:21	1
3	piälustuđ	pelastua	Matt. 10:22, 19:25, 24:13, Mark. 16:16, Luuk. 8:12, Room. 8:24, 10:9, 1. Tim. 2:4	8
4	pyerediđ	parantaa	Matt. 9:22a, Luuk. 18:42	2
5	puárániđ	parantua	Matt. 9:21	1

	Anarâškiel jurgâlemvaastâ	Suomâkiel jurgâlemvaastâ	Vuottumsajeh	Ohtsis
6	lede tiervâs	olla terve	Matt. 9:22b	1
7	šeštud	säästyä	Matt. 24:22	1
8	išedid, lede iššen	auttaa, olla avuksi	Matt. 27:42a, 27:42b, 27:49, Luuk. 23:35a, 23:35b	5
	Ohtsis			30

Tavlustâh 6. Verba $\sigma\omega\zeta\omega$. Anarâškielâsâš jurgâlusâst kevttum jurgâlemvastuuh já suomâkielâsâš teermah, moin toh láá jurgâlum. Uálgisbeln jieškote-uv jurgâlemvastui vuottumveerstah já -mereh.

Čuávusin kávnovej tutkâmvuálâsâš veerstâi ubbâteevstah kuulmâ kiellân vuáláluvvi já toi vyelni toi analysistem. Veerstah kiedâvuššojeh siämmáá oornigist, ko toh láá tavlustuvvâst 6.

1.–2. piäluštiđ / pestid

Piäluštiđ (konkreetlâš merhâšumeest), Gyllenberg sânikirjeest juávkku nr 1: Matt. 8:25, 14:30, 27:40, Luuk. 23:37, 23:39

Piäluštiđ (oskoldâhlâš merhâšumeest), Gyllenberg sânikirjeest juávkku nr 3: Matt. 1:21, 16:25, Luuk. 17:19, 19:10, Tit. 3:5, 1. Piät. 3:21

Pestid (oskoldâhlâš merhâšumeest), Gyllenberg sânikirjeest juávkku nr 3: Matt. 1:21

Matt. 1:21

τέξεται δὲ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν αὐτὸς γὰρ **σώσει** τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν.

“Sun šoddâd alge, já tun koolgah adeliđ aalgan noomâ Jeesus, tastko **sun piästá** almugis ton suddoin.” (EM95/MLO)

“Máárjá šoddâd alge, já tun koolgah adeliđ suu nommân Jeesus, tastko **sun piälust** aalmugis ton suddoin.” (KAT11/IM⁶)

Hän synnyttää pojan, ja sinun tulee antaa pojalle nimeksi Jeesus, sillä **hän pelastaa** kansansa sen synneistä.»

⁶ KAT11, s. 65.

1. Termâ. MLO lii valjim veerbâ *σώζω* jurgâlussân veerbâ aldatoppuu *pestid̄* (*päästää, vapauttaa, vapahtaa*), mii västid sehe KR92 ete GNT sistanneem teermâi merhâšuumijd. Veerbâ *pestid̄* västideijee veerbah láá kevttum taan ohtâvuodâst maangâ Uddâ testament jurgâlusâin, ovdâmerkkân suomâkielâsâš ive 1933/38 Rámáttist (*vapahtaa*) já tavesämikielâsâš (*beastit*) jurgâlusâst. IM vuod lii kiävttám veerbâ *piäluštid̄* sänitárkká suomâkielâsâš KR92 teevstâ miel. Kuohtuuh jurgâlemmolsâiävtuh láá máhđuliih GNT teevstâ tááhust.

2. Jurgâlus. Taan veerstâst láá kyehti jurgâlus anarâškiellân, moh spiekâsteh sehe nubijnis ete KR92 teevstâst mottoom verd. MLO jurgâlem tekstâ álgá saanijn *sun* já IM jurgâlem tekstâ vuod saanijn *Máárjá*. Suijân toos lii tot, et MLO lii jurgâlâm veerstâ KR92 vuáđuld já IM vuod KAT00 vuáđuld, kost taat verstâ lii sierâ já tondiet lii heiviittum adai čielgâsvuodâ tiet persovnpronomin sajan lii pieijum eksplisiittistum nommâ *Máárjá*. Nubbe čielgâ iäru kávnoo veerbâ *σώζω* peht, tastko MLO lii kiävttám veerbâ *pestid̄* jurgâlussân veerbân *pelastaa* (spiekâstemjuávkku nr 3) já IM vuod veerbâ *piäluštid̄* sänitárkká suomâkielâsâš teevstâ miel. MLO lii jurgâlâm KR92 essiivolgospyehtim *nimeksi* akkusatiivolgospyehtimáin *noomâ* (spiekâstemjuávkku nr 2), tuodânalásávt tondiet, et tot oro luándulubbon. IM vuod lii jurgâlâm KR92 miel *nommân*, mutâ karvam epiluándulii puáttus nuuvt, et lii jurgâlâm KR92 substantiiv *pojalle* pronominiijn *suu* (spiekâstemjuávkku nr 3). GNT kreikâkielâsâš algáteevstâ tááhust kuábáš-uv häämi suápá iäge toin lah iäruh merhâšume tááhust. Kuohtuuh lává jurgâlâm KR92 olgospyehtim *sinun tulee* olgospyehtimáin *tun koolgâh* (spiekâstemjuávkku nr 2), mii lii tárkká jurgâlus, mutâ ij nuávdit suomâkielâ rektio, tastko tot ij liččii luándulâš anarâškielâst. Ton lasseen IM lii monnii suujâst kiävttám veerbâst *piäluštid̄* puustâv *s* puustâv *š* saajeest (*piälust*). Kuohtuuh anarâškielâsâš jurgâlusah láá puustâvliih jurgâlusah suomâkielâsâš KR92 vuáđuld já toi kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ, já ton lasseen toh västideh GNT teevstâ dynamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt 8:25

καὶ προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, **σῶσον**, ἀπολλύμεθα.

Talle máttááttâspárnááh cuvni suu já ettii: “Hiärrá, **piälušt** mii! Mii hevvânep.” (EM95)

Silloin opetuslapset herättivät hänet ja sanoivat: »Herra, **pelasta** meidät! Me hukumme.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkkku nr 0.

Matt. 14:30

βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον [ἰσχυρὸν] ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων, Κύριε, **σῶσόν** με.

Mut ko sun ooinij, maht piegâi korrâsávt, sun pallai já hevvânškuođij. “Hiärrá, **piälušt** muu!”, sun čuárvui. (EM95)

Mutta huomatessaan, miten rajusti tuuli, hän pelästyi ja alkoi vajota. »Herra, **pelasta** minut!» hän huusi.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist neelji saajeest. Vuossâmuu celkkuu aalgâst ceelhâvastuu *huomatessaan* sajan lii pieijum ualgiceelhâ *ko sun ooinij* (spiekâstemjuávkkku nr 2) tuođânálásávt ton suujâst, et gerundi kevttim ij liččii tovättâm luándulâš já idiomaatlâš kielâ taan saajeest. Nube celkkust vuod KR92 olgospyehtim *rajusti tuuli* lii jurgâlum *piegâi korrâsávt* (spiekâstem nr 2) ađai sänioornig lii nubástittum, tuođânálásávt siämmáá suujâst ko ovdebáá veerstâst. Ton lasseen vala KR92 olgospyehtim *alkoi vajota* lii jurgâlum *hevvânškuođij* (spiekâstemjuávkkku nr 1), tastko anarâškielâst lii taggaar máhđulâšvuotâ almottiid tooimâ älgim inkoatiivveerbâin. Ton lasseen verbâ *hevvâniđ* ij lah aabâs sänitârhis jurgâlus veerbân *vajota* pic toi aldatoopâ (spiekâstemjuávkkku nr 3). Anarâškielâsâš jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus suomâkielâsâš KR92 vuáđuld já nuávdit dynaamisâš/funktionaallâs ekvivalens kreikâkielâsâš GNT kuáttá siämmáá náálá ko KR92.

Matt. 16:25

ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ **σῶσαι** ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν.

Tastko tot, kote táttu **piälušt**id elimis, láppá tom, mut kote elimis muu tiet láppá, kávná tom. (EM95)

Sillä se, joka tahtoo **pelastaa** elämänsä, kadottaa sen, mutta joka elämänsä minun tähteni kadottaa, on sen löytävä.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâst celkkuu loopâ futuursâš olgospyehtim *on sen löytävä* sajan lii pieijum anarâškielân luándulub preesenshäämi *kávná* (spiekâstemjuávkku nr 2). Jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 27:40

καὶ λέγοντες, Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, **σωσον** σεαυτὸν, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, [καὶ] κατὰβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.

já ettii: “Tunhân puávtáh piedgid temppâl já ráhtid tom uddâsist kuulmâ peeivist. **Piälušt** tääl jieijâd jis kerdí lah Immeel Alge. Puáđi vuálus riistâst!” (EM95)

he sanoivat: »Sinähän pystyt hajottamaan temppelin ja rakentamaan sen uudelleen kolmessa päivässä. **Pelasta** nyt itsesi, jos kerran olet Jumalan Poika. Tule alas ristiltä!»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Veerstâ aalgân lii lasettum konjunktio *já*, tastko ovdebáá veerstâ ceelhâvaastâ *päättään nyökyttäen* lii jurgâlum *sij luvvii uáivis*, mii váátá konjunktio *já* (spiekâstemjuávkku nr 2). Tast anarâškielâsâš versio nuávdit GNT teevstâ. Jurgâlus lii viehâ sänitärkki já ton kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Luuk. 17:19

καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου **σέσωκέν** σε.

»Sun eedâi almai: »Paijaan já moonâ. Oskod **lii piäluštâm** tuu.» (KKK02)⁷

Ja hän sanoi miehelle: »Nouse ja mene. Uskosi **on pelastanut** sinut.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

⁷ KKK02, s. 109.

2. Jurgâlus. Celkkuu aalgâst KR92 sisteanneem konjunktio *ja* ij lah ollágin jurgâlum (spiekâstemjuávkku nr 4), mii ij kuittâg toovât merhâšumeiäiruid. Jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Luuk. 19:10

ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ **σῶσαι** τὸ ἀπολωλός.

Eidu tom, mii lii lappum, Ulmuu Alge lii puáttám uuccâd já **piäluštid.**” (KTK05)⁸

Juuri sitä, mikä on kadonnut, Ihmisen Poika on tullut etsimään ja **pelastamaan.**»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Luuk. 23:37

καὶ λέγοντες, Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, **σῶσον** σεαυτόν.

já ettii: »Jis lah juudalij kunâgâs, te **piälušt** jieijâd.» (KKK02)

ja sanoivat: »Jos olet juutalaisten kuningas, niin **pelasta** itsesi.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus : spiekâstemjuávkku nr 0.

Luuk. 23:39

Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων, Οὐχὶ σὺ εἶ ὁ Χριστός; **σῶσον** σεαυτόν καὶ ἡμᾶς.

Nubbe riistâst hiängájeijee paatahhee pelhittij sun–uv Jeesus. Sun eedâi: »Jieh–uv tun lah Messias? **Piälušt** tääl jieijâd já munnuu!» (KKK02)⁹

Toinen ristillä riippuvista pahantekijöistä herjasi hänkin Jeesusta. Hän sanoi: »Etkö sinä ole Messias? **Pelasta** nyt itsesi ja meidät!»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

⁸ KTK05, s. 122.

⁹ KKK02, s. 82.

2. Jurgâlus. Veerstâ anarâskielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist muádi saajeest. Vuossâmuu celkkust maangâlovo olgospyehtim *riippuvista pahantekijöistä* lii jurgâlum oovtâlovvoost *hiängájeijee paatahhee* (spiekâstemjuávkku nr 2), veik tot lii maangalovvoost GNT teevstâst-uv. Taan sajan oroččij kuittâg sopâmin siämmáa pyereest sehe oovtâloho ete maangâloho, tastko toin ij lah iäru merhâšume tááhust taan ohtâvuodâst. Nubben iärrun lii maangâlovo 1. persovn pronomin *meidät* jurgâlem kyevtlovo 1. persovn pronominin *munnuu* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâskielâst lii kiävtust kyevtloho. Taah nubástusah iä kuittâg toovât magarijdgin merhâšumeiäruid – jiešalnees jurgâlus ličij tovâttâm puástuibárdâs, jis kyevtloho ij liččii kevttum: talle ličij šoddâm ibárdâs, et paatahheeh lijjii eenâb ko kyehti ulmuu. Spiekâstmijn huolâhännáa jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus já ton kielâ luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáanáálá ko KR92.

Tit. 3:5

ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου,

Sun piäluštij mii posâmáin mii putesin, nuuvt et šoodâi uddâsist já Pase Jieggâ udâsmitij mii. (KTK05)¹⁰

Hän pelasti meidät pesemällä meidät puhtaiksi, niin että synnyimme uudesti ja Pyhä Henki uudisti meidät.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Verstâ lii jurgâlum nuuvt sänitárkká ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtâásist, pic oovtâ saajeest lii čielgâ feilâ. Teekstân lii páaccám printtimfeilâ adai ohtâ puustâv lii koččâm meddâl já ton mieldi meid merhâšume lii ollásávt nubástum. Verbâ *šoddâđ* koolgâi lede jurgâlusâst maangâlovo 1. persovn häämist *šoodâim*, mutâ puustâv *m* meddâlpääccim tiet veerbâ lii-uv oovtâlovo 3. persovn häämist *šoodâi* (spiekâstemjuávkku nr 5). Feilâ lii šoddâm vahagist, tastko taan veerstâ tekstâ ij lah vaigâd jurgâlem tááhust. Printtimfeilâ ij liččii tovâttâm puástuibárdâs veerstân, jis jurgâlus teevstâst ličij kevttum subjektin persovnpronomin *mij* taan veerbâ ohtâvuodâst, mutâ tot lii jurgâlum suomâkielâ myenster mield tuše

¹⁰ KTK05, s. 20.

verbáin. Jurgálus lii mudoi sänitärhis já luánduláš já idiomaatláš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funtionaallávt mudoi pic printtimfeeilâ uásild.

1. Piätt. 3:21

ὁ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν **σώζει** βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ρύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν

Tuon ovdâkove miel tii **piälušt** tääl kaastâ, ij tondiet et tij tast luovâččijd nyeskis elimist, mut ko Immeel toovâi tiigijn šiev uámitobdo lito. (KTK05/MLO)¹¹

Tuon ovdâkove miel tii **piälust** tääl kaastâ, ij tane et tast tij luovâid nyeskis elimist, pic ko Immeel toovâi tiiguin pyeri uámitobdo lito. (KAT11/IM)¹²

Tuon esikuvan mukaisesti teidät **pelastaa** nyt kaste, ei siksi että te siinä luovuitte saastaisesta elämästä, vaan koska Jumala teki kanssanne hyvän omantunnon liiton.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

2. Jurgálus. Taan veerstâst láá kyehti jurgálus anarâškiellân, moh spiekâsteh sehe nubijdis tááhust ete KR92 teevstâst mottoom verd säni- já morfeemtäasi rahtusijn. MLO jurgâlem tekstâ spiekâst KR92 teevstâst oovtâ saajeest: veerbâ *luoppâđ* peht sun lii kiävttám modusin konditionaal já jurgâlâm *luovâččijd* KR92 imperfektolgospyehtim *luovuitte* saajeest (spiekâstemjuávkku nr 2), tuodânalásávt tondiet, et tot lii orroom luándulubbon. IM jurgâlem tekstâ spiekâst KR92 teevstâst oovtâ saajeest: sänioornig lii nubástittum nuuvt, et *te siitä* saajeest lii pieijum *tast tij* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko tot oro luándulubbon suu kevttim olgospyehtim *tane* ohtâvuodâst. Sehe MLO ete IM toohâm nubástusah iä kuittâg mute veerstâ merhâšume mahten.

MLO rähtim já IM rähtim jurgálusâi koskâsâš iäruh láá ohtis käävci: ovdeláá mainâšum iäruh KR92 teevstâin já toi lasseen IM kiävttâ *tondiet* saajeest *tane*, *tiigijn* saajeest nube kuávlukielâst kevttum häämi *tiiguin*, *mut* saajeest *pic* já *šiev* saajeest *pyeri* já toi lasseen veerbâst *piäluštiđ* puustâv *š* saajeest puustâv *s* (*piälust*) siämmáánáálá ko ovdeláá kiedâvuššum veerstâst Matt. 1:21 (kj. s. 35). Sehe MLO ete IM kevttim moolsâiävtuh láá puoh máhđuliih, tastko toin láá siämmáásullâsiih merhâšumeh adai toh iä toovât merhâšumeiäruid veerstâ siskáldâsân. Spiekâstmijn huolâhännáá kuhtuuh

¹¹ KTK05, s. 20.

¹² KAT11, s. 85.

jurgâlusah láá puustâvliih jurgâlusah já toi kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš já ton lasseen toh västideh GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

3. piäluštud

Piäluštud, oskoldâhlâš merhâšumeest, Gyllenberg sänikirjeest juávkku nr 3.

Matt. 10:22

καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος **σωθήσεται**.

Puohah puátih vajediđ tii muu noomâ tiet, mut tot, kote killáá kiddâ loopâ räi, **piäluštuvvoo**.» (EM95)

Kaikki tulevat vihaamaan teitä minun nimeni tähden, mutta se, joka kestää loppuun asti, **pelastuu**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Veerstâ loopâst KR92 olgospyehtim *loppuun asti* lii jurgâlum *kiddâ loopâ räi* adai jurgâlusân lii lasettum eksplisiittistum nanodeijee sääni *kiddâ* (spiekâstemjuávkku nr 1) já KR92 illatiivráhtusâš olgospyehtim *loppuun asti* lii jurgâlum genetiivráhtusáin *loopâ räi* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst postpositio *räi* rektio váátá genetiiv. Taah spiekâstmeh iä kuittâg toovât merhâšumeiäiruid. Spiekâstmijn huolâhánnáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 19:25

ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες, Τίς ἄρα δύναται **σωθῆναι**;

Ko máttááttâspárnááh kullii taam, sij hiámástuvvii ja kojijâdii: “Kii talle puáhtá **piäluštud**?” (EM95)

Kun opetuslapset kuulivat tämän, he olivat ihmeissään ja kysyivät: »Kuka sitten voi **pelastua**?»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. KR92 olgospyehtim *olivat ihmeissään* lii jurgâlum *hiämástuvvii* (spiekâstemjuávkkku nr 1), tastko tot lii luándulub olgospyehtim ige toovât merhâšumeiäiruid. Tast huolâhännáá jurgâlus lii viehâ sänitârhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Mark. 16:16

ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς **σωθήσεται**, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται.

Kote tom osko já uázžu kaastâ, **kalga piäluštud**. Kote ij osko, tot tuommiittât káđuttâsân. (KKK02)¹³

Joka sen uskoo ja saa kasteen, **on pelastuva**. Joka ei usko, se tuomitaan kadotukseen.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Verstâ lii jurgâlum nuuvt sänitârkká ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtäásist, pic KR92 fuutuurlâš olgospyehtim *on pelastuva* lii jurgâlum *kalga piäluštud* (spiekâstemjuávkkku nr 2), mii ij kuittâg toovât merhâšumeiäiruid. Nubástus lii tuše ráhtuskoččâmus, tasko kuábbáágin kielâst ij lah fuutuor, pic tom kalga karved. Tast huolâhännáá jurgâlus lii viehâ sänitârhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Luuk. 8:12

οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες **σωθῶσιν**.

Luoddâpellâs koččâm siemâ meerhâš ulmuid, kiäh kuleh sääni mut kiäi vááimust Pahakkâs tallân puátá väldid tom meddâl, et sij iä oskoččii já **piäluštuučcii**. (KKK02)¹⁴

Tien laitaan pudonnut siemen tarkoittaa ihmisiä, jotka kuulevat sanan mutta joiden sydämeestä Paholainen heti tulee ottamaan sen pois, jotta he eivät uskoisi ja **pelastuisi**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

¹³ KKK02, s. 95.

¹⁴ KKK02, s. 70.

2. Jurgâlus. Verstâ lii jurgâlum nuuvt sänitárkká ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá morfeemtäásist. Ohtâ smavvá iäru ráhtusijn kuittâg kávnoo, nomâlässân anarâš olgospyehtim *luoddâpellâs* lii kuálussääni, mutâ suomâkielâssâš olgospyehtimist láá kyehti sierâ sääni *tien laitaan* (spiekâstemjuávkku nr 1). Tast huolâhánnáá jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Room. 8:24

τῆ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὁ γὰρ βλέπει τίς ἐλπίζει;

Mij lep piäluštum, tot lii vises tuáivum. Mut tuáivu, mon jo uáiná tievâsmittum, ij lah innig tuáivu. Kiibâ tuáivu taggaar, mon jo uáiná! (KTK05)¹⁵

Meidät on pelastettu, se on varma toivomme. Mutta toivo, jonka jo näkee täytyneen, ei enää ole toivo. Kukapa toivoo sellaista, minkä jo näkee!

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtäásist. Muáddi smavvá iäru ráhtusijn kuittâg kávnnojeh. KR92 passiivlâš olgospyehtim *meidät on pelastettu* lii jurgâlum *mij lep piäluštum* (spiekâstumjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst passiivist lii ereslágán rektio ko suomâkielâst. Nubbe iäru lii sänioornigist: KR92 olgospyehtim *ei enää ole* lii jurgâlum *ij lah innig* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko eres oornigáin ij pyevti olgospyehtid anarâškielâst. Tast huolâhánnáá jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Room. 10:9

ὅτι ἐὰν ὁμολογήσης ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν καὶ πιστεύσης ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, **σωθήσῃ**·

Jis tun njalmijnâd tubdâstâh, et Jeesus lii Hiärrá, já váimustâd oskoh, et Immeel lii ravkkâm suu jämimist, **tun šoodah piäluštud**. (KAT11/IM)¹⁶

¹⁵ KTK05, s. 76.

¹⁶ KAT11, s. 41.

Jos sinä suullasi tunnustat, että Jeesus on Herra, ja sydämessäsi uskot, että Jumala on herättänyt hänet kuolleista, **olet pelastuva**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist tuše oovtâ saajeest. Veebâ *piäluštud* anarâškielâsâš fuutuurlâš olgospyehtim *tun šoodah piäluštud* lii eresnáálá rahtum ko suomâkielâsâš KR92 versio *olet pelastuva* (spiekâstemjuávkku nr 2) – GNT:st verbâ lii fuutuurhäämist. Nubástus lii tuše ráhtuskoččâmus, tasko kuábbáágin kielâst ij lah fuutuur, pic tom kalga karved já olgospyehtid eresnáálá, já tondiet taat nubástus ij toovât merhâšumeiäruid. Spiekâstmist huolâhännáá jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

1. Tim. 2:4

ὁς πάντας ἀνθρώπους θέλει **σωθῆναι** καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν.

kote haalijd, et puoh ulmuuh **piälustuuččii** já šodâččii tubdâd tuotâvuodâ.
(KAT11/IM)¹⁷

joka tahtoo, että kaikki ihmiset **pelastuisivat** ja tulisivat tuntemaan totuuden.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Matt. 24:13

ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος **σωθήσεται**.

Mut kote killáá loopâ räi, **piäluštuvvoo**. (EM95)

Mutta joka kestää loppuun asti, **pelastuu**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá morfeemtääsist. Ohtâ smavvâ iäru ráhtusijn kávnnoo. KR92 illatiivrâhtusâš olgospyehtim *loppuun asti* lii jurgâlum genetiivrâhtusáin *loopâ räi*

¹⁷ KAT11, s. 103

(spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst *râi* ornâšuvá genetiiváin ađai ton rektio váátá tom. Taan veerstân ij lah lijká lasettum nanodeijee sääni *kiddâ*, mii lâi lasettum ovdeláá kiedâvuššum veerstân Matt. 10:22 (kj. s. 42). Spiekâstmist huolâhánnáá jurgâlus lii viehâ sânitárkki, já ton kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

4. pyeredid

Pyeredid taavdâst, Gyllenberg sânikirjeest juávkku nr 2.

Matt. 9:22a

ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν, Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

Jeesus jorgettij, ooinij nissoon já eedâi: »Uážuh leđe ruokkâdâs mieláin, nieidâžâm, oskod **lii pyeredâm** tuu.» (EM95)

Jeesus kääntyi, näki naisen ja sanoi: »Ole rohkealla mielellä, tyttäreni, uskosi **on parantanut** sinut.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist tuše oovtâ saajeest. Anarâškielâst veerbâst *leđe* ij lah 2. persovn imperatiivhäämi, já ton saajeest kevttum *orroad*-veerbâ imperaatiivhäämi ij soovâ eidu taan ohtâvuotân. Tondiet KR92 imperatiiv *ole* lii kolgâm karved já olgospyehtid *uážuh leđe* (spiekâstemjuávkku nr 2). Nubâstus lii tuše ráhtuskoččâmus, ige tot toovât merhâšumeiäruid. Jurgâlus lii viehâ sânitárkki. Kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Luuk. 18:42

καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

Talle Jeesus eedâi sunjin: »Uážuh uáinud. Oskood **lii pyeredâm** tuu.» (KKK02)¹⁸

Silloin Jeesus sanoi hänelle: »Saat näkösi. Uskosi **on parantanut** sinut.»

¹⁸ KKK02, s. 71.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

5. puáránid

Puáránid taavdâst, Gyllenberg sänikirjeest juávkku nr 2.

Matt. 9:21

ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ, Ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ **σωθήσομαι**.

Sun uáináh jurdâččij: »Jis tuše uážum kuoskâttid suu pihât, **mun puáránâm**.» (EM95)

Hän näet ajatteli: »Jos vain saan koskettaa hänen viittaansa, **minä paranen**.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá morfeemtääsist. Muáddi smavvâ iäru ráhtusijn kuittâg kávnovej: KR92 olgospyehtim *hänen viittaansa* lii jurgâlem toi pajetoppuin *suu pihât* (spiekâstemjuávkku nr 3), tuodânálásávt ton suujâst, et västideijee sääni ij lah kavnum, já ton lasseen omâstemkiäjus ij lah kevtum jurgâlusâst (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstempronomin já omâstemkiäjus iä pyevti leđe siämmáá olgospyehtimist. Nubástusah iä kuittâg toovât merhâšittee merhâsumeiäruid oles veerstâ siskáldâs já viestâ tááhust. Jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

6. leđe tiervâs

Lede tiervâs, Gyllenberg sänikirjeest juávkku nr 2.

Matt. 9:22b

καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκεῖνης.

Ton puudâ rääjist nissoon **läi tiervâs**. (EM95)

Siitä hetkestä nainen **oli terve**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist säänán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá morfeemtäásist. Ohtâ smavvâ iäru ráhtusijn kávnoo: KR92 olgospyehtim *siitä hetkestä* lii jurgâlum *ton puudâ rääjist* (spiekâstemjuávku nr 1) adai olgospyehtimist lii eksplisiittistum uási, tastko toin olgospyehtim lii luándulub anarâškielâst. Taat iäru ij vaaigut meerhâšuumán eenâb ko máhđulávt ivnetäásist. Tast huolâhánnáá jurgâlus lii viehâ sänitârhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáá náálá ko KR92.

7. šeštud

Šeštud, Gyllenberg sänikirjeest juávkku nr 3.

Matt. 24:22

καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ·

Jis tot äigi ij uániduuččii, ohtâgin olmooš ij **šeštuuččii**. (EM95)

Jos sitä aikaa ei lyhennettäisi, yksikään ihminen ei **säästyisi**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist säänán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtäásist. Ohtâ iäru ráhtusijn kávnoo: KR92 olgospyehtim *sitä aikaa ei lyhennettäisi* lii jurgâlum *tot äigi ij uániduuččij* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst passiiv rektio váátá tom. Anarâškielâst passiiv hámmejuvvoo nuuvt, et tot mii suomâkielâst lii ceelhâopálávt objekt (*sitä aikaa*), lii anarâškielâst ceelhâopálávt subjekt (*tot äigi*). Taat iäru ij vaaigut meerhâšuumán. Tast huolâhánnáá jurgâlus lii viehâ sänitârhis jurgâlus sehe luándulâš já

idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

8. išedid, lede iššen

Išedid, lede iššen, Gyllenberg sänikirjeest juávkku nr 1.

Matt. 27:42a

Ἄλλους ἔσωσεν,

“Iärásijd sun kale **lii išedâm**, (EM95)

»Muita hän kyllä **on auttanut**,

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Matt. 27:42b

ἑαυτὸν οὐ δύναται **σῶσαι**: βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστίν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσομεν ἐπ’ αὐτόν.

mut jieijâs sun ij pyevti **išedid**. Liihân sun Israel kunâgâs, puáđus tääl riistâst vuálus! Talle mii oskop sunjin! (EM95)

mutta itseään hän ei pysty **auttamaan**. Onhan hän Israelin kuningas, tulkoon nyt ristiltä alas! Silloin me uskomme häneen.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Matt. 27:49

οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, Ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας **σῶσων** αὐτόν.

Iärrâseh ettii: »Uáinip tääl, puátá–uv Elia suu **iššen**.» (EM95)

Toiset sanoivat: »Katsotaanpa nyt, tuleeko Elia hänen **avukseen**.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Verstâ lii jurgâlum nuuvt sânitârkká ko máhđulâš. Jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtâásist, pic oovtâ lahtospartikkâl. Smavvâ iârrun teevstâi kooskâst lii tot, et KR92 olgospyehtim *katsotaanpa* lii jurgâlum *uáinip* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko suomâkielâ *-pa* lahtospartikkâl västideijee anarâškielâst *-ba* ij soovâ taan ohtâvuotân. Ceelhâ merhâšuumán taat iâru ij vaaigut mahten. Tast huolâhännáá jurgâlus lii viehâ sânitârhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáá náálá ko KR92.

Luuk. 23:35a

καὶ εἰστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες λέγοντες, Ἄλλους ἔσωσεν,

Aalmug čuázui keččâmin. Hâldâttâsalmaah–uv lijjii tobbeen pilkkedmin Jeesus. Sij ettii: »Iârâsijd sun kale **lii išedâm** (KKK02)¹⁹

Kansa seisoï katselemassa. Hallitusmiehiäkin oli siellä ivailemassa Jeesusta. He sanoivat: »Muita hän kyllä **on auttanut**

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Luuk. 23:35b

σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐκλεκτός.

– **išedus** tääl jieijâs, jis sun kerd lii Messias, Immeel väljejum.» (KKK02)²⁰

– **auttakoon** nyt itseään, jos hän kerran on Messias, Jumalan valittu.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

5.2 Substantiiv πνεῦμα

Tavlustâh 7 tuálá sistees puoh veerstâid, moin vuáttoo kreikakielâsâš algâteevstâ teermâ *πνεῦμα* anarâškielâsâš vaastâ, mii lii jurgâlum ive 1992 maŋa. Liiston láá merkkejum

¹⁹ KKK02, s. 82.

²⁰ KKK02, s. 82.

suomâkielâsâš ive 1992 almostum Ráámmát sistanneem jurgâlemvastuuh já toi vuáđuld jurgâlum anarâskielâsâš vastuuh. Jis tiätu verstâ kávnnoo meiddei ive 2011 almostum Katekismusist, veerstâ peht láá merkkejum kyehti anarâskielâsâš jurgâlemvastuu, tastko Katekismus sistanneem ráámmátpitáh láá jurgâlum suomâkielâsâš katekismusteevstâ vuáđuld.

πνεῦμα	Kreikâkielâsâš häämi	Suomâkielâsâš jurgâlemvaastâ	Anarâskielâsâš jurgâlemvaastâ
Matt. 1:18	ἐκ πνεύματος ἁγίου	Pyhän Hengen	Pase Jiegâ
Matt. 1:20	ἐκ πνεύματος ἁγίου	Pyhästä Hengestä	Pase Jiegâst
Matt. 3:11	ἐν πνεύματι ἁγίῳ	Pyhällä Hengellä	Pase Jieggáin
Matt. 3:16	πνεῦμα [τοῦ] θεοῦ	Jumalan Hengen	Immeel Jiegâ
Matt. 4:1	ὕπὸ τοῦ πνεύματος	Henki	Jieggâ
Matt. 5:3	τῷ πνεύματι	hengessään	jiegâstis
Matt. 8:16	πνεύματα	henget	jiegâid
Matt. 10:1	πνευμάτων ἀκαθάρτων	saastaisia henkiä	epiutes jieggâid
Matt. 10:20	τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν	Isänne Henki	tii Eeji Jieggâ
Matt. 12:18	τὸ πνεῦμά μου	henkeni	jieggân
Matt. 12:28	ἐν πνεύματι θεοῦ	Jumalan Hengen voimalla	Immeel Jiegâ vuoimijn
Matt. 12:31	τοῦ πνεύματος	Hengen	Jiegâ
Matt. 12:32	τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου	Pyhää Henkeä	Pase Jiegâ
Matt. 12:43	ἀκάθαρτον πνεῦμα	saastainen henki	nyeskis jieggâ
Matt. 12:45	πνεύματα πονηρότερα	pahempaa henkeä	paab jieggâd
Matt. 22:43	ἐν πνεύματι	Hengen innoittamana	Jiegâ váiguttâsâst
Matt. 26:41	πνεῦμα	tahtoa	táttu
Matt. 27:50	τὸ πνεῦμα	henkensä	jiegâs
Matt. 28:19	τοῦ ἁγίου πνεύματος	Pyhän Hengen	Pase Jiegâ
Mark. 2:8	τῷ πνεύματι αὐτοῦ	hengessään	jiegâstis
Luuk. 1:35	πνεῦμα ἅγιον	Pyhä Henki	Pase Jieggâ (MLO) Pase Jieggâ (IM)
Luuk. 1:47	τὸ πνεῦμά μου	henkeni	muu jieggâ (IM)
Luuk. 2:25	πνεῦμα ἅγιον	Pyhä Henki	Pase Jieggâ
Luuk. 2:26	ὕπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου	Pyhä Henki	Pase Jieggâ
Luuk. 2:27	ἐν τῷ πνεύματι	Hengen johdatuksesta	Jiegâ jodâttâsâst
Luuk. 11:24	ἀκάθαρτον πνεῦμα	saastainen henki	nyeskis jieggâ

πνεῦμα	Kreikâkielâsâš häämi	Suomâkielâsâš jurgâlemvaastâ	Anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ
Luuk. 11:26	πνεύματα πονηρότερα	pahempaa henkeä	paab jieggâd
Luuk. 23:46	τὸ πνεῦμά μου	henkeni	jieggân
Luuk. 24:37	πνεῦμα	aaveen	kome
Luuk. 24:39	πνεῦμα	aaveella	kommeest
Joh. 14:17	τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας	Totuuden Henki	Tuotâvuodâ Jieggâ
Joh. 14:26	τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον	Pyhä Henki	Pase Jieggâ (MLO) Pase Jieggâ (IM)
Joh. 16:13	τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας	Totuuden Henki	Tuotâvuodâ Jieggâ
Joh. 20:22	πνεῦμα ἅγιον	Pyhä Henki	Pase Jiegâ (MLO) Pase Jiegâ (IM)
Room. 8:14	πνεύματι θεοῦ	Jumalan Henki	Immeel Jieggâ (IM)
Room. 8:15a	πνεῦμα δουλείας	orjuuden henkeä	uárjivuodâ jiegâ (IM)
Room. 8:15b	πνεῦμα	Hengen	Jiegâ (IM)
Room. 8:26a	τὸ πνεῦμα	Henki	Jieggâ (MLO) Jieggâ (IM)
Room. 8:26b	τὸ πνεῦμα	Henki	Jieggâ (MLO) Jieggâ (IM)
Room. 8:27	τοῦ πνεύματος	Henki	Jieggâ (MLO) Jieggâ (IM)
2. Kor. 5:5	τοῦ πνεύματος	Hengen	Jiegâ
2. Kor. 13:13	τοῦ ἁγίου πνεύματος	Pyhän Hengen	Pase Jiegâ (IM)
Gal. 5:22	τοῦ πνεύματός	Hengen	Jiegâ (IM)
Ef. 4:3	τοῦ πνεύματός	Hengen	Jiegâ (IM)
Ef. 4:4	ἐν πνεῦμα	Henki	Jieggâ (IM)
1. Tess. 5:19	τὸ πνεῦμα	Henkeä	Jiegâ
1. Tess. 5:23	ὑμῶν τὸ πνεῦμα	teidän henkenne	tii jiegâ
Tit. 3:5	ἐκ πνεύματος ἁγίου	Pyhä Henki	Pase Jieggâ
2. Piät. 1:21	ὑπὸ πνεύματος ἁγίου	Pyhän Hengen	Pase Jiegâ (IM)

Tavlustâh 7. Substantiiv πνεῦμα. Anarâškielâsâš jurgâlusâst kevtum jurgâlemvastuuh já toi vuottumsajeh já –merekh.

Tavlustâh 8 tuálá sistees substantiiv πνεῦμα sierâlagánijd anarâškielâsâš jurgâlemvastuid já toi vuottummeerijd jieškote-uv Uddâ testament kiirjijn. Anarâš jurgâlemvastui maŋa

láá merkkejum suomâkielâsâš vastuuh. Substantiiv *πνεῦμα* jurgâlemvaastah vuáttojuh ohtsis 49 kerdid ive 1992 maŋa rahtum anarâškielâsâš ráámmátjurgâlmijn. Kreikakielâsâš algáteevstâst substantiiv *πνεῦμα* vuáttoo ohtsis 379 kerdid.

	<i>πνεῦμα</i>	Matt.	Mark.	Luuk.	Joh.	Room.	2. Kor.	Gal.	Ef.	1. Tess.	Tiit.	2. Piät.	Ohtsis
1	Jieggâ	4		1		4	1	1	2	1			14
2	Pase Jieggâ	5		3	2		1				1	1	13
3	Immeel Jieggâ	2				1							3
4	Eeji jieggâ	1											1
5	Tuotâvuodâ Jieggâ				2								2
6	ulmuu jieggâ	1	1	1						1			4
7	jieggâ, [eellimvyeimi]	1		1									2
8	jieggâ; nyeskis, epiputes, paas	4		2									6
9	uárjivuodâ jieggâ					1							1
10	táttu (tahto)	1											1
11	komme (aave)			2									2
	Ohtsis	19	1	10	4	6	2	1	2	2	1	1	49

Tavlustâh 8. Substantiiv *πνεῦμα*. Anarâškielâsâš jurgâlusâst kevttum jurgâlemvastuuh já suomâkielâsâš teermah, moin toh láá jurgâlum. Uálgisbeln jurgâlemvastui vuottummereh jieškoteuv Uddâ testament kiirrijn.

Tavlustâh 9 tuálâ sistees anarâškielâsâš jurgâlusâst kevttum jurgâlemvastuid já suomâkielâsâš substantiiv *πνεῦμα* vuáđuld jurgâlum teermâid, moin anarâškielâsâš vastuuh láá jurgâlum.

	Anarâskiel jurgâlemvaastâ	Suomâkiel jurgâlemvaastâ	Vuottumsajeh	Ohtsis
1	Jieggâ	Henki	Matt. 4:1, 12:18, 12:31, 22:43, Luuk. 2:27, Room. 8:15b, 8:26a, 8:26b, 8:27, 2. Kor. 5:5, Gal. 5:22, Ef. 4:3, 4:4, 1. Tess.5:19	14
2	Jieggâ (Pase)	Henki (Pyhä)	Matt. 1:18, 1:20, 3:11, 12:32, 28:19, Luuk. 1:35, 2:25, 2:26, Joh. 14:26, 20:22, 2. Kor. 13:13, Tit. 3:5, 2. Piät. 1:21	13
3	Jieggâ (Immeel)	Henki (Jumalan)	Matt. 3:16, 12:28, Room. 8:14	3
4	Jieggâ (Eeji)	Henki (Isän)	Matt. 10:20	1
5	Jieggâ (Tuotâvuodâ)	Henki (Totuuden)	Joh. 14:17, 16:13	2
6	jieggâ [ulmuu]	henki [ihmisen]	Matt. 5:3, Mark. 2:8, Luuk. 1:47, 1. Tess. 5:23	4
7	jieggâ [eellimvyeimi]	henki [elinvoima]	Matt. 27:50, Luuk. 23:46,	2
8	jieggâ (nyeskis, epiputes, paas)	henki (saastainen, paha)	Matt. 8:16, 10:1, 12:43, 12:45, Luuk. 11:24, 11:26	6
9	jieggâ (uárjivuodâ)	henki (orjuuden)	Room. 8:15a	1
10	táttu	tahto	Matt. 26:41	1
11	komme	aave	Luuk. 24:37, 24:39	2
	Ohtsis			49

Tavlustáh 9. Substantiiv *πνεῦμα*. Anarâskielâsâš jurgâlusâst kevttum jurgâlemvastuuh já suomâkielâsâš teermah, moin toh láá jurgâlum. Uálgispeln jieškote-uv jurgâlemvastui vuottumveerstah já mereh.

Čuávusin kávnorej tutkâmvuálâsâš veerstâi ubbâteevstah kuulmâ kiellân vuáláluvvi já toi vyeelni toi analysistem. Veerstah kiedâvuššojeh siämmáá oornigist, ko toh láá tavlustuvvâst 9.

1. Jieggâ

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 6.

Matt. 4:1

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

Talle **Jieggâ** tuálvui Jeesus ävdinenâmân, vâi Pergâlâh piäsá suu kivsedid. (EM95)

Sitten **Henki** vei Jeesuksen autiomaahan Paholaisen kiusattavaksi.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist oovtâ saajeest: KR92 sistanneem partisiiprááhtus *Paholaisen kiusattavaksi* lii jurgâlum uálgicelkkuin *vâi Pergâlâh piäsá suu kivesedid* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst ij lah västideijee partisiiprááhtus. Nubástus lii tuše ráhtuskoččâmus, ijge tot toovât merhâšumeiäruid. Tast huolâhännáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáá náálá ko KR92.

Matt. 12:18

Ἴδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἠρέτισα, ὁ ἀγαπητός μου εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχὴ μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ.

Keejâ: muu palvâleijee, kiäm lam valjim, muu räähis, kiäs lam mielâstum. Mun luáštám **jieggân** suu oolâ, já sun sárnid almugáid vuoigâdnuođâ. (EM95)

– Katso: minun palvelijani, jonka olen valinnut, minun rakkaani, johon olen mieltynyt. Minä lasken **henkeni** hänen ylleen, ja hän julistaa kansoille oikeuden.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist säänán ko peri máhdulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtâäsisist. Smavvâ iäru ráhtusijn kuittâg kávnnoo: KR92 olgospyehtim *hänen ylleen* lii jurgâlum *suu oolâ* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstemkiäččus ij pyevti kevtid oovtâst omâstempronominijn. Sänitärhisvuođâst huolâhännáá jurgâlus lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 12:31

Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται.

Tondiet eedâm tijjân: jyehi suddo já pilkke adeluvvoo ulmuid addâgâs, mut **Jiegâ** pilkkedem ij adeluu addâgâs. (EM95)

»Sen tähden sanon teille: jokainen synti ja herjaus tullaan antamaan ihmisille anteeksi, mutta **Hengen** herjaamista ei anteeksi anneta.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist muádi saajeest. KR92 olgospyehtim *sen tähden* lii jurgâlum *tondiet* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko tot lii ohtâ sääni anarâškielâst. KR92 teevstâ fuutuurlâš olgospyehtim *tullaan antamaan* lii olgospuohtum anarâškiellân preesenshäämist *adeluvvoo* (spiekâstemjuávkku nr 2) – GNT:st verbâ lii fuutuurhäämist. Nubástus lii tuše ráhtuskoččâmus, tasko kuohtuin kielâin váilu fuutuur, já tom kalgâ karvedž já olgospyehtidž eresnáálá, já tondiet taat nubástus ij toovât merhâšumeiäruid. Ton laseen KR92 olgospyehtim *ei anteeksi anneta* lii jurgâlum eres säniornigáin *ij adeluu addâgâs* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko tom ij pyevti olgospyehtidž nubenáálá anarâškielâst. Jiešalnees suomâkiellân-uv tággáár sänioornig oroččij luándulubbon. Tast huolâhánnáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáanáálá ko KR92.

Matt. 22:43

λέγει αὐτοῖς, Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ αὐτὸν κύριον λέγων,

Talle Jeesus kojâdij: »Mondiet Taavvid talle **Jiegâ** váiguttâsâst koččo suu hiärrán? Sun iätä: (EM95)

Silloin Jeesus kysyi: »Miksi Daavid sitten **Hengen** innoittamana kutsuu häntä herraksi? Hän sanoo:

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtäásist. Ráhtusijn kávnnoo ohtâ iäru: KR92 olgospyehtim *innoittamana* lii jurgâlum toi pajetoppuin *vaiguttâsâst* (spiekâstemjuávkku nr 3), tuodânálásávt ton suujâst, et aldelub jurgâlemvaastâ ij lah

kavnum. Taat iäru ij toovât merhâsittee merhâšumeiäruid. Tast huolâhännáá jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt.

Luuk. 2:27

καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ

Jiegâ jodättâsâst sun poodij temppâlân, já ko Jeesus vanhimkyevis puovttijn párnáá tohon, et suoi porgâččáin tom, maid laavâ miel kalga porgâđ, (KKK02)²¹

Hengen johdatuksesta hän tuli temppeliin, ja kun Jeesuksen vanhemmat toivat lasta sinne tehdäkseen sen, mikä lain mukaan oli tehtävä,

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist viidâ saajeest. Vuossâmuš nubástus lii eksplisiittistem adai KR92 suomâkielâ olgospyehtim: *vanhemmat* lii olgospuohtum anarâškiellân tárhibeht *vanhimkyevis* (spiekâstemjuávkku nr 1) adai toos lii eksplisiittistum sääni *kyevis*, tastko anarâškielâst lii kiävtust kyevtiloho já tággáár kyevti ulmuu tárgutteijee sääni. KR92 olgospyehtim *vanhemmat toivat* lii jurgâlum kyevtlovvoost *vanhimkyevis puovttijn* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst lii kiävtust kyevtloho já jurgâlus peht šodáččij puástuibárdâs, jis kyevtloho ij kevttuuččii. KR92 ceelhâvaastâ *tehdäkseen* lii jurgâlum *et suoi porgâččáin* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst ceelhâvastuu ij pyevti kevttiđ taggaar ohtâvuodâst. Siämmáá olgospyehtimist lii meiddei kevttum kyevtloho *porgâččáin* vuolgâteevstâ maanġálovo saajeest (spiekâstemjuávkku nr 2) siämmáánáálá ko ovdebáá tábáhtusâst. Ohtâ iäru lii veerbâ tempusist: KR92 nesessiivlâš olgospyehtim *oli tehtävä* lii jurgâlum preesensist sehe ereslágán ráhtusáin *kalgâ porgâđ* (spiekâstemjuávkku nr 2), máhdulávt ovdebáá konditionaal keezild. Kreikâkielâsâš GNT olgospyehtim tááhust kuábâš-uv tempus lii hiäivulâš. Taah nubástusah iä toovât magarijdgin merhâšumeiäruid – jiešalnees jurgâlus ličij tovâttâm puástuibárdâs, jis kyevtloho ij liččii kevttum: talle ličij šoddâm ibárdâs, et vanhimeh lijiii eenâb ko kyehti ulmuu. Spiekâstumijn huolâhännáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

²¹ KKK02, s. 119.

Room. 8:15b

ἀλλὰ ἐλάβετε **πνεῦμα** υἰοθεσίας ἐν ᾧ κρίζομεν, Ἀββα ὁ πατήρ.

Tij lepped uážžum **Jiegâ**, mii addel mijjân pärnáá vuoigâdnuodâ, já nuuvt mij čuárvup: ”Abba! Eeči!” (KAT11/IM)²²

Olette saaneet **Hengen**, joka antaa meille lapsen oikeuden, ja niin me huudamme: »Abba! Isä!»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtäásist. Ráhtusijn kuittâg kávnoo čuávuvâš iäru: KR92 olgospyehtim *olette saaneet* lii jurgâlum *tij lepped uážžum* (spiekâstemjuávkku nr 1) adai pronomin lii eksplisiittistum, tastko suomâkielâst puáhtá kyedđid pronomin meddâl, jis tot čiälgá mudoi-uv nuuvtko taan veerstâst *olette saaneet*. Anarâškielâst pronomineh iänááš merkkejuvvojuh veerbâi ohtâvuodâst, eromâsávt celkkuu aalgâst. Tast huolâhánáá jurgâlus lii viehâ sänitârhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Room. 8:26a

Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ **πνεῦμα** συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενεῖᾳ ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα καθὸ δεῖ οὐκ οἶδαμεν,

Meid **Jieggâ** iššeed mii, kiäh lep hiäjuh. Ephân tiede, maht mij kolgâččijm ruhâdállâđ, et ruhâdâlâččijm olmánáál. (KTK05/MLO)²³

Jieggâ iššeed mii, kiäh lep hiäjuh. Ephân mij tiede, maid kolgâččijm ruhâdállâđ, vâi ruhâdâlâččijm riehtâ. (KAT11/IM)²⁴

Myös **Henki** auttaa meitä, jotka olemme heikkoja. Emmehän tiedä, miten meidän tulisi rukoilla, että rukoilisimme oikein.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Taan veerstâst láá kyehti jurgâlus anarâškiellân, moh spiekâsteh nubijnis mottoom verd. MLO jurgâlem verstâ nuávdit KR92 teevstâ tievâslávt säänist sáánán já aaibâs

²² KAT11, s. 63.

²³ KTK05, s. 77.

²⁴ KAT11, s. 79

morfeemtääsist (spiekâstemjuávkku nr 0). IM jurgâlusâst lii kuodđum medđâl sääni *meid*, tastko tot váilu jurgâlus algâteevstâst KAT00:st. Eres iärrun lii ton lasseen tot, et IM lii pieijâm persovnpronomin *mij* eres sajan ko MLO já lii kiävttám sääni *oikein* jurgâlussân sääni *riehtâ* MLO kevttim *olmânáál* saajeest. Stuárráb iäru lii nube uálgicekkust, kost IM lii kiävttám pronomin *maid* MLO kevttim *maht* saajeest. Toos lii čielgâ suijân tot, et KAT00 teevstâst kiävttoo taan ohtâvuodâst pronomin *mitä*, mii lii jiešalnees táválub jurgâlus GNT sáánán *τί*, veik *miten/maht* lii siämmáánáálá máhđulâš jurgâlus. Taah iäruh iä lah rekinistum spiekâstmij juávkun iäge valdum vuotân analyys čuákánkiäsust, tastko IM jurgâlus lii KAT00 teevstâ miäldásâš.

Room. 8:26b

ἀλλὰ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερευχαίνει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις·

Jieggâ jieš kuittâg sárnu mii peeleast sánittes šyehkimáin. (KTK05/MLO)²⁵

Jieggâ jieš kuittâg sárnu mii peeleast sánittes šuáhkusijguin. (KAT11/IM)²⁶

Henki itse kuitenkin puhuu meidän puolestamme sanattomin huokauksin.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Taan veerstâst láá kyehti jurgâlusah anarâškiellân, moh spiekâsteh nubijdis mottoom verd sánivaljiimij tááhust. MLO kiävttá veerbâ *šyehkiđ* aktiohäämi *šyehkim* já IM vuod veerbâst *šyehkiđ* suorgiittum substantiiv *šuáhkus*, moin láá suullân siämmáá merhâšume. Kuohtuuh jurgâleijeeh lává jurgâlâm taan veerstâ tievâslávt säänist sáánán.

Room. 8:27

ὁ δὲ ἐραυνῶν τὰς καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων.

Já sun, kote totká vááimuid, tiätä, maid **Jieggâ** uáivild, tastko Jieggâ sárnu Immeel táátu miel posij peeleast. (KTK05/MLO)²⁷

²⁵ KTK05, s. 77.

²⁶ KAT11, s. 79.

²⁷ KTK05, s. 77.

Já sun, kote totká vááimuid, tiätä maid **Jieggâ** uáivild, tastko Jieggâ sárnu Immeel táátu miel posij peeleeest. (KAT11/IM)²⁸

Ja hän, joka tutkii sydämet, tietää mitä **Henki** tarkoittaa, sillä Henki puhuu Jumalan tahdon mukaisesti pyhien puolesta.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Taan veerstâst láá kyehti jurgâlus anarâškiellân, moh láá ollásávt siämmáálágáneh, pic oovtâ smavvâ iäru puotâ: MLO čáálá *pyhien* ovttáin o-pustáváin *posij* já IL vuod kuovttijn o-pustáváin *posij*, moin láá siämmáá merhâšume.

2. Kor. 5:5

ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο θεός, ὁ δούς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος.

Eidu taas Immeel lii valmâštâm mii, já táhádâssân sun lii adelâm mijjân **Jiegâ**. (KTK05)²⁹

Juuri tähän Jumala on valmistanut meidät, ja vakuudeksi hän on antanut meille **Hengen**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Gal. 5:22

Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη χαρὰ εἰρήνη, μακροθυμία χρηστότης ἀγαθωσύνη, πίστις

Jiegâ hedâlmeh láá rähisvuotâ, ilo, ráávhu, killeelvuotâ, ustevlâšvuotâ, pyerivuotâ, oskolâšvuotâ, (KAT11/IM)³⁰

Hengen hedelmää taas ovat rakkaus, ilo, rauha, kärsivällisyys, ystävällisyys, hyvyys, uskollisuus,

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

²⁸ KAT11, s. 79

²⁹ KTK05, s. 78.

³⁰ KAT11, s. 50.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio lii viehâ sänitärhis jurgâlus, mutâ spiekâst KR92 ráhtusist oovtâ saajeest. KR92 partitiivolgospyehtim *Hengen hedelmä taas ovat* lii jurgâlum *Jiegâ heđâlmeh láá* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâ partitiiv ij soovâ tággáár ohtâvuotân ijge jurgâlemvastun sooppâm oovtâlovo nominatiiv taan ohtâvuodâst. Tain olgospyehtimijn lii mottoomlágán iäru merhâšumeivneest, mutâ tot ij oro vaaigutmin veerstâ merhâsumán. GNT teevstâst sääni *heedâlm* lii ovtâlovvoost. Ton lasseen sääni *taas* jurgâlemvaastâ váilu anarâškielâsâš versiost, tastko tot váilu meiddei KAT00:st, mii lii KAT11 vuolgâtekstâ. Spiekâstmijn huolâhännáá jurgâlus lii puustâvlâš já ton kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Ef. 4:3

σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης·

Viggâđ ráávhu čonnâsijguin siäiluttiđ **Jiegâ** lääčcim ohtâvuodâ. (KAT11/IM)³¹

Pyrkikää rauhan sitein säilyttämään **Hengen** luoma ykseys.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Ef. 4:4

ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν·

Lii tuše ohtâ ruumâš já ohtâ **Jieggâ**, nuuvtko meiddei tot tuoivâ, moos lepped puávdejum, lii ohtâ. (KAT11/IM)³²

On vain yksi ruumis ja yksi **Henki**, niin kuin myös se toivo, johon teidät on kutsuttu, on yksi.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist kuulmâ saajeest. KR92 olgospyehtim *niin kuin* lii jurgâlum *nuuvtko* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko

³¹ KAT11, s. 53.

³² KAT11, s. 53.

anarâškielâšt tot lii ohtâ sääni. Ton lasseen KR92 olgospyehtim *teidät on kutsuttu* lii jurgâlum *lepped puávdejum*, kost pronomiin *teidät* lii implisiittistum ađai ton jurgâlemvaastâ lii kuodđum meddâl (spiekâstemjuávkku nr 1), já anarâkielâsâš passiivrááhtus lii ereslágán ko suomâkielâsâš (spiekâstemjuávkku nr 2). Spiekâstmijn huolâhánnáá jurgâlus lii puustâvlâš já ton kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

1. Tess. 5:19

τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε,
 Elled časkâd **Jiegâ**, (KTK05)³³
 Älkää sammuttako **Henkeä**,

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.
2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

2. Jieggâ (Pase)

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 6, pic veerstâ Matt. 28:19 peht juávkku nr 8.

Matt. 1:18

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου.

Jeesus šoddâm tábâhtui näävt. Máárjá, Jeesus enni, lâi kihlum Joosefân. Ovdilgo sunnuu litto lâi nanosmittum, huámášui, et Máárjá, Pase **Jiegâ** váiguttâsâst, lâi párnái vuástá. (EM95)

Jeesuksen Kristuksen syntymä tapahtui näin. Maria, Jeesuksen äiti, oli kihlattu Joosefille. Ennen kuin heidän liittonsa oli vahvistettu, kävi ilmi, että Maria, Pyhän **Hengen** vaikutuksesta, oli raskaana.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.
2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist viidâ saajeest. Vuossâmuš spiekâstem lii meddâlkueđdim: monnii suujâst – tuodânalásávt vahâgist –

³³ KTK05, s. 132.

KR92 teevstâ epiteet *Kristus* lii kuodđum meddâl anarâškielâsâš jurgâlusâst (spiekâstemjuávkku nr 4). Nubben KR92 pronomin *heidän liittonsa* lii jurgâlum târhibeht *sunnuu litto* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko koččâmus lii kyevti ulmust já anarâškielâst lii oovtâ- ja maanġâlovo lassseen meiddei kyevtloho, já omâstemkiäjus ij lah jurgâlum (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstempronomin já omâstemkiäjus iä pyevti leđe siämmáa olgospyehtimist. Ton lasseen KR92 olgospyehtim *ennen kuin* lii jurgâlum *ovdilgo* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko tot lii ohtâ sääni anarâškielâst, já *raskaana* lii jurgâlum *párnái vuástá* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko tot lii idiomaatlâš olgospyehtim anarâškielâst. Vuossâmuš tain nubástusáin, epiteet *Kristus* meddâlkyedđim, toovât tiätulágán merhâšumeiäru, mutâ ij mihheen puástuibárdâsâid. Spiekâstmijn huolâhännáa jurgâlus lii viehâ puustâvlâš já ton kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáa náálá ko KR92.

Matt. 1:20

ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων, Ἰωσήφ υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματος ἔστιν ἅγιον.

Ko Joosef jurdâččij taam, sunjin almostui iho naharist Hiärá enġâl, kote eedâi: »Joosef, Taavvid alge, ele poolâ Máárjá väldimist kálgun olssâd. Tot, mii sust lii šohânâm, lii vuálgám Pase **Jiegâst**. (EM95)

Kun Joosef ajatteli tätä, hänelle ilmestyi yöllä unessa Herran enkeli, joka sanoi: »Joosef, Daavidin poika, älä pelkää ottaa Mariaa vaimoksesi. Se, mikä hänessä on siinnyt, on lähtöisin Pyhästä **Hengestä**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist kyevti saajeest. KR92 olgospyehtim *älä pelkää ottaa Mariaa vaimoksesi* lii jurgâlum *ele poolâ Máárjá väldimist kálgun olssâd* (spiekâstemjuávkku nr 2) adai rektio lii ereslágán, tastko anarâškielâst *poollâđ*-verbâ váátá lokatiiv. KR92 olgospyehtim *vaimoksesi* lii jurgâlum idiomaatlâš kielâ vátâmusâi tiet kuovttijn saaniijn: *kálgun olssâd* (spiekâstemjuávkku nr 1), mon puávtáččij jurgâliđ suomâkielân meid *vaimoksi itsellesi*. Taah nubástusah iä vaaigut mahten veerstâ merhâšuumán. Spiekâstmijn huolâhännáa jurgâlus lii puustâvlâš já ton kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáanálá ko KR92.

Matt. 3:11

ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν, ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν **πνεύματι** ἁγίῳ καὶ πυρί·

Mun káástám tii čassijn puárádásân mut muu maajeeld puátá nubbe, kote lii muu vievsâb. Mun jiem tuhhi ubâ suu kamuvvuodduidgin pestid. Sun kástá tii Pase **Jieggáin** já tuuláin. (EM95)

»Minä kastan teidät vedellä parannukseen, mutta minun jälkeeni tulee toinen, joka on minua väkevämpi. Minä en kelpaa edes riisumaan kenkiä hänen jalastaan. Hän kastaa teidät Pyhällä **Hengellä** ja tulella.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist oovtâ saajeest. KR92 olgospyehtim *riisumaan kenkiä hänen jalastaan* lii jurgâlum *suu kamuvvuodduidgin pestid* (spiekâstemjuávkkku nr 3), mii lii nube tááhust teevstâ siskáldâs heiviittem sämmilâš kulttuurân já nube tááhust vyelitoppuin jurgâlem. Taat nubástus ij toovât merhâšittee merhâšumeiäruid já lii jiešalneeš aldeláá GNT teevstâ, tastko tot uáivild sandaalijd, moh lijiii čoonnum juolgij vuálá, já nube tááhust jyelgih iä mainâšuu GNT teevstâst. Mudoi jurgâlemvastuuh láá kavnum aaibâs morfeemtääsist. Jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus já ton kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 12:32

καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ **πνεύματος** τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

Kote iätä maidnii Immeel Alge vuástá, sunjin adeluvvoo addâgâs, mut kote sárnu Pase **Jiegâ** vuástá, sunjin ij adeluu addâgâs, ij taan ige puáttee maaimääigist. (EM95)

Joka sanoo jotakin Ihmisen Poikaa vastaan, hänelle annetaan anteeksi, mutta joka puhuu Pyhää **Henkeä** vastaan, hänelle ei anteeksi anneta, ei tässä eikä tulevassa maailmanajassa.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš. Jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtääsist. Ohtâ smavvá iäru kuittâg kávnoo: KT92

sistanneem olgospyehtim *ei anteeksi anneta* lii jurgâlun *ij adeluu addâgâs* (spiekâstemjuávkkku nr 2) ađai iäru lii ráhtus sänioornigist, tastko nubijkejij ij pyevti ettâđ anarâškielâst. Spiekâstmist huolâhännáá jurgâlus lii viehâ sänitärkki já ton kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 28:19

πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος,

Moonnâđ tääl já ráhtid puoh almugijd muu máttááttâspärnin: kästid sii Eeji já Alge já Pase **Jiegâ** noomân. (EM95)

Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän **Hengen** nimeen

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist kyevti saajeest. KR92 olgospyehtim *minun opetuslapsikseni* lii jurgâlum *muu máttááttâspärnin* (spiekâstemjuávkkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstemkiäččus ij pyevti kevttiđ oovtâst omâstemproniminijn. KR92 sistanneem olgospyehtim *siis* lii jurgâlum aldatoppuin *tääl* (spiekâstemjuávkkku 3) tuodânálâsávt tondiet, et šiev vaastâ ij lah kavnum anarâškielâst. Anarâškielâsâš versio tekstâ nuávdit taan ohtâvuodâst GNT teevstâ: kreikâkielâ konjunktio *οὖν*, mii olgospuáhtá juurdâpuáttus, puávtáččij jurgâliđ suomâkielân eres lasseen meid sanijguin *näin, niin* teikkâ *nyt*. Spiekâstmijn huolâhännáá jurgâlus lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Luuk. 1:35

καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ, Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς θεοῦ.

Engâl västidij: »Pase **Jieggâ** puátá tuu oolâ, Alemuu vyeimi luávdá tuu suoivuinis. Tondiet meiddei páárnâš, mii šadda, lii pase, já sun kočoduvvoo Immeel Algen. (KKK02/MLO)³⁴

³⁴ KKK02, s. 120.

Engâl västidij: »Pase **Jieggâ** puátá tuu oolâ, Alemuu vyeimi luávdá tuu suoivuinis. Tane meid páárnáš, kote šadda, lii pase, já sun kočoduvvoo Immeel Algen. (KAT11/IM)³⁵

Enkeli vastasi: »Pyhä **Henki** tulee sinun yllesi, Korkeimman voima peittää sinut varjollaan. Siksi myös lapsi, joka syntyy, on pyhä, ja häntä kutsutaan Jumalan Pojaksi.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâst láá kyehti jurgâlus anarâškiellân, moh spiekâsteh nubijnis mottoom verd sänivaljiimii tááhust. MLO jurgâl sääni *siksi* saanijn *tondiet* já IM vuod saanijn *tane*, moin láá siämmáásullâsiih merhâšumeh. Nube saajeest MLO kiävttá pronomin *mii* já IM vuod pronomin *kote*, moin še láá taan ohtâvuodâst suullân siämmááh merhâšumeh.

MLO já IM jurgâlem teevstah spiekâsteh KR92 teevstâst morfeemtääsi vaastâvuodâ tááhust kyevti saajeest. KR92 olgospyehtim *sinun yllesi* lii jurgâlum *tuu oolâ* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstemkiäččus ij pyevti lohtâsid postposition *oolâ* ijge pyevti kevttid oovtâst omâstempronominijn. KR92 olgospyehtim *häntä kutsutaan* lii jurgâlum *sun kočoduvvoo* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko passiivhäämi ráhtoo anarâškielâst eresnáálá ko suomâkielâst, mutâ merhâšume lii siämmáš. Sänitärhisvuodâst huolâhännáá kuohtui jurgâlusâi kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen toh västideh GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Luuk. 2:25

Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἱερουσαλὴμ ᾧ ὄνομα Συμεὼν καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβὴς προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ’ αὐτόν·

Jerusalemist eelij hurskes já immeelpallee almai, kiän nommâ lâi Simeon. Sun vuordij Israelân lopedum lohđuttâs, já Pase **Jieggâ** lâi suu alne. (KKK02)³⁶

Jerusalemissa eli hurskas ja jumalaapelkäävä mies, jonka nimi oli Simeon. Hän odotti Israelille luvattua lohdutusta, ja Pyhä **Henki** oli hänen yllään.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

³⁵ KAT11, s. 43

³⁶ KKK02, s. 119.

2. Jurgâlus. Verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš. Jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtäásist. Ohtâ iäru ráhtusijn kuittâg lii: KR92 olgospyehtim *hänen yllään* lii jurgâlum *suu alne* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstemkiäččus ij pyevti lohtâsid postposition *alne* ijge pyevti kevttid oovtâst omâstempronominijn. Sänitârhisvuodâst huolâhännáá jurgâlus lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Luuk. 2:26

καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν [ἧ] ἂν ἴδῃ τὸν Χριστὸν κυρίου.

Pase **Jieggâ** lâi sunjin almottâm, et jäämmim ij kuáhtáá suu ovdilgo sun lii uáinám Hiärá Vuoidum. (KKK02)³⁷

Pyhä **Henki** oli hänelle ilmoittanut, ettei kuolema kohtaa häntä ennen kuin hän on nähnyt Herran Voidellun.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtäásist. Muáddi iäru ráhtusijn kuittâg vuáttojuh: KR92 olgospyehtim *ettei* lii jurgâlum *et - - ij* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko anarâškielâst ij lah oovtsáánág vaastâ olgospyehtimân *ettei*. Ton lasseen KR92 olgospyehtim *ennen kuin* lii jurgâlum *ovdilgo* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko anarâškielâst olgospyehtim lii oovtsáánág. Spiekâstmijn huolâhännáá jurgâlus lii viehâ sänitârhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Joh. 14:26

ὁ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν [ἐγώ].

Piálušteijee, Pase **Jieggâ**, kote muu noomâst vuolgât, uápist tijjân puoh já maaccât tii mielân puoh, maid lam tijjân sárnum. (KKK02/MLO)³⁸

³⁷ KKK02, s. 119.

³⁸ KKK02, s. 97.

Piälušteijee, Pase **Jieggâ**, mon Eeči muu noomâst vuolgât, máttát tijjân puoh já maaccât mielân puoh, maid lam tijjân sárnum. (KAT11/IM)³⁹

Puolustaja, Pyhä **Henki**, jonka Isä minun nimessäni lähettää, opettaa teille kaiken ja palauttaa mieleenne kaiken, mitä olen teille puhunut.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâst láá kyehti jurgâlus anarâškiellân, moh spiekâsteh nubijnis kuulmâ saajeest. MLO rähtim jurgâlusâst lii čielgâ feilâ: KR92 olgospyehtim *jonka Isä minun nimessäni lähettää* sun jurgâl *kote muu noomâst vuolgât* (spiekâstemjuávkku nr 5) ađai sääni *Eeči* lii pááccám meddâl, mii toovât merhâšittee merhâšumeiäru vuolgâteevstâ já jurgâlus kooskân. Taan veerstâ jurgâlem- teikkâ editistemprooses monnii muddoost lii tábáhtum miinii, tuođánálásávt vahâgist, tastko tekstâ ij lah vaigâd jurgâlem tááhust. Máhdulávt sääni *Eeči* lii koččám meddâl já kielâlii tärhistem ohtâvuodâst pronomiin *mon* sajan lii pieijum pronomiin *kote*, tastko *mon* ij sooppâm muttum celkkui kielâopálávt. IM vuod lii jurgâlám olmânáál *mon Eeči muu noomâst vuolgât*. Nubbe iäru tiättoo KR92 olgospyehtim *opettaa* jurgâlmist: MLO jurgâl tom *uápi*st já IM vuod *máttát*, moim láá siämmáásullâsiih merhâšumeh. Ton lasseen KR92 olgospyehtim *mieleenne* jurgâlmist MLO versio lii *tii mielân* (spiekâstemjuávkku nr 2) já IM versio vuod *mielân* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst ij pyevti kevtiid omâstemkiäčcusijd siämmáánáálá ko suomâkielâst.

IM rähtim jurgâlus lii viehâ sänitárkká jurgâlum já jurgâlemvastuuh kávnovejeh mudoi morfeemtäásist. Sänitärhisvuodâst huolâhánnáá IM rähtim jurgâlus lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Joh. 20:22

καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς, Λάβετε **πνεῦμα** ἅγιον·

Ko sun lâi taam ettâm, sun posolij sii oolâ já eedâi: »Väldid Pase **Jieggâ**. (KKK02/MLO)⁴⁰

Jeesus posádij sij kuávlun já eedâi: »Väldid Pase **Jieggâ**. (KAT11/IM)⁴¹

Sanottuaan tämän hän puhalsi heitä kohti ja sanoi: »Ottakaa Pyhä **Henki**.

³⁹ KAT11, s. 50

⁴⁰ KKK02, s. 91.

⁴¹ KAT11, s. 101

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâst láá kyehti jurgâlus anarâškiellân, moh spiekâsteh nubijnis muádi saajeest. Iäruh anarâškielâsâš jurgâlusâi kooskâst láá sänivaljiimijn: MLO jurgâl KR92 veerbâ *puhalsi* veerbâin *posolij*, já IM vuod veerbâin *posâdij*, moin láá siämmâásullâseh merhâšumeh. Posolid lii momentaanlâš-subitiivlâš verbâ já posâdid vuod momentaanlâš verbâ. Momentaanlâš-subitiivlâš verbâ uávild tooimâ, mii tábâhtuvá ohtii já fakkist teikkâ huápust, já momentaanlâš verbâ vist uávild tooimâ, mii tábâhtuvá tuše ohtii. MLO jurgâlem verstâ spiekâst oovtâ saajeest KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist já oovtâ saajeest sääni merhâšume tááhust. Vuossâmuš spiekâstem lii ceelhâvastuu karvem uálgicelkkuin adâi KR92 olgospyehtim *sanottuaan tämän* lii jurgâlum *ko sun lâi taam ettâm* (spiekâstemjuávkku nr 2). Taat nubâstus ij toovât magarijdgin merhâšumeiäruid. Nube spiekâstmist KR92 olgospyehtim *kohti* MLO lii jurgâlâm aldatoppuin *oolâ* (spiekâstemjuávkku nr 3), mii ij lah aabâs tärhis jurgâlus suomâkielâsâš teekstâst, mutâ västid kale GNT teevstâ. IM vuod lii jurgâlâm suomâkielâ myenster miel *kuávlun*. IM jurgâlem teevstâst váilu veerstâ algâuási já ton lasseen toos lii eksplisiittistum nommâ *Jeesus* pronomin *hän* sajan, tastko tot lii jurgâlum KAT00 vuáduid. Tondiet IM jurgâlem veerstâ ij valduu vuotân taan analyys čuákánkiäsust. Spiekâstmijn huolâhánnáá kuohtuuh jurgâlusah láá puustâvliih jurgâlusah sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen toh västideh GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

2. Kor. 13:13

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν.

Puáduš tii puohâi uássin Hiärá Jeesus Kristus ármu, Immeel ráhisvuotâ já Pase **Jiegâ** ohtâvuotâ! (KAT11/IM)⁴²

Tulkoon teidän kaikkien osaksi Herran Jeesuksen Kristuksen armo, Jumalan rakkaus ja Pyhän **Hengen** yhteys!

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

⁴² KAT11, s. 107

Tit. 3:5

ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως **πνεύματος** ἁγίου,

Sun piäluštij mii posâmáin mii putesin, nuuvt et šoodâi uđđâsist já Pase **Jieggâ** uđâsmitij mii. (KTK05)⁴³

Hän pelasti meidät pesemällä meidät puhtaiksi, niin että synnyimme uudesti ja Pyhä **Henki** uudisti meidät.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus. Taat verstâ lii kiedâvuššum jurgâlus peeleeest ovdeláá veerbâ *σώζω* ohtâvuodâst (kj. s. 40).

2. Piät. 1:21

οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη προφητεία ποτέ, ἀλλὰ ὑπὸ **πνεύματος** ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἀπὸ θεοῦ ἄνθρωποι.

Ohtâgin profeetlaš sääni ij lah puáttám julgâ ulmui táátust, pic ulmuuh láá sárnum Pase **Jiegâ** joođeettijn tom, mon láá Imelist uázžum. (KAT11/IM)⁴⁴

Yksikään profeetallinen sana ei ole tullut julki ihmisten tahdosta, vaan ihmiset ovat puhuneet Pyhän **Hengen** johtamina sen, minkä ovat Jumalalta saaneet.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

3. Jieggâ (Immeel)

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 6.

Matt. 3:16

βαπτισθεις δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἠνεώχθησαν [αὐτῶ] οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν [τὸ] **πνεῦμα** [τοῦ] θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν [καὶ] ἐρχόμενον ἐπ’ αὐτόν·

⁴³ KTK05, s. 20.

⁴⁴ KAT11, s. 99.

Ko Jeesus lâi kastum, sun pajanij tallân čääsist. Siämmást almeš lekkâsii, já Jeesus ooinij Immeel **Jiegâ** luáštáđátmin vuálus tego tuvvááš já asáttátmin suu oolâ. (EM95)

Kun Jeesus oli kastettu, hän nousi heti vedestä. Samassa taivaat aukenivat, ja Jeesus näki Jumalan **Hengen** laskeutuvan kyyhkysen tavoin ja asettuvan hänen päälleen.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá morfeemtääsist. Muáddi smavvá iäru morfeem- já sänitääsi ráhtusijn láá: KT92 olgospyehtim *laskeutuvan* lii jurgâlum *luáštáđátmin vuálus* ađai toos lii lasettum veerbâ merhâšume nanosmittee eksplisiittistum sääni *vuálus* (spiekâstemjuávkku nr 1), mii ij mute merhâšume. KR92 olgospyehtim *kyyhkysen tavoin* lii jurgâlum *tego tuvvááš* (spiekâstemjuávkku nr 2) tuodânalásávt kielâ idiomaatlâšvuodâ tiet. Ton lasseen KR92 olgospyehtim *hänen päälleen* lii jurgâlum *suu oolâ* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko postposition *oolâ* ij pyevti lasettid omâstemkiäččus. Spiekâstmijn huolâhánáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 12:28

εἰ δὲ ἐν **πνεύματι** θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ’ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ

Mut jis mun vuájám paas jiegâid Immeel **Jiegâ** vuoimijn, tallehân Immeel väldikodde lii jo puáttám tii kuuvl. (EM95)

Mutta jos minä karkotan pahoja henkiä Jumalan **Hengen** voimalla, silloinhan Jumalan valtakunta on jo tullut teidän luokseenne.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

MLO lii kiävttám veerbâ *vyeijid* jurgâlussân KR92 veerbân *karkottaa*, mutâ taan ohtâvuotân oroččij sopâmin vala pyerebeht verbâ *vyejettid*, mon sun lii kiävttám nube saajeest (Matt. 10:1, kj. s. 78).

Room. 8:14

ὅσοι γὰρ **πνεύματι** θεοῦ ἄγονται, οὗτοι υἱοὶ θεοῦ εἰσιν.

Puohah, kiäid Immeel **Jieggâ** joođeet, láá Immeel párnááh. (KAT/IM)⁴⁵

Kaikki, joita Jumalan **Henki** johtaa, ovat Jumalan lapsia.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

4. Jieggâ (Eeji)

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 6.

Matt. 10:20

οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ **τὸ πνεῦμα** τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.

Tij epped sáárnu jiejah, tist sárnu tii Eeji **Jieggâ**. (EM95)

Te ette puhu itse, teissä puhuu Isänne **Henki**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtääsist. Ohtâ iäru liijká kávnnoo: KT92 olgospyehtim *Isänne Henki* lii jurgâlum *tii Eeji Jieggâ* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstemkiäččus ij pyevti kevttid oovtâst omâstempronominijn, já nube tááhust anarâškielâst lii maangâin soojijn luándulub kevttiđ omâstempronomin ko omâstemkiäččus. Spiekâstmist huolâhánnáá jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

⁴⁵ KAT11, s. 63

5. Jieggâ (Tuotâvuodâ)

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 6.

Joh. 14:17

τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται.

Taat piälušteijee lii Tuotâvuodâ **Jieggâ**. Maailm ij pyevti Jiegâ uázžuđ, tastko maailm ij uáini ige tuubdá suu. Mut tij tubdâvetted suu, tastko sun piso tii kuvlân já lii tist.» (KKK02)⁴⁶

Tämä puolustaja on Totuuden **Henki**. Maailma ei voi Henkeä saada, sillä maailma ei näe eikä tunne häntä. Mutta te tunnette hänet, sillä hän pysyy luonanne ja on teissä.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.
2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtääsist. Ohtâ iäru morfeem- já sänitääsi ráhtusijn liijká-uv kávnoo: KT92 olgospyehtim *luonanne* lii jurgâlum *tij kuvlân* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstemkiäjus ij pyevti lohtâsid postposition *oovdân* ijge tom pyevti kevtid oovtâst omâstempronominijn. Spiekâstmist huolâhánáá jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Joh. 16:13

ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὀδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἀκούσει λαλήσει καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Ko Tuotâvuodâ **Jieggâ** puátá, sun uápist tii tubdâđ ubâ tuotâvuodâ. Sun ij uáináh sáárnu jieijâs noomâst, mut sárnu tom, maid kulá, já almoot tijjân, mii kalga puáttid. (KKK02)

Kun Totuuden **Henki** tulee, hän johtaa teidät tuntemaan koko totuuden. Hän ei näet puhu omissa nimissään, vaan puhuu sen, minkä kuulee, ja ilmoittaa teille, mitä on tuleva.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

⁴⁶ KKK02, s. 97.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 ráhtusist kyevti saajeest. KR92 maanġálovo olgospyehtim *omissa nimissään* lii jurgâlum oovtâlovvoost *jiejâs noomâst* (spiekâstemjuávkku nr 2) kielâ idiomaatlâšvuodâ tiet. Ton lasseen KR92 fuutuurlâš olgospyehtim *mitä on tuleva* lii jurgâlum *mii kalga puáttiid* (spiekâstemjuávkku nr 2). Nubástus lii tuše ráhtuskoččâmus, tasko kuábbáin-uv kielâin ij lah fuutuor, pic tom kalga karvedĵ já olgospyehtid eresnáálá, já tondiet taat nubástus ij toovât merhâšumeiäruid. Spiekâstmijn huolâhánnáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ, já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

6. jieggâ [ulmuu]

Gyllenberg (1994) sânikirjeest juávkku nr 4.

Matt. 5:3

Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

»Avdâġâsah laa **jiegâstis** kievhih, tastko sii lii oolmij vâldikodde. (EM95)

»Autuaita ovat **hengessään** köyhät, sillä heidän on taivasten valtakunta.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Mark. 2:8

καὶ εὐθὺς ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς λέγει αὐτοῖς, Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

Jeesus tuubdâi tallân **jiegâstis**, maid sij jurdâččii, já eedâi sijnân: »Maht tij tuogârijd juurdâšvetted? (KKK02)⁴⁷

Jeesus tunsu heti **hengessään**, mitä he ajattelivat, ja sanoi heille: »Kuinka te tuollaista ajattelette?

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

⁴⁷ KKK, s. 112.

2. Jurgâlus. Verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist säänán ko peri máhđulâš. Jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtäásist. Smavvâ iäru kuittâg kávnnoo: KT92 oovtâlovo olgospyehtim *tuollaista* lii jurgâlum maanġâlovvoost *tuogárijd* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst ij pyevti kevttid oovtâlovo taan ohtâvuodâst. Taat nubástume ij mute merhâšume ollágin. Jurgâlus lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Luuk. 1:47

καὶ ἠγαλλίασεν τὸ **πνεῦμά** μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρι μου,
 muu **jieggâ** áávvud Imelist, muu Pestest, (KAT11/IM)⁴⁸
 minun **henkeni** riemuitsee Jumalasta, Vapahtajastani,

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist säänán ko peri máhđulâš. Jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtäásist. Ohtâ smavvâ iäru kávnnoo: KR92 sistanneem olgospyehtim *minun henkeni* lii jurgâlum *muu jiegâ* (spiekâstemjuávkku nr 2) ađai omâstemkiäjus ij lah kevttum, tastko anarâškielâst omâstemkiäččus ij pyevti kevttid oovtâst omâstempronominijn. Spiekâstmist huolâhánnáá jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ, já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

1. Tess. 5:23

Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς ὀλοτελεῖς, καὶ ὀλόκληρον ὑμῶν τὸ **πνεῦμα** καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθεῖη.

Jieš ráávhu Immeel pasottus tii ollásávt já varjâlus ubâ oromâd, tii **jieggâ**, siälu já rummâš, nuuvt et lepped vavettemeh mii Hiärá Jeesus Kristus puáđidijn. (KTK05)⁴⁹

Itse rauhan Jumala pyhittäköön teidät kokonaan ja varjalkoon koko olemuksenne, teidän **henkenne**, sielunne ja ruumiinne, niin että olette nuhteettomat Herramme Jeesuksen Kristuksen tullessa.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

⁴⁸ KAT11, s. 43.

⁴⁹ KTK05, s. 132.

2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist säänán ko peri máhđuláš. Jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtäásist. Muáddi iäru liijká-uv kávnójuh: KR92 olgospyehtim *teidän henkenne, sielunne ja ruumiinne* lii jurgâlum *tii jieğá, siälu ja rummâš* (spiekâstemjuávkku nr 2) já *Herramme* lii jurgâlum *mii Hiärä* (spiekâstemjuávkku nr 2). Omâstemkiäjus ij lah kevttum, tastko anarâškielâst omâstemkiäččus ij pyevti kevttiđ oovtâst omâstempronominijn, já nube tááhust anarâškielâst lii maanğâin soojijn luándulub kevttiđ omâstempronomin ko omâstemkiäččus. Spiekâstmijn huolâhánnáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luánduláš já idiomaatlâš kielâ. Ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

7. jieğâ [eellimvyeimi]

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 3.

Matt. 27:50

ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῆ μεγάλης ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα.

Mut Jeesus čuárvui oppeet korrâ jienáin já adelij **jieğâs**. (EM95)

Mutta Jeesus huusi taas kovalla äänellä ja antoi **henkensä**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Luuk. 23:46

καὶ φωνήσας φωνῆ μεγάλης ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθειαι τὸ πνεῦμά μου. τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν.

Já Jeesus čuárvui korrâ jienáin: »Eeči, tuu kiedáid mun oskom **jieğân**.» Ko sun lâi taam ettâm, sun šyehkittij majemuu kerd. (KKK02)⁵⁰

Ja Jeesus huusi kovalla äänellä: »Isä, sinun käsiisi minä uskon **henkeni**.» Tämän sanottuaan hän henkäisi viimeisen kerran.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

⁵⁰ KKK02, s. 82.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist muádi saajeest. KR92 olgospyehtim *sinun käsisi* lii jurgâlum *tuu kiedâid* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstemkiäččus ij pyevti kevtid oovtâst omâstempronominijn. KR92 olgospyehtim *tämän sanottuaan* lii jurgâlum *ko sun lâi taam ettâm* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko taggaar ceelhávaastâ ij lah máhđulâš anarâškielâst. Taah nubástusah iä toovât magarijdgin merhâšumeiäruid. Mudoi jurgâlemvastuuh láá kavnum aabâs morfeemtääsist. Spiekâstmist huolâhännáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ, já tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

8. jiegâ (nyeskis, epiputes, paas)

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 5.

Matt. 8:16

Ὁψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ καὶ πάντα τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν,

Já ko eehid šoodâi, puáhtojii Jeesus kuuvl maangâs, kiäid paas jiegah väividii. Sun vyejettij sanijnis **jiegâid** já pyeredij puoh pyecceid, (EM95)

Ja kun ilta tuli, Jeesuksen luo tuotiin monia pahojen henkien vaivaamia. Hän ajoi sanallaan **henget** ulos ja paransi kaikki sairaat,

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

Vuossâmus KR92 teevstâ mainâšem paas jiegâin lii jurgâlum kreikâkielâsâs veerbâ δαιμονίζομαι (*leđe väividum paas jiegâ tooimâst*) vuáđuld ige lah tondiet kiedâvuššum taan ohtâvuodâst.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist muádi saajeest. Vuossâmuš spiekâstem lii passiivráhtus jurgâlusâst: KR92 olgospyehtim *tuotiin monia* lii jurgâlum *puáhtojii - - maangâs* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst toohâm čuosättâh lii subjektin passiivráhtusist. KR92 partisiipolgošpyehtim *pahojen henkien vaivaamia* lii jurgâlum *kiäid paas jiegah väividii* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko taggaar rááhtus ij lah

máhđuláš anarâškielâst. Ton lasseen KR92 olgospyehtim *ajoi - - ulos* lii jurgâlum *vyejettij* adai sääni *ulos* ij lah jurgâlum (spiekâstemjuávkku nr 1), mii toovât mottoomlágán iäru merhâšuumán, veik meddâlkyedđim lii-uv implisiittistem. Sääni *ulos* jurgâlem jo-uv saaniijn *olgos* teikkâ saaniijn *meddâl* ličij adelâm täärhib ibárdâs ääšist já pyevtittâm siämmáánáálá luándulii kielâ. Eres spiekâstmeh ráhtusist iä toovât magarijdgin merhâšumeiäruid. Spiekâstmijn huolâhännáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Jurgâlus västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 10:1

Καὶ προσκαλεσόμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν **πνευμάτων** ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

Jeesus kočoi jieijâs kyehtinubáloh máttááttâspärnid luusâs já adelij sijnân vääldi vyejettiđ epiputes **jiegâid** já pyerediđ puohlágán taavtaid ja vaavijđ. (EM95)

Jeesus kutsui kaksitoista opetuslastaan luokseen ja antoi heille vallan karkottaa saastaisia **henkiä** ja parantaa kaikkia tauteja ja vaivoja.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijđ.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist oovtâ saajeest. KR92 olgospyehtim *kaksitoista opetuslastaan* lii jurgâlum *jieijâs kyehtinubáloh máttááttâspärnid* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst ij pyevti tággáár ohtâvuodâst kevttiđ omâstemkiäččus. KR92 olgospyehtim *kaikkia* lii jurgâlum olgospyehtimáin *puohlágán*, tastko jurgâlem saaniijn *puoh* ličij adelâm ibárdâs *puohrekkân*, mutâ suomâkielâ partitiivolgospyehtim ij táárgut tom. Jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáá náálá ko KR92.

Matt. 12:43

Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον **πνεῦμα** ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν καὶ οὐχ εὕρισκει.

Ko nyeskis **jieggâ** vuálgá ulmust, tot juuttâl ävđinpaaihijn já ocá vuoijâstâs, mut ij kaavnâ. (EM95)

»Kun saastainen **henki** lähtee ulos ihmisestä, se harhailee autioilla seuduilla ja etsii lepopaikkaa, mutta ei löydä

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsirâhtusist muádi saajeest. KR92 olgospyehtim *lähtee ulos* lii jurgâlum olgospyehtimáin *vuálgá* (spiekâstemjuávkkku nr 1) ađai sääni *ulos* lii implisiittistum. Äšši čiälgá tontttáá-uv, mutâ siämmáánáálá ko veerstâ Matt. 8:16

(kj. s. 77) peht meddálkyeddim toovât mottoomlágán iäru merhâšuumán. Sääni *ulos* jurgâlem ličij adelâm täärhib ibárdâs ääšist já pyevtittâm siämmáánáálá luándulii kielâ. Nubbe nubástus lii KR92 olgospyehtim *autioilla paikoilla* jurgâlem saaniijn *ävđinpaaihijn* (spiekâstemjuávkkku nr 1), tastko tot lii kuálussääni anarâškielâst. Ton lasseen KR92 olgospyehtim *lepopaikkaa* lii jurgâlum *vuoiñâstâs* (spiekâstemjuávkkku nr 3), veik veerstâst Luuk. 11:24 (kj. s. 80) tot lii jurgâlum olgospyehtimáin *vuoiñâstemsaje*, mii lii tärhis jurgâlemvaastâ. Taah spiekâstmeh ráhtusist iä kuittâg toovât merhâšittee merhâšumeiäruid. Spiekâstmijn huolâhännáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Jurgâlus västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 12:45

τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χειρόνα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

talle tot viäžžá čiččâm vala paab **jieggâd**, já toh puátih siisâ já asättätteh tohon aassâđ. Näävt ton ulmuu tile lii loopâst paab ko áalgust. Siämmáánáál kiävá meiddei taam paas suhâpuolvân.” (EM95)

silloin se hakee seitsemän vielä pahempaa **henkeä**, ja ne tulevat sisään ja asettuvat sinne asumaan. Näin sen ihmisen tila on lopussa pahempi kuin alussa. Samoin käy tämän pahan sukupolven.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsirâhtusist oovtâ saajeest. KR92 olgospyehtim *samoin käy* lii jurgâlum *siämmáánáál kiävá meiddei* (spiekâstemjuávkkku nr 1) ađai anarâškielâsâš teekstân lii lasettum eksplisistum

nanodeijee partikkâl *meiddei*. Taat lasättäs ij toovât maggaargin mehâšumeiäruid veerstân. Spiekâstmist huolâhännáá jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Luuk. 11:24

᾽Όταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέληθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπασιν καὶ μὴ εὕρισκον· [τότε] λέγει, Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον·

»Ko nyeskis **jieggâ** vuálgá ulmust, tot čájádâl ävdinkuávluin já ocá vuoiñâstemsaje, mut ij kaavnâ. Talle tot piättá: 'Mun maacâm páikkásân, kost vuolgim.' (KKK02)⁵¹

»Kun saastainen **henki** lähtee ulos ihmisestä, se harhailee autioilla seuduilla ja etsii lepopaikkaa, mutta ei löydä. Silloin se päättää: 'Minä palaan kotiini, josta lähdin.'

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist muádi saajeest. KR92 olgospyehtim *lähtee ulos* lii jurgâlum olgospyehtimáin *vuálgá* (spiekâstemjuávkku nr 1) adai sääni *ulos* lii implisiittistum. Äšši čiälgá tontttáá-uv, mutâ siämmáánáálá ko veerstâ Matt. 8:16

(kj. s. 77) ja Matt. 12:43 (kj. s. 78) peht meddálkyeddim toovât mottoomlágán iäru merhâšuumán. Sääni *ulos* jurgâlem ličij adelâm täärhib ibárdâs ääšist já pyevtittâm siämmáánáálá luándulii kielâ. Nubbe spiekâstem lii KR92 olgospyehtim *autioilla seuduilla* jurgâlem saaniijn *ävđinkuávluin* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko tot lii kuálussääni anarâškielâst. Taan veerstâst KR92 olgospyehtim *lepopaikkaa* lii jurgâlum *vuoiñâstemsaje*, mii tärhis jurgâlemvaastâ (vrd. veerstân Matt. 12:43, kost tot lii jurgâlum *vuoiñâstem*). Taah spiekâstmeh ráhtusist iä kuittâg toovât merhâšittee merhâšumeiäruid. Spiekâstmijn huolâhännáá jurgâlus lii puustávlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáá náálá ko KR92.

Luuk. 11:26

⁵¹ KKK02, s. 74.

τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα **πνεύματα** πονηρότερα ἑαυτοῦ ἑπτὰ καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων.

tot viäzzá čiččâm vala paab **jieggâd**, já toh puátih siisâ já asáttáteh tohon aassáđ. Näävt ton ulmuu tile lii loopâst paab ko aalgâst.» (KKK02)⁵²

se hakee seitsemän vielä pahempaa **henkeä**, ja ne tulevat sisään ja asettuvat sinne asumaan. Näin sen ihmisen tila on lopussa pahempi kuin alussa.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

9. jieggâ (uárjivuodâ)

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 5.

Room. 8:15a

οὐ γὰρ ἐλάβετε **πνεῦμα** δουλείας πάλιν εἰς φόβον

Tij epped lah uázžum uárjivuodâ **jiegâ**, mii jodettičij tii oppeet palo vááldán. (KAT11/IM)⁵³

Te ette ole saaneet orjuuden **henkeä**, joka saattaisi teidät jälleen pelon valtaan.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

10. táttu

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 4.

Matt. 26:41

⁵² KKK02, s. 74.

⁵³ KAT11, s. 63.

γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν **πνεῦμα** πρόθυμον ἢ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

Kocceed já ruhádállâđ, amas tij šoddâđ kivsádâsân. **Táttu** ulmust lii, mut luándu lii hiäju.” (EM95)

Valvokaa ja rukoilkaa, ettette joutuisi kiusaukseen. **Tahtoa** ihmisellä on, mutta luonto on heikko.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist oovtâ saajeest. KR92 olgospyehtim *ettette joutuisi* lii jurgâlum *amas tij šoddâđ* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst lii suupiinrááhtus tagarij olgospyehtimij várás. Taat spiekâstem ij toovât magarijdgin merhâšumeiäruid. Mudoi jurgâlemvastuuh láá kavnum jurgâlusân aabâs morfeemtääsist. Jurgâlus lii puustávlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

11. komme

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 5.

Luuk. 24:37

πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν **πνεῦμα** θεωρεῖν.

Sij palaskii čuuvtij, tastko sij jurdii, et sij uáinih **kome**. (KKK02)⁵⁴

He pelästyivät suunnattomasti, sillä he luulivat näkevänsä **aaveen**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist oovtâ saajeest. Nubástus lii ceelhâvastuu karvem uálgicelkkuin adâi KR92 olgospyehtim *näkevänsä* lii jurgâlum *et sij uáinih* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst ij pyevti taan ohtávuodâst kevttiđ ceelhâvastuu. Taat nubástus ij toovât magarijdgin merhâšumeiäruid. Mudoi jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtääsist. Spiekâstmist

⁵⁴ KKK02, s. 88.

huoláhánnáá jurgálus lii puustâvlâš jurgálus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Luuk. 24:39

ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.

Keččâđ muu kiedâid já juolgijd: mun taa lam, ij kihheen eres. Kuoskâttid muu, uáiniđ jiejah. Ij **kommeest** lah uázži ege täävti, tego uáinivetteđ must.» (KKK02)⁵⁵

Katsokaa minun käsiäni ja jalkojani: minä tässä olen, ei kukaan muu. Koskettakaa minua, nähkää itse. Ei **aaveella** ole lihaa eikä luita, niin kuin te näette minussa olevan.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

2. Jurgálus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist muádi saajeest. KR92 olgospyehtim *minun käsiäni ja jalkojani* lii jurgálum *muu kiedâid já juolgijd* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstemkiäččus ij pyevti kevttid oovtâst omâstempronominijn já nube tááhust anarâškielâst lii maanġâin soojijn luándulub kevttiđ omâstempronomin ko omâstemkiäččus. KR92 olgospyehtim *niin kuin* lii jurgálum *tego* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ lii ohtâ sääni. Taah iäruh iä toovât magarijdgin mehâšumeiäruid veerstân. Spiekâstmijn huoláhánnáá jurgálus lii puustâvlâš jurgálus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

5.3 Verbâ πληρόω

Tavlustâh 10 tuálá sistees puoh veerstâid, moin vuáttoo kreikakielâsâš algâteevstâ teermâ *πληρόω* anarâškielâsâš vaastâ, mii lii jurgálum ive 1992 maŋa. Liiston láá merkkejum suomâkielâsâš ive 1992 Ráámmát jurgâlemvastuuh já toi vuáduhd jurgálum anarâškielâsâš vastuuh. Ive 2011 almostum anarâškielâsâš *Katekismusist* kávnnoo tuše ohtâ verstâ, mast vuáttoo verbâ *πληρόω* anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ.

⁵⁵ KKK02, s. 88.

πληρώω	Kreikâkielâsâš häämi	Suomâkielâsâš jurgâlemvaastâ	Anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ
Matt. 1:22	πληρωθῆ	kävisi toteen	olášuuččij
Matt. 2:15	πληρωθῆ	kävi toteen	olášui,
Matt. 2:17	ἐπληρώθη	kävi toteen	olášui
Matt. 2:23	πληρωθῆ	kävisi toteen	olášuuččij
Matt. 3:15	πληρῶσαι	täyttäisimme	tiävdáččáim
Matt. 4:14	πληρωθῆ	toteutuisi	olášuuččij
Matt. 5:17	πληρῶσαι	toteuttamaan	tevidiđ
Matt. 8:17	πληρῶσαι	kävisi toteen	olášuuuččij
Matt. 12:17	πληρωθῆ	toteutuisi	olášuuččij
Matt. 13:35	πληρωθῆ	kävisi toteen	olášuuuččij
Matt. 13:48	ἐπληρώθη	tuli täyteen	tievâi
Matt. 21:4	πληρωθῆ	kävisi toteen	olášuuuččij
Matt. 23:32	πληρῶσατε	on täysi	tiävä
Matt. 26:54	πληρωθῶσιν	kävisivät toteen	olášuuččii
Matt. 26:56	πληρωθῶσιν	kävisivät toteen	olášuuččii
Matt. 27:9	ἐπληρώθη	kävi toteen	olášui
Luuk. 2:40	πληρούμενον	täyttyi viisaudella	viijsoi
Luuk. 22:16	πληρωθῆ	saa täyttymyksensä	olášuvá
Luuk. 24:44	πληρωθῆναι	käydä toteen	olášuđ
Joh. 12:3	ἐπληρώθη	tuli täyteen	tievâi
Joh. 15:11	πληρωθῆ	tulisi täydelliseksi	šodâččij tievâslážžân
Joh. 16:6	πεπλήρωκεν	on täynnä	lii tievâ
Joh. 16:24	πεπληρωμένη	on täydellinen	lii oles
Ef. 1:23	πληρουμένου	täyttää	tiävdá (IM)

Tavlustâh 10. Verbâ *πληρώω*. Anarâškielâsâš jurgâlusâst kevttum jurgâlemvastuuh já toi vuottumsajeh já –merekh.

Tavlustâh 11 tuálá sistees veerbâ *πληρώω* anarâškielâsâš jurgâlemvastuid já toi vuottummeerijd neelji Uđđâ testament kirjeest. Anarâš jurgâlemvastui maņa láá merkkejum suomâkielâsâš vastuuh. Veeerbâ *πληρώω* jurgâlemvastuuh vuáttojuh ohtsis 24 kerdid ive 1992 maņa rahtum anarâškielâsâš ráámmátjurgâlmijn. Kreikâkielâsâš algâteevstâst verbâ *πληρώω* vuáttoo ohtsis 86 kerdid.

πληρώω	Matt.	Luuk.	Joh.	Ef.	Ohtsis
olášud (käydä toteen, toteutua, saada täyttymyksensä)	12	2			14
tevidid (täyttää, toteuttaa)	2			1	3
tievvâd (olla täysi, tulla täyteen)	2		1		3
lede tievâ (olla täynnä)			1		1
lede oles (olla täydellinen)			1		1
šoddâd tievâšlâžžân (tulla täydelliseksi)			1		1
vijsođ (täytyä viisaudella)		1			1
Ohtsis	16	3	4	1	24

Tavlustâh 11. Verba *πληρώω*. Anarâškielâsâš jurgâlusâst kevttum jurgâlemvastuuh já suomâkielâsâš teermah, moin toh láá jurgâlum. Uálgispeln jurgâlemvastui vuottummereh jieskote-uv Uddâ testament kirjeest.

Tavlustâh 12 tuálâ sistees anarâškielâsâš jurgâlusâst kevttum jurgâlemvastuid já suomâkielâsâš veerbâ *πληρώω* vuáduid jurgâlum teermâid, moin anarâškielâsâš vastuuh láá jurgâlum. Tavlustuvvâst kávnnojeh jieskote-uvlágán jurgâlemvastui vuottumsajeh ađai veerstah, moin toh vuáttojeh. Veerstah kiedâvuššojeh siämmáá oornigist, ko toh láá tavlustuvvâst 12.

	Anarâskiel jurgâlemvaastâ	Suomâkiel jurgâlemvaastâ	Vuottumsajeh	Ohtsis
1	olášud	käydä toteen, toteutua, saada täyttymyksensä	Matt. 1:22, 2:15, 2:17, 2:23, 4:14, 8:17, 12:17, 13:35, 21:4, 26:54, 26:56, 27:9, Luuk. 22:16, 24:44	14
2	tevidid	täyttää, toteuttaa	Matt. 3:15, 5:17, Ef. 1:23	3
3	tievvâd	olla täysi, tulla täyteen	Matt. 13:48, 23:32, Joh. 12:3	3
4	lede tievâ	olla täynnä	Joh. 16:6	1
5	lede oles	olla täydellinen)	Joh. 16:24	1
6	šoddâd tievâšlâžžân	tulla täydelliseksi	Joh. 15:11	1
7	vijsođ	täytyä viisaudella	Luuk. 2:40	1
	Ohtsis			24

Tavlustâh 12. Verba *πληρώω*. Anarâškielâsâš jurgâlusâst kevttum jurgâlemvastuuh já suomâkielâsâš teermah, moin toh láá jurgâlum. Uálgisbeln jurgâlemvastui vuottumveerstah já mereh.

Čuávusin kávnovej tutkâmvuálásâš veerstâi ubbâteevstah kuulmâ kiellân vuáláluvvi já toi vyelni toi analysistem. Veerstah kiedâvuššojeh siämmáá oornigist, ko toh láá tavlustuvvâst 12.

1. olášud

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 6, pic veerstâ Luuk. 22:16 peht juávkku nr 3.

Matt. 1:22

Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα **πληρωθῇ** τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος,

Puoh taat tábáhtui, et **olášuuččij** tot, maid Hiärrá lii proffheet njalmijn almottâm: (EM95)

Tämä kaikki tapahtui, jotta **kävisi toteen**, mitä Herra on profeetan suulla ilmoittanut:

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist muádi saajeest. Vuossâmuš nubástus lii KR92 teevstâ sänioornig muttem *tämä kaikki* lii jurgâlum *puoh taat* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst ij pyevti leđe eres sänioornig taan tábáhtusâst. Nubbe spiekâstem lii tot, et KR92 olgospyehtim *kävisi toteen* lii jurgâlum anarâškiellân olgospyehtimáin *olášuuččij* (spiekâstemjuávkku nr 1) ađai anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ lii ohtâ sääni. Suomâkiellân ličij meiddei máhđulâš olgospyehtid veerbâ *πληρώω* ovttáin saanijn *toteutua* taan ohtávuodâst, nuuvtko lii tohhum ovdâmerkkân veerstâst Matt. 4:14 (kj.s. 88). Toi lasseen KR92 olgospyehtim *mitä* lii jurgâlum *tot, maid* (spiekâstemjuávkku nr 1). Pronomin *tot* lii mottoomlágán eksplisiittistem, mutâ tonttáá-uv puávtáččij olgospyehtid ääši taan tábáhtusâst suomâkielâ myenster mielđ siämmáánáálá ko čuávuváá veerstâst (Matt. 2:15). Taah nubástusah iä toovât magarijdgin merhâšumeiäruid. Spiekâstmijn huolâhännáá jurgâlus lii puustávlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Jurgâlus västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáá náálá ko KR92.

Matt. 2:15

καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα **πληρωθῇ** τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

Tobbeen sun oroi Herodes jäämmim räi. Näävt **olášui**, maid Hiärrá lâi proffheet njalmijn almottâm: »Egyptâst mun kuččum algan.» (EM95)

Siellä hän pysytteli Herodeksen kuolemaan asti. Näin **kävi toteen**, mitä Herra oli profetaan suulla ilmoittanut: »Egyptistä minä kutsuin poikani.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist muádi saajeest. KR92 illatiivráhtusâš olgospyehtim *kuolemaan asti* lii jurgâlum genetiivráhtusáin *jäämmim räi* (spiekâstemjuávkkku nr 2), tastko anarâškielâst *räi* ornášuvá genetiiváin. KR92 sistanneem olgospyehtim *kävi toteen* lii jurgâlum *olášui* (spiekâstemjuávkkku nr 1) ađai anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ lii ohtâ sääni (teermâ kiedâvuššâm: kj. Matt. 1:22, s. 86). Taah nubástusah iä toovât magarijdgin merhâšumeiäruid. Jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 2:17

τότε **ἐπληρώθη** τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος,

Näävt **olášui** taat proffheet Jeremia ciälkkám ennustâs: (EM95)

Näin **kävi toteen** tämä profeetta Jeremian lausuma ennustus:

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum aaiabâs morfeemtääsist. Ohtâ iäru sänitääsi ráhtusijn kuittâg kávnnoo: KR92 olgospyehtim *kävi toteen* lii jurgâlum *olášui* (spiekâstemjuávkkku nr 1) ađai anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ lii ohtâ sääni (teermâ kiedâvuššâm: kj. Matt. 1:22, s. 86). Taat iäru ij toovât maggaargin mehâšumeiäruid veerstân. Spiekâstmist huolâhännáá jurgâlus lii viehâ sänitärhis jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 2:23

καὶ ἐλθὼν κατέκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ· ὅπως **πληρωθῆ** τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

já asâttâđai tobbeen kaavrugân, mon nommâ lii Nasaret. Näävt tábâhtui, et **olášuuččij** profetij ennustâs: suu kalga koččod Nasaretlâžžân. (EM95)

ja asettui siellä kaupunkiin, jonka nimi on Nasaret. Näin tapahtui, jotta **kävisi toteen** profeettojen ennustus: häntä kutsutaan Nasaretilaiseksi.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsirâhtusist kyevti saajeest. KR92 olgospyehtim *kävi toteen* lii jurgâlum *olášui* (spiekâstemjuávkku nr 1) ađai anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ lii ohtâ sääni (teermâ kiedâvuššâm: kj. Matt. 1:22, s. 86). Nubbe spiekâstem lii tot, et KR92 olgospyehtim *häntä kutsutaan* lii jurgâlum anarâškielân olgospyehtimáin *suu kalga koččod* (spiekâstemjuávkku nr 2), mii lâi tuodânalâsávt luándulub olgospyehtim ko sänitârhil jurgâlus *sun kočoduu*. Taah nubâstusah iä toovât magarijdgin merhâšumeiäruid. Spiekâstmijn huolâhánnáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ, já tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 4:14

ἵνα **πληρωθῆ** τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος,

Näävt tábâhtui, et **olášuuččij** profet Jesaja sääni: (EM95)

Näin tapahtui, jotta **toteutuisi** profeetta Jesajan sana:

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Matt. 8:17

ὅπως **πληρωθῆ** τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος,

et **olášuuččij** tot, mii lii ettum profet Jesaja kirjeest: (EM95)

jotta **kävisi toteen**, mitä on sanottu profeetta Jesajan kirjassa:

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsirâhtusist kuulmâ saajeest. Ohtâ iäru sänitääsi ráhtusijn lii KT92 sistanneem olgospyehtim *kävi toteen* jurgâlem saanijn *olášui* (spiekâstemjuávkku nr 1) ađai anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ lii ohtâ sääni (teermâ kiedâvuššâm: kj. Matt. 1:22, s. 86). KR92 olgospyehtim *mitä* lii jurgâlum *tot, maid* (spiekâstemjuávkku nr 1). Pronomin *tot* lii mottoomlágán eksplisiittistem, mutâ tonttáá-uv puávtáččij olgospyehtiđ ääši taan tábâhtusâst suomâkielâ myenster mielđ. Toi lasseen KR92 passiivrááhtus *mitä on sanottu* lii jurgâlum anarâškielân olgospyehtimáin *mii lii ettum* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst passiivrááhtus hámmejuvvo eresnáálá ko suomâkielâst. Taah nubástusah iä toovât magarijđgin merhâšumeiäruid. Spiekâstmijn huolâhánnáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ, já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 12:17

ἵνα **πληρωθῆ** τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος,
 et **olášuuččij** taat profeet Jesaja ettâm Immeel sääni: (EM95)
 jotta **toteutuisi** tämä profeetta Jesajan lausuma Jumalan sana:

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Matt. 13:35

ὅπως **πληρωθῆ** τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος,
 vâi taat profeet sääni **olášuuččij**: (EM95)
 jotta tämä profeetan sana **kävisi toteen**:

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš. Jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtääsist. Ohtâ smavvá iäru sänitääsi ráhtusijn kávnnoo: KR92 sistanneem olgospyehtim *kävi toteen* lii jurgâlum *olášui* (spiekâstemjuávkku nr 1) ađai anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ lii ohtâ sääni (teermâ kiedâvuššâm: kj. Matt. 1:22, s. 86). Spiekâstmist huolâhánnáá jurgâlus lii puustâvlâš

jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 21:4

Τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα **πληρωθῆ** τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος,

Näävt tábáhtui, vâi **olášuuččij** taat proffheet sääni: (EM95)

Näin tapahtui, jotta **kävisi toteen** tämä profeetan sana:

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist säänán ko peri máhđulâš, já jurgâlemvastuuh láá morfeemtäásist. Sänitääsi ráhtusijn kávnoo ohtâ smavvâ iäru: KR92 sistanneem olgospyehtim *kävi toteen* lii jurgâlum *olášui* (spiekâstemjuávkku nr 1) ađai anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ lii ohtâ sääni (teermâ kiedâvuššâm: kj. Matt. 1:22, s. 86). Taat iäru ij toovât mehâšumeiäruid veerstân. Spiekâstmist huolâhännáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus, mast lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ. Tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 26:54

πῶς οὖν **πληρωθῶσιν** αἱ γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι;

Mut maht talle **olášuuččii** čalluuh, moi mielđ näävt kalga tábáhtud?» (EM95)

Mutta kuinka silloin **kävisivät toteen** kirjoitukset, joiden mukaan näin täytyy tapahtua?»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist säänán ko peri máhđulâš. Jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtäásist. Ohtâ smavvâ iäru sänitääsi ráhtusijn kuittâg kávnoo: KR92 sistanneem olgospyehtim *kävi toteen* lii jurgâlum *olášui* (spiekâstemjuávkku nr 1) ađai anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ lii ohtâ sääni (teermâ kiedâvuššâm: kj. Matt. 1:22, s. 86). Taat iäru ij toovât maggaargin mehâšumeiäruid veerstân. Spiekâstmist huolâhännáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 26:56

τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα **πληρωθῶσιν** αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν.

Mut puoh taat lii tábáhtum, et profeetij čalluuh **olášuuččii**.” (EM95)

Mutta kaikki tämä on tapahtunut, jotta profeettojen kirjoitukset **kävisivät toteen**.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Sänitääsi ráhtusijn kávnoo ohtâ iäru: KR92 sistanneem olgospyehtim *kävi toteen* lii jurgâlum *olášui* (spiekâstemjuávkku nr 1) ađai anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ lii ohtâ sääni (teermâ kiedâvuššâm: kj. Matt. 1:22, s. 86). Taat iäru ij toovât maggaargin mehâšumeiäruid veerstân. Spiekâstmist huolâhännáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáá náálá ko KR92.

Matt. 27:9

τότε **ἐπληρώθη** τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος,

Näävt **olášui** taat profeet Jeremia sääni: (EM95)

Näin **kävi toteen** tämä profeetta Jeremian sana:

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taat verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum aaibâs morfeemtääsist. Ohtâ smavvâ iäru sänitääsi ráhtusijn kuittâg kávnoo: KR92 sistanneem olgospyehtim *kävi toteen* lii jurgâlum *olášui* (spiekâstemjuávkku nr 1) ađai anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ lii ohtâ sääni (teermâ kiedâvuššâm: kj. Matt. 1:22, s. 86). Taat iäru ij toovât maggaargin mehâšumeiäruid veerstân. Spiekâstmist huolâhännáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Luuk. 22:16

λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου **πληρωθῇ** ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

Tastko mun eedâm tijnân: innig jiem puurâ pessijâšmáállás, ovdilgo tot **olášuvá** Immeel vâldikoddeest.» (KKK02)⁵⁶

Sillä minä sanon teille: enää en syö pääsiäisateriaa, ennen kuin se **saa täyttymyksensä** Jumalan valtakunnassa.»

1. Termâ. Teermâ jurgâlus *olášuvá* ij lah aabâs sänitârhis jurgâlus, mutâ tot västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus. Verstâ lii jurgâlum nuuvt säänist sáánán ko peri máhđulâš nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtâásist. Kyehti smavvá iäru sänitääsi ráhtusijn kuittâg kávnnoo. KR92 olgospyehtim *ennen kuin* lii jurgâlum *ovdilgo* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko tot lii anarâškielâst ohtâ sääni. Ton lasseen KR92 olgospyehtim *saa täyttymyksensä* lii jurgâlum *olášuvá* (spiekâstemjuávkku nr 1), tuodânalásávt ton suijâst, et anarâškielâst ij lah kavnum vaastâ sáánán *täyttymys*. Suomâkiellân ličij meiddei máhđulâš olgospyehtid veerbâ *πληρώω* saanijn *toteutua* taan ohtâvuodâst. Taah smavvá iäruh iä toovât merhâšittee mehâšumeiäruid veerstân. Spiekâstmijn huolâhännáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáá náálá ko KR92.

Luuk. 24:44

Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, Οὗτοι οἱ λόγοι μου οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὄντων ὑμῶν, ὅτι δεῖ **πληρωθῆναι** πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως καὶ τοῖς προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ.

Jeesus eedâi sijnân: »Taam mun uáivildim, ko lijjim vala tiigijn já sarnum tijnân. Puoh tot koolgâi **olášud**, mii Mooses laavâst, proffheetij kiirjijn já psalmâin must lii čaallum. (KKK02)⁵⁷

Jeesus sanoi heille: »Tätä minä tarkoitin, kun ollessani vielä teidän kanssanne puhuin teille. Kaiken sen tuli **käydä toteen**, mitä Mooseksen laissa, profeettojen kirjoissa ja psalmeissa on minusta kirjoitettu.»

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist neelji saajeest. KR92 sistanneem olgospyehtim *kävi toteen* lii

⁵⁶ KKK02, s. 81.

⁵⁷ KKK02, s. 88.

jurgâlum *olášui* (spiekâstemjuávkku nr 1) ađai anarâškielâsâš jurgâlemvaastâ lii ohtâ sääni (teermâ kiedâvuššâm: kj. Matt. 1:22, s. 86). Nubbe spiekâstem lii tot, et KR92 teevstâ ceelhâvaastâ *ollessani* lii jurgâlum anarâškielân olgospyehtimáin *lijjim - - já* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko ceelhâvaastâ taan ohtâvuodâst ij liččii luándulâš já njebžilis kielâ. Kuálmád spiekâstmist lii koččâmuš passiivráhtusist: KR olgospyehtim *mitä - - on - - kirjoitettu* lii jurgâlum *mii - - lii čaallum* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko passiivrááhtus lii anarâškielâst ereslágán ko suomâkielâst. Niäljád nubástusâst lii koččâmus sänioornigist: suomâkielâ olgospyehtim *on minusta* lii jurgâlum *must lii* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko nubijkulij ij pyevti olgospyehtid anarâškielâst taggaar ohtâvuodâst. Taah nubástusah iä toovât magarijdgin merhâšumeiäruid. Jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

2. tevidid

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 5, pic veerstâ Luuk. 22:16 peht juávkku nr 1.

Matt. 3:15

ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν, Ἄφες ἄρτι, οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν **πληρῶσαι** πάσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν.

Mut Jeesus västidij sunjin: »Ele tääl estâl. Näävt muoi kalgeen porgâđ, vâi **tiävdáččáim** Immeel vanhurskes táátu.» Talle Johannes miedâi suu ánumân. (EM95)

Mutta Jeesus vastasi hänelle: »Älä nyt vastustele. Näin meidän on tehtävä, jotta **täyttäisimme** Jumalan vanhurskaan tahdon.» Silloin Johannes suostui hänen pyyntöönsä.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâsuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist kyevti saajeest. KR92 olgospyehtim *meidän on tehtävä, jotta täyttäisimme* lii jurgâlum *muoi kalgeen porgâđ, vâi tiävdáččáim*, mast maanjálovo 1. persovn häämi *meidän* lii jurgâlum kyevtlovo 1. persovn haamijn *muoi* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko koččâmuš lii kyevti ulmust já anarâškielâst lii kiävtust kyevtloho. Nubbe iäru kávnnoo siämmáá ráhtusist: KR92 nesessiivlâš olgospyehtim

meidän on tehtävä lii jurgâlum *muoi kalgeen porgâđ* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst ij lah västideijee partisiiprááhtus. Taah iáruh iá toovât magarijdgin mehâšumeiáruuid veerstân – jiešalnees jurgâlus ličij tovâttâm puástuibárdâs, jis kyevtloho ij liččii kevttum: talle ličij šoddâm ibárdâs, et ulmuuh lijiii eenâb ko kyehti. Spiekâstmijn huolâhannáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 5:17

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ **πληρῶσαι**.

Elleđ juurdâš, et mun lam puáttâm laavâ teikâ profeettijd tuolmâđ. Jiem mun lah puáttâm tuolmâđ mut **tevdiđ**. (EM95)

»Älkää luulko, että minä olen tullut lakia tai profeettoja kumoamaan. En minä ole tullut kumoamaan, vaan **toteuttamaan**.

1. Termâ. Teermâ jurgâlus *tevdiđ* ij lah aaibâs sänitärhis jurgâlus, mutâ tot västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus: spiekâstemjuávkku nr 0.

Ef. 1:23

ἢ τις ἐστὶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν **πληρουμένου**.

Servikodde lii Kristus ruumâš já suu tievâsvuotâ, suu, kote **tiävdá** puoh mii lii. (KAT11/IM)⁵⁸

Seurakunta on Kristuksen ruumis ja hänen täyteytensä, hänen, joka kaiken kaikessa **täyttää**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.
2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist oovtâ saajeest. KR92 olgospyehtim *kaiken kaikessa täyttää* lii jurgâlum anarâškielân olgospyehtimáin *tiävdá puoh mii lii* (spiekâstemjuávkku nr 2), tuodânálásávt tavekielâsâš jurgâlus mielđ, tastko sänitärhib jurgâlus ij liččii lamaš

⁵⁸ KAT11, s. 51.

luánduláš. Taat nubástus ij toovât merhâšittee merhâšumeiäruid. Spiekâstmist huolâhännáá jurgâlus lii puustâvláš jurgâlus sehe luánduláš já idiomaatláš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáá náálá ko KR92.

3. tievvâđ

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 1.

Matt. 13:48

ἦν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγην, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον.

Ko tot **tievâi**, te kuálásteijeeh kessii tom riidon, čokánii já nurrii šieu kuolijd littijd mut leggistii kiälbuttes kuolijd meddâl. (EM95)

Kun se **tuli täyteen**, kalastajat vetivät sen rantaan, istuutuivat ja lajittelivat hyvät kalat koreihin mutta viskasivat huonot pois.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist viidâ saajeest. KR92 olgospyehtim *tuli täyteen* lii jurgâlum anarâškielân ovttaim saanijn *tievâi* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko tot olgospuáhtoo anarâškielâst ovttaim saanijn. Anarâškielâsâš version lii lasettum eksplisiittistum nanodeijee särnumkielâst kevttum sääni *te* (spiekâstemjuávkku nr 1), veik tot ij liččiigin aabâs velttidmettum. KR92 olgospyehtim *lajittelivat* lii jurgâlum *nurrii* (spiekâstemjuávkku nr 3) já *koreihin* lii jurgâlum pajetoppuin *littijd* (spiekâstemjuávkku nr 3), tuodânálásávt tavekielâsâš jurgâlus mielđ; taah jurgâlemvastuuh västideh lijká GNT teevstâ, mast lii saahâ eidu nurâmist já liitijn. KR92 *hyvät kalat - - huonot* lii jurgâlum *šieu kuolijd - - kiälbuttes kuolijd* (spiekâstemjuávkku nr 1) ađai toos lii lasettum eksplisiitvaastâ. Taah nubástusah iä toovât merhâšittee merhâšumeiäruid. Spiekâstmijn huolâhännáá jurgâlus lii puustâvláš jurgâlus sehe luánduláš já idiomaatláš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Matt. 23:32

καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.

Juátkid̄ aainâs ejjîdâd täävi miel̄d, tassaas̄ ko mitto **tiävá!** (EM95)

Jatkakaa toki isienne tapaan, kunnes mitta **on täysi!**

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsirâhtusist kuulmâ saajeest. KR92 olgospyehtim *tapaan* lii jurgâlum anarâškielân *täävi miel̄d* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko tot lii idiomaatlâs kielâ. KR92 olgospyehtim *kunnes* jurgâluvoo kuovttijn saaniijn *tassaas̄ ko* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko tot olgospuáhtoo anarâškielâšt kuovttijn saaniijn. KR92 olgospyehtim *on täysi* vuod lii jurgâlum ovttáin saaniijn *tiävá* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko tot lii luándulub olgospyehtim. Taah nubástusah iä toovât merhâšumeiäruid veerstân ubâlâsvuottân, veik olgospyehtimáin *olla täysi* já *tievvâđ* lii-uv tiätulágán iäru. Spiekâstmijn huolâhánáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

Joh. 12:3

ή οὖν Μαριάμ λαβοῦσα λίτρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θριξίν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου.

Máárjá vaaldij tievâ puttâl puigâ, hirmâd tiivrâs nardusoljo, vuoidâi Jeesus juolgijđ já sihoi taid vuoptâidiskijn. Ubâ viste **tievâi** vuoidâs haajâst. (KTK05)⁵⁹

Maria otti täyden pullon aitoa, hyvin kallista nardusöljyä, voiteli Jeesuksen jalat ja kuivasi ne hiuksillaan. Koko huone **tuli täyteen** voiteen tuoksua.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsirâhtusist kyevti saajeest. KR92 olgospyehtim *tuli täyteen voiteen tuoksua* lii jurgâlum anarâškielân *tievâi vuoidâs haajâst*. Vuossâmuu spiekâstmist kyevtsáánág olgospyehtim *tuli täyteen* lii jurgâlum ovttáin saaniijn *tievâi* (spiekâstemjuávkku nr 1) já nubben KR92 olgospyehtim *tuoksua* lii jurgâlum nube rektioin *haajâst* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst olgospyehtimeh *tievâ* já *tievvâđ* väätih

⁵⁹ KTK05, s. 122-123.

lokatiivhäämi. Taah nubástusah iä toovât magarijdgin merhâšumeiäruid veerstân. Spiekâstmijn huolâhannáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

4. leđe tievâ

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 1.

Joh. 16:6

ἄλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἢ λύπη **πεπλήρωκεν** ὑμῶν τὴν καρδίαν.
mut tii váimu **lii tievâ** murrâšist tondiet, maid tijnân ettim. (KKK02)⁶⁰
vaan sydämenne **on täynnä** murhetta sen johdosta, mitä teille sanoin.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist kuulmâ saajeest. KR92 olgospyehtim *sydämenne* lii jurgâlum *tii vááimu* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstemkiäččus ij pyevti kevtiid oovtâst omâstempronominijn ijge taan ohtâvuotân soovâ omastemkiäjus mudoigin. KR92 olgospyehtim *täynnä murhetta* lii jurgâlum *tievâ murrâšist* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko olgospyehtimeh *tievâ* já *tievvâđ* väätih anarâškielâst lokatiiv. KR92 olgospyehtim *sen johdosta* lii jurgâlum *tondiet* (spiekâstemjuávkku nr 1), tastko tot olgospuáhtoo anarâškielâst ovttaim saanijn. Taah nubástusah iä toovât merhâšumeiäruid veerstân. Spiekâstmijn huolâhannáá jurgâlus lii puustâvlâš jurgâlus sehe luándulâš já idiomaatlâš kielâ já ton lasseen västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

5. leđe oles

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 3.

⁶⁰ KKK02, s. 94.

Joh. 16:24

ἕως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε καὶ λήμψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾗ **πεπληρωμένη**

Taan räi tij epped̄ lah áánnum maiden muu noomâst. Áánnud̄, te tij uázžuvetteđ, já tii ilo **lii oles**. (KKK02)⁶¹

Tähän asti te ette ole pyytäneet mitään minun nimessäni. Pyytäkää, niin te saatte, ja teidän ilonne **on täydellinen**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist kyevti saajeest. KR92 illatiivolgospyehtim *tähän asti* lii jurgâlum genetiivráhtusáin *taan räi* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst *räi* ornášuvá genetiiváin. KR92 olgospyehtim *teidän ilonne* lii jurgâlum *tii ilo* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstemkiäččus ij pyevti kevtid oovtâst omâstempronominijn. Spiekâstmijn huolâhánnáá jurgâlus lii viehâ sänitárkki, ton kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ, já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

6. šoddâd tievâšlâžžân

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 3.

Joh. 15:11

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾗ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν **πληρωθῆ**.

Lam sárnum tijnâm taam, et tist ličij muu ilo váimuinâd já illood **šodâččij tievâšlâžžân**. (KTK05)⁶²

»Olen puhunut teille tämän, jotta teillä olisi minun iloni sydämessänne ja teidän ilonne **tulisi täydelliseksi**.

1. Termâ: västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

⁶¹ KKK02, s. 94.

⁶² KTK05, s. 142.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist kyevti saajeest. KR92 olgospyehtim *minun iloni* lii jurgâlum anarâškielân *muu ilo* (spiekâstemjuávkku nr 2), tastko anarâškielâst omâstemkiäččus ij pyevti kevtidđ oovtâst omâstempronominijn; *teidän ilonne* vuod lii jurgâlum *illood* (spiekâstemjuávkku nr 2) siämmáá suujâst. Taah nubástusah iä toovât magarijdgin merhâšumeiäruid veerstân. Mudoi jurgâlemvastuuh láá kavnum morfeemtääsist. Spiekâstmijn huolâhánnáá jurgâlus lii viehâ sänitárkki, ton kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ, já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

7. vijsod

Gyllenberg (1994) sänikirjeest juávkku nr 1.

Luuk. 2:40

Τὸ δὲ παιδίον ἠῶξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο **πληρούμενον** σοφία, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ’ αὐτό.

Pärni šoodâi, kievrâsmij já **viijsoi**, já Immeel ármu čuávui suu. (KKK02)⁶³

Lapsi kasvoi, vahvistui ja **täyttyi** viisaudella, ja Jumalan armo seurasi häntä.

1. Termâ. Teermâ jurgâlus *viijsoi* ij lah aaibâs sänitärhis jurgâlus, mutâ tot västid KR92 já GNT merhâšuumijd.

2. Jurgâlus. Taan veerstâ anarâškielâsâš versio spiekâst KR92 morfeem- já sänitääsiráhtusist oovtâ saajeest. KR92 olgospyehtim *täyttyi viisaudella* lii jurgâlum *viijsoi* (spiekâstemjuávkku nr 3), máhđulávt ton suujâst, et sänitäärhib jurgâlus *tievâi visesvuodâst* ij orroom luándulâžžân anarâškielâst. KR92 olgospyehtim västid tárkká GNT merhâšume, já tondiet taat spiekâstem toovât veerstân mottoomlágán iäru merhâšumeivneest. Spiekâstmist huolâhánnáá jurgâlus lii viehâ puustâvlâš, ton kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš kielâ, já ton lasseen tot västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallávt siämmáánáálá ko KR92.

⁶³ KKK02, s. 63.

5.4 Analyys čuákánkiäsu

Lovvoost 5.3 rahtum teermâi já veerstâi analyys puátuseh láá nuurum já maanġanáálá čovdâččum čuávuváid tavlustuvváid veerstâi, teermâi já spiekâstemjuávhui miel.

1. Teermâi jurgâlem

Veebâ *σῶζω* (vuáđumerhâšume: *piäluštiđ*) lii jurgâlum sänitárkká suomâkielâsâš KR92 miel, pic oovtâ veerstâst (Matt. 1:21) jurgâlussân lii kevttum veebâ aldatoopâ, mii västid sehe KR92 ete GNT sistanneem teermâi merhâšuumijd.

Substantiiv *πνεῦμα* (vuáđumerhâšume: *pieggâ, jieggâ*) lâi systemaatlâvt jurgâlum sänitárkká suomâkielâsâš KR92 miel.

Veebâ *πληρώω* (vuáđumerhâšume: *tevidiđ*) jurgâlusâin pajelâhâá kuálmád uási lii jurgâlum sänitárkká já eres-uv jurgâlusah spiekâsteh tuše sänimeerij peeleešt adai ohtâ sääni lii jurgâlum kuovttijn saaniijn já nubij keijij kielâ idiomaatlâšvuodâ tiet, pic oovtâ saajeest (Luuk. 2:40) lii kevttum veebâ aldatoopâ, mii västid sehe KR92 ete GNT sistanneem teermâi merhâšuumijd.

2. Veebstâi teevstah jurgâlussân

Jurgâlus árvuštállui ton miel, mon ennuv já magareh spiekâstmeh sänitärhisvuodâst – säni- já morfeemtäási räi – jieškote-uv veerstâ jurgâlusâst vuáttojii. Veebstâi miel oovdânpuohtum luvâttálmeh spiekâstmijn kávnovej lahtosijn (Lahtos 1: veebâ *σῶζω*, Lahtos 2: substantiiv *πνεῦμα* já Lahtos 3: veebâ *πληρώω*). Spiekâstmeh juáhhojii spiekâstemtiijpâi miel kuudâ juávkun, moh kávnovej čuávuváá tavlustuvvâst 13. Tavlustâhân láá merkkejum meiddei spiekâstemjuávhui vuottummereh veerstâi⁶⁴ tâi soojij miel. Spiekâstemjuávkku nr 0 meerhâš tievâslâvt säänist säänán jurgâlum adai sänisánâsâš jurgâlus aabâs morfeemtäásist – tai vuottummereh láá merkkejum veerstâi miel. Spiekâstemjuávhuh nr 1–5 aneh sistees spiekâstmijd ucceeb iäruin stuárráábijd, moijn nr 1 meerhâš iäru sänimeerijn já nr 5 meerhâš čielgâ feeilâ jurgâlusâst. Tavlustuvvâst 14 spiekâstmeh já toi vuottummereh láá merkkejum teermâi já spiekâstemjuávhui miel.

⁶⁴ Motomeh veebstah láá juohhum kyevti uásán, jis tiätutermâ lii vuottum veerstâst kuohtii. Motomijn veerstâin vuod lii valdum tutkâmušân tuše uási, ovdâmerkkân ton suujâst, et anarâškielâsâš tekstâ ana sistees tuše uási veerstâst.

Nr	Spiekâstem sänitärhisvuodâst	Vuottummereh	%-uási puoh veerstâin/soojijn
0	Jurgâlus lii sänitärhis jurgâlus adai lii jurgâlum tievâslâvt säänist säänán nuuvt, et jurgâlemvastuuh láá morfeemtäásist já jurgâlus nuávdit vuolgáteevstâ KR92 sänioornig já kielâopâlii ráhtus. Tast huolâhännáá jurgâlus kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš, já västid GNT teevstâ dynaamisávt/funktionaallâvt siämmáánáálá ko KR92.	31 verstád	27 %
1	Vuolgáteevstâ ohtâ säáni lii olgospuohtum kuovttijn teikkâ eenâb-uv saanijn teikkâ kyehti tâi eenâb-uv säáni lii olgospuohtum ovttâin saanijn. Taan juávkun kuleh meid implisiittistmeh já eksplisiittistmeh.	45 saiijeed	33 %
2	Vuolgáteevstâ olgospyehtim lii jurgâlusâst olgospuohtum ovdâmerkkân eres lovvoost, sajahäämist, modusist, tempusist, rektiost, persovnist tâi ereslágán säniornigáin teikkâ ráhtusáin, väi jurgâlus šodâččij luándulii já idiomaatlâš kielân.	76 saiijeed	55 %
3	Vuolgáteevstâ säáni jurgâlemvastun lii kevttum toi paje-, vyeli- tâi aldatoopâ teikkâ miinii eres saanijd, moi merhâšume lii alda vuolgáteevstâ säáni merhâšume.	12 saiijeed	9 %
4	Vuolgáteevstâ säáni lii kuodđum meddâl adai lii pááccám jurgâlhännáá, ijge koččámuš lah implisiittistmist.	3 saje	2 %
5	Vuolgáteevstâ säáni teikkâ olgospyehtim lii jurgâlusâst olgospuohtum puástud, jo-uv printtimfeeilâ teikkâ puástujurgâlem tiet.	1 saje	1 %
	Spiekâstemjuávhuh nr 1–5 ohtsis	138 saiijeed	100 %

Tavlustâh 13. Tutkâmvuálásâš veerstâi analysist kevttum spiekâstemjuávhuh já toi vuottummereh veerstâi tâi soojij miel.

Termâ	Spiekâstmeh sänitärhisvuodâst juávhui miel (juávhuh nr 1–5)						Sänitärhis veerstah (spiekâstemjuávkku nr 0)
	1	2	3	4	5	Ohtsis / saiijeed	
σφζω	5	20	4	1	1	31	9
πνεῦμα	17	39	5	2	1	64	19
πληρόω	23	17	3			43	3
Ohtsis	45	76	12	3	2	138	31

Tavlustâh 14. Sänitärhis veerstâi (spiekâstemjuávkku nr 0) mereh termâi miel já spiekâstemsajeh säni- já morfeemtäási sänitärhisvuodâst termâi já spiekâstemjuávhui (nro 1–5) miel.

Analyys vuáđuld tutkâmvuálásâš veerstâid puáhtá jyehid kuulmâ juávkun: 1) veerstah, moh láá sänitárkká jurgâlum adai sänisánásâš jurgâlusah (spiekâstemjuávkku nr 0), moi uási lii suullân 27 % puoh veerstâin, 2) veerstah, moin vuáttojuh spiekâstmeh puátukielâ jiešvuodâi já idiomaatlâšvuodâ tiet adai puustâvliih jurgâlusah (spiekâstemjuávhuh nr 1–4), moh láá 71 % puoh veerstâin, 3) veerstah, moin vuáttoo čielgâ feilâ (spiekâstemjuávkku nr 5), moi uási lii aldásáid 2 %. Sehe sänitärhis ete puustâvlii jurgâlusâi kielâ lii luándulâš já idiomaatlâš anarâškielâ. Kavnum feeilah vuod láá čielgâsávt editistemfeeilah. Tavlustuvvâst 15 kávnnojuh tááh juávhuh já toi veerstâi mereh já prooseentuásih puoh veerstâin tâi soojijn teermâi mielid oovdânpuohtum.

		σφζω	πνεῦμα	πληρώω	Veerstah ohtsis	Uási puoh veerstâin
1	Sänitärhis veerstah, sänisánásâš jurgâlus (spiekâstemjuávkku nr 0)	9	14+3	3	29	27 %
2	Spiekâstmeh vuáttojuh, puustâvlâš jurgâlus (spiekâstemjuávhuh nr 1-4)	19+2	34	21	76	71 %
3	Veerstâst čielgâ feila (spiekâstemjuávkku nr 5)	1	1	-	2	2 %
	Veerstah ohtsis	31	52	24	107	100 %

Tavlustâh 15. Sänitárkká jurgâlum veerstâi, puustâvlâvt jurgâlum veerstâi já čielgâ feeilâ sistannee veerstâi vuottummereh já toi prooseentuásih puoh tutkâmvuálásijn veerstâin teermâi mielid.

Tavlustuvvâst 16 láá oovdânpuohtum sänitärhis veerstâi mereh já prooseentuásih teermâi mielid. Tavlustuvvâst uáiná, et veerbâ *πληρώω* peht morfeentäasi räi sänitärhis veerstah láá čielgâsávt ucceeb. Toi meeri ličij ohtsis 8 já toi uási 33 % puoh veerstâin, jis olgospyehtim *käydä toteen* jurgâlem verbáin *olášud* ij rekinistuučči spiekâstmij juávkun adai viidâ veerstâst tot lii áinoo spiekâstem sänitärhisvuodâst. Talle puoh teermâi ohtsâš sänitärhis veerstâi uási ličij suullân 31 % puoh kiedâvuššum veerstâin.

Termâ	Puoh veerstah	Sänitärhis veerstah	Sänitärhis veerstâi uási
σφζω	29+2	9	29 %
πνεῦμα	48+4	17	33 %
πληρώω	24	3	12,50 %
Ohtsis	107	29	27 %

Tavlustâh 16. Puoh tutkâmvuálásâš veerstâi já sänitárkká jurgâlum veerstâi mereh sehe sänitärhis veerstâi prooseentuásih teermâi mielid.

6 PUÁTUSIJ SUOGÂRDEM

Ráámmátteevstah láá jurgâlum táásáš vala uccáá anarâškielân. Eidusâš jurgâlempargo aalgij eskin 1970-lovo loppâpelni, veik vuossâmuuh pittááh láá-uv jurgâlum 1800-lovo pelimuddoost. Anarâškielâsâš ráámmátjurgâlusah iä lah kuittâg taan ovdil tutkum. Tutkâmuš lii ávhálâš tääl, ko ráámmátteevstâi jurgâlem anarâškielân lii oppeet algâttum oppeet ive 2013 aalgâst.

Taan tutkâmuš ulmen lâi čielgid, maht kreikakielâsâš Uddâ testament algâteevstâ teermah *σῶζω, πνεῦμα* já *πληρόω* realistuvvojeh ive 1992 mañâ jurgâlum anarâškielâsâš ráámmátteevstâin. Tutkâm vyelni lijji taah teermah já anarâškielâsâš veerstah, moin teermah vuáttojeh. Nubben ulmen lâi čielgid tutkâmvuálâsâš teermâid sistannee veerstâi uásild, magareh anarâškielâsâš Uddâ testament teevstah láá jurgâlussân, jis taid verdid vuolgâtekstâsis ive 1992 suomâkielâsâš kirkkorámátân já nube tááhust kirkkoráámmát Uddâ testament vuolgâteekstân ađai kreikakielâsâš algâteekstân.

Tutkâmvuálásâš teologisâš teermah láá jurgâlum suomâkielâst nuuvt sänitárkká ko peri máhđulâš. Veerbâ *σῶζω* peht tuše oovtâ veerstâst lii jurgâlussân kevttum veerbâ aldatoopâ, mii västid sehe suomâkielâsâš ete kreikâkielâsâs vuolgâ- já algâteevstâi merhâšumijd. Substantiiv *πνεῦμα* lii systemaatlâvt jurgâlum sänitárkká suomâkielâsâš vuolgâteevstâ miel. Veerbâ *πληρόω* jurgâlusâin uási lii jurgâlum sänitárkká já eres-uv jurgâlusah spiekâsteh tuše sänimeerij peeleeest ađai ohtâ sääni lii jurgâlum kuovttijn saanijn já nubikejij kielâ idiomaatlâšvuodâ tiet, já oovtâ saajeest lii kevttum veerbâ aldatoopâ, mii västid sehe suomâkielâsâš ete kreikâkielâsâs vuolgâ- já algâteevstâi merhâšuumijd.

Anarâškielâsâš Uddâ testament jurgâlusah láá puustâvlâvt jurgâlum, uásild aabâs sänitárkká jurgâlum, já ton lasseen luándulâš já idiomaatlâš anarâškielâ. Tutkum 107 veerstâ já verstuási juávhust 27 % láá sänitárkká jurgâlum, aabâs säni- já morfeemtäási räi, 71 % láá puustâvliih jurgâlusah já feilâ vuáttoo aldasáid 2 %:st veerstâin já 1 %:st toin soojijn, kost vuáttoo spiekâstem sänitärhisvuodâst. Puoh tutkâmvuálásâš 107 veerstâin kávnovejeh kyehti feeilâ, moh láá čielgâsávt mottoomlágáneh editistemfeeilah. Tagareh feeilah iä lah innig máhđuliih taanáigásâš ráámmátjurgâlmist, tastko jurgâlem tábâhtuvá ráámmátjurgâlemohjelmáin, moi peht teevstah meiddei tärhistuvvojeh.

Tutkum anarâškielâsâš teevstâid puáhtá anneeđ njebžilis jurgâlussân, tastko toin láá spiekâstum vuolgâteevstâ morfeem- já sänitääsiráhtusijn iänäáš talle, ko tot lii lamaš taarbâšlâš tâi velttidmettum puátukielâ idiomaatlâš- já luándulâšvuodâ tiet. Anarâškielâsâš Uđđâ testament teevstah nuávditteh dynaamisâš/funktionaallâš ekvivalens kreikâkielâsâš algâteevstâi kuáttá siämmáanáálá ko toi suomâkielâsâš vuolgâtekstâ ive 1992 kirkkoráámmát.

Interferens ij oro vuottuumin jurgâlusâin, tastko máhđuliih interferenssullâseh jiešvuodah tuodânalásumosávt čonnâseh toos, et suomâkielâ lii vaiguttâm jo kuhháa anarâškielân já toos et jieš kirholâš já teologisâš terminologia lii puohtum suomâkielâst anarâškielân. Ton lasseen suomâkielâ já anarâškielâ láá hylkkikielâh, mii lii-uv toohâm náávt sänitärhis jurgâlus mahđulâžžân. Vuolgâkielâ ij oro vaiguttâm jurgâlus kielâolgoldâhân eenâb ko toin naalijn, et jis suomâkielâsâš vuolgâteevstâ sänioornig lii orroom luándulâžžân anarâškielâst, jurgâleijee ij lah muttâm, veik miinii eres sänioornigijd ličij-uv lamaš siämmáanáálá máhđulâš anarâškielâst.

Vuolgâteevstâ suomâkielâsâš ive 1992 kirkkoráámmát já anarâškielâsâš jurgâlusâi funktioh láá suullân siämmááh ađai ráámmátteevstâi kevttim sehe kirholii immeelpalvâlusâin ete ovtâskâs ulmui ráámmátteevstâi luhâmist. Vuolgâteevstâ já puátuteevstâ vuástávâldei kognitiivliih pirrâseh láá siämmáásullâsiih ađai eidusâš kontekstuaalliih äävžih vuolgâteevstâ já puátuteevstâ kooskâst iä lah. Siämmáanáálá jurgâlus tárguttâs ađai skopos lii siämmáálágán ko vuolgâteevstâ ulme. Jurgâlem puátusij vuáđuld ađai anarâškielâsâš ráámmátteevstâi tááhust puáhtá nabdeđ, et jurgâlmeh olâšutteh jieijâs skopos ađai västideh anarâškielâlii vuástávâldei táarbuid já tuáimih anarâš siärváduvvâst.

Ive 1992 suomâkielâsâš Ráámmát jurgâlem ohtâvuodâst láá jo valdum vuotân kulttuur-tiätu-, äigi- já čuovviittâspirrâduvvâi iäruh kreikâkielâsâš algâteevstâ vuástávâldei já tááláa ääigi Suomâst ässee vuástávâldei kooskâst. Anarâškielâsâš jurgâlusâst ij tarbâšâm eidusávt heiviittiđ informaatio, vâi lohheeh iberdičii tom pyerebeht, tastko anarâškielâlâš vuástávâldejuávkku ađai anarâškielâ sárnooh ääsih iänäás Suomâst tâi aldaa orroo kuávluin já enâmijn siämmáásullâsijn pirrâduvvâin. Tutkâmvuálâsijn veerstâin vuottui tuše ohtâ saje, kost informaatio lâi heiviittum anarâš kulttuurân. Kielâpirrâduvvah, ovdâmerkkân ettâmvyevih, olgospyehtimeh já kollokaatioh láá

valdum vuotân anarâškielâsâš jurgâlusâin, mon uáiná toin soojijn, kost jurgâlus spiekâst vuolgâteevstâ ráhtusijn, mutâ olgospuáhtá ton merhâšume já lii luándulâš puátukielâ.

Taan tutkâmuš puátusij vuáduid puáhtá anneeđ čielgâsin, et anarâškielâsâš ráámmátteevstâid ij lah tárbu viggâđ jurgâlid algâkielâst, Uđđâ testament uásild kreikâkielâst. Ráámmátteevstâid puáhtá jurgâlid anarâškielân koskâkielâ ađai suomâkielâ peht, já kreikâkielâtáidusâš äššitobdee vuod tarbâšuvvoo eskin tärhistemmuddoost. Taat lii merhâšittee, tastko sehe olmoošresurseh ete ekonoomliih máhđulâšvuodah láá vääniht anarâškielâlii siärváduvvâst.

KÄLDEEH

Amnâstâhkäldeeh já toi uánádâsah

EM95 = Evangelium Matteus mielđ 1995: Anarâškielân jurgâlâm Marja Liisa Olthuis. Helsinki: Suomâ Pipliaservi.

GNT = Nestle-Aland Novum Testamentum Graece. Editione vicesima septima revisa (revised twenty-seventh edition), edited by B. and K. Aland, Karavidopoulos, Martini, and Metzger.

KAT00 = Katekimus 2000: Suomen evankelisluterilaisen kirkon kristinoppi. Hyväksytty kirkolliskokouksessa vuonna 1999. <http://www.evl.fi/katekismus/>

KAT11 = Katekismus 2011: Suomâ evaŋgellâš-luterilii kirho ristâoppâ. Tuhhiittum kirholâščuákkimist ive 1999. Anarâškielân jurgâlâm Ilmari Mattus. Helsing: Edita.

KKK02 = Kirkkokietâkirje 2002: Suomâ evaŋgelâš-luteerlâš kirho kirkkokietâkirje anarâškielân. Anarâškielân jurgâlâm Marja-Liisa Olthuis. Pieksämäki: Kirkkohaldâttâs. [http://www.sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/031D9046BC845DF5C2257713004D0245/\\$FILE/inarijpkirja.pdf](http://www.sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/031D9046BC845DF5C2257713004D0245/$FILE/inarijpkirja.pdf)

KTk05 = Kirholij toimâttâsâi kirje 2005: Suomâ evaŋgelâš-luteerlâš kirho kirholij toimâttâsâi kirje anarâškielân (väljejum uásih) Anarâškielân jurgâlâm Marja-Liisa Olthuis. Helsinki: Suomâ Pipliaservi. [http://www.sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/031D9046BC845DF5C2257713004D0245/\\$FILE/inaritoimkirja.pdf](http://www.sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/031D9046BC845DF5C2257713004D0245/$FILE/inaritoimkirja.pdf)

KR92 = Pyhä Raamattu 1992: Pyhä Raamattu. Vanha testamentti. Uusi testamentti. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1991 käyttöön ottama suomennos. Mikkeli: Suomen Pipliaseura.

ParaText-ráammátjurgâlemohjelm (tuálá sistees eres lasseen tavekielâsâš ive 1998 Uddâ testament teevstâ).

Sänikirjeh já išeniävuh

Danker, Frederick William 1993: A Concise Greek-English Dictionary of the New Testament. Deutsche Bibelgesellschaft. (Siskálduvá ParaText-ráámmátjurgâlemohjelmán)

Gyllenberg, Rafael 1994: Uuden testamentin kreikkalais-suomalainen sanakirja. Helsinki: Yliopistopaino.

Liddell, Henry George & Scott, Robert 1996: A Greek-English Lexicon. 9. Ed. 1940. Rev. and augm. H. Jones & R. McKenzie. With a Revised Supplement 1996. Ed. P. Glare & A. Thompson. Oxford: Clarendon Press.

Morottaja, Matti 2007: Anarâškielâ ravvuuh. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 144. Helsig: Päikkieennâm kielâi tutkâmkuávdáš,

Olthuis, Marja-Liisa 2000: Kielâoppâ – inarinsaamenkielen kielioppi. Inari: Sämitigge.

Olthuis, Marja-Liisa 2006: Inarinsaame-suomi-inarinsaame sanakirja (pargonommâ). Toimättâm Sämitigge. Sänikirjeest láá suullân 30 000 uuccâmsäännid. Iskâdempittä almostui ive 2006. Sämitigge: Oppâmateriaalkuávdáš.

Preuschen, Erwin 1910: Vollständiges griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testamentes und der übrigen urchristlichen Literatur. Giessen: A. Töpelmann.

<http://ia600400.us.archive.org/21/items/vollstndigesgr00preu/vollstndigesgr00preu.pdf>

Schirlitz, S. Ch. 1893: Griechisch-deutsches Wörterbuch zum Neuen Testamente. 5.ed. Neu bearbeitet von Th. Eger. Giessen: E. Roth.
http://ia600304.us.archive.org/7/items/MN42073ucmf_1/MN42073ucmf_1.pdf

Schmoller, Alfred 1994: Handkonkordanz zum griechischen Neuen Testament. 8. Aufl. 3. rev. Druck. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft.

Teddilhánnáá käldeeh

Olthuis, Marja-Liisa 2013: Evangelium Matteus miel -jurgâlem proojeekt (njälmâlâš tiätu finnejum 12.3.2013).

Sipilä, Seppo 2013a: Maailm ráámmátjurgâlemprojektijn, Suomâ Pipliaservi (njälmâlâš tiätu finnejum 13.3.2013).

Sipilä, Seppo 2013b: Tavekielâsâš ráámmátjurgâlemproojeekt, Suomâ Pipliaservi (njälmâlâš tiätu finnejum 13.3.2013).

Kirjâlâsvuotâ

Anarâš-kalender 2005a: Elias Lönnrot. Avveel: Anarâškielâ servi. Siämmáš tekstâ kávnoo Sämimuseum Siida viermisijđoin: <http://www.samimuseum.fi/anaras/anaraskiela/tutkimus/lonnrot.html> (13.2.2013).

Anarâš-kalender 2005b: Edvard Wilhelm Borg. Avveel: Anarâškielâ servi. Siämmáš tekstâ kávnoo Sämimuseum Siida viermisijđoin: <http://www.samimuseum.fi/anaras/anaraskiela/tutkimus/borg.html> (13.2.2013).

Anarâš-kalender 2005c: Lauri Arvid Itkonen. Avveel: Anarâškielâ servi. Siämmáš tekstâ kávnoo Sämimuseum Siida viermisijđoin: <http://www.samimuseum.fi/anaras/anaraskiela/tutkimus/litkonen.html> (13.2.2013).

Capdeville, Sophie 2009: Suomen saamenkielisten painotuotteiden alkutaival. Ensimmäisistä saamennoksista saamenkieliseen kirjallisuuteen. – Klaas Ruppel (toim.) Omin sanoin. Kirjoituksia vähemmistökielten kirjallistumisesta (Jiejâs sanijgijn. Čalluuh ucceeblovokielâi čäällimhäämi kevttimist) s. 29–58. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 6. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk6/Omin_sanoin.pdf (10.1.2013).

Gutt, Ernst August 1992: Relevance theory. A guide to successful communication in translation. Dallas: Summer Institute of Linguistics.

Gutt, Ernst August 2000: Translation and relevance. Cognition and context. 2nd Ed. Manchester: St. Jerome.

Heininen, Simo 1992: Mikael Agricolasta vuoden 1642 Raamattuun. – Jussi Nuorteva (toim.) Biblia 350. Suomalainen Raamattu ja Suomen kulttuuri s. 11–19. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 556. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Häkkinen, Kaisa 1994: Agricolasta nykykieleen. Suomen kirjakielen historia. Porvoo: WSOY.

Ingo, Rune 1990: Lähtökielestä kohdekieleen. Johdatus käänntieteseen. Helsinki: WSOY.

Kakkuri, Teemu 2012: British and Foreign Bible Society saamenkielisten raamatunkäännösten kustantajana. – Jouko M. V. Hekkinen & Veijo Koivula (toim.) Crux spes unica. Risti, ainoa toivo. Piispa Olavi Rimpiläinen 75 vuotta s. 297–305. Helsinki: Aurinko.

Kela, Maria 2007: Jumalan kasvot suomeksi. Metaforisaatio ja erään uskonnollisen ilmauksen synty. Jyväskylä studies in humanity 82. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13470/9789513930691.pdf?sequence=1> (10.1.2013)

Kjølaas, Per Oskar 1995: Bibelen på samisk. En bok om samisk bibeloversettelse = Sámi biibbal. Girji sámi biibbaljorgaleami birra. Oslo: Det norske bibelselskap.

Mojola, Aloo Osotsi & Wendland, Ernst 2003: Scripture translation in the era of translation studies. Timothy Wilt (toim.) Bible translation. Frames of reference s. 125. Manchester: St. Jerome.

Nord, Christiane 1997: Translating as a purposeful activity. Functionalist approaches explained. Manchester: St. Jerome.

Nuorteva, Jussi 1992: Suomalaisen Raamatun 350 vuotta. – Jussi Nuorteva (toim.) Biblia 350. Suomalainen Raamattu ja Suomen kulttuuri s. 20–34. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 556. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Olthuis, Marja-Liisa 2003: Uhanalaisen kielen elvytys: esimerkkinä inarinsaame. – Virittäjä 107 s. 568–579.

Olthuis, Marja-Liisa 2006: 1800-luvun inarinsaame ja inarinsaamen kirjakielen synty. – Taru Nordlund (toim.) Kohtauspaikkana kieli. Näkökulmia persoonaan, muutoksiin ja valintoihin s. 386–412. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1078. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Olthuis, Marja-Liisa 2007: Anarâškielâ iäláskitem tutkâm já puátteevuodâ visioh. — Jussi Ylikoski & Ante Aikio (toim.), Sámit, sánit, sátnehámit. Riepmočála Pekka Sammallahti miessemánu 21. beaivve 2007 s. 315–318. Suomalais-ugrilaisen seuran toimituksia 253. Helsinki: Suomalais-ugrilainen seura.

Olthuis, Marja-Liisa 2009: Mii kirjekieliâ lii já maht tot šadda? – Klaas Ruppel (toim.) Omin sanoin. Kirjoituksia vähemmistökielten kirjallistumisesta (Jieijâs sanijgijn. Čalluuh ucceeblovokielâi čäällimhäämi kevttimist) s. 75–89. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 6. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk6/Omin_sanoin.pdf (27.12.2012).

Olthuis, Marja-Liisa, Kivelä, Suvi & Skutnabb-Kangas, Tove 2013: Revitalising indigenous languages. How to recreate a lost generation. Bristol: Multilingual Matters

Reiss, Katharina & Vermeer, Hans J. 1984: Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie. Linguistische Arbeiten 147. Tübingen: Niemeyer Verlag.

Reiss, Katharina & Vermeer, Hans J. 1986: Mitä kääntäminen on. Teoriaa ja käytäntöä. (Alkuteos: Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie, 1984.) Lyhentäen suomentanut Pauli Roinila. Helsinki: Gaudeamus.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Kirkon keskusrahasto 2012: Talousarvio vuodelle 2013 ja toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2013 – 2015. [http://sakasti.evli.fi/sakasti.nsf/0/E7E01EA0F399DCAAC225770F0044D0E9/\\$FILE/KR%20talousarvio%202013.pdf](http://sakasti.evli.fi/sakasti.nsf/0/E7E01EA0F399DCAAC225770F0044D0E9/$FILE/KR%20talousarvio%202013.pdf)

Suomen Pipliaseura 2008: Vuosikertomus 2008. www.piplia.fi/fi/tiedostot/vuosikertomus_08.pdf (10.2.2013).

Toivanen, Aarne 1985: Ajankohtainen raamatunsuomennos. Helsinki: Kirjaneliö.

Toivanen, Aarne 1989: Sanotaan se suomeksi. Uudistuva raamatunkäännös. UT. Helsinki: Kirjapaja.

Vehmas-Lehto, Inkeri 2002: Kopiointia vai kommunikointia? Johdatus käännosteoriaan. Helsinki: Finn Lectura.

Vehmas-Lehto, Inkeri 2008: Onko käännoistutkimuksessa särmää? – Irmeli Helin & Hilikka Yli-Jokipii (toim.) Kohteena käänno. Uusia näkökulmia kääntämisen ja tulkkauksen tutkimiseen ja opiskelemiseen s. 13–42. Käännoistieteen laitoksen julkaisuja IV. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Wilt, Timothy 2003: Translation and communication. Timothy Wilt (toim.) Bible translation. Frames of reference s. 2780. Manchester: St. Jerome.

Viermisijdoh

Anarâškielân almostittum kirjâlâšvuotâ. 2006 Sámi musea Siida & Anarâškielâ servi. <http://www.samimuseum.fi/anaras/anaraskiela/kieli/teokset.html> (12.2.2013)

De nyeste bibeloversettelse til norsk. Det Norske Bibelselskapet. Viermisijdo: <http://www.bibel.no/OmBibelen/Bibeloverttelser/Oversettelse-Norge/Etter1938> (11.2.2013).

Saamenkielisten kirkkokäsikirjojen taustaa. Sakasti.evl.fi – kirkon palvelijoille. Kirkon keskushallinto – Suomen ev.lut. kirkko. Viermisijdo: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content408A96> (23.1.2013).

Samiske oversettelse. bibel.no. Det Norske Bibelselskapet. Viermisijdo: <http://www.bibel.no/ombibelen/bibeloverttelser/oversettelse-norge/samiske-oversettelse.aspx> (11.2.2013)

LAHTOSEH

LAHTOS 1. Verbâ *σφζω*: tutkâmvuálásâš jurgâlusâin vuottum spiekâstemjuávhuh já toi mereh veerstâi miel.

σφζω	Kyehti jurgâlus	Sänitârhis jurgâlus	Spiekâstmeh vuáttojeh	Spiekâstmeh sänitârhisvuodâst juávhui miel					
				1	2	3	4	5	Ohtsis
Matt. 1:21	x		x x		2	2			4
Matt. 8:25		x							
Matt. 9:21			x		1	1			2
Matt. 9:22a			x		1				1
Matt. 9:22b			x	1					1
Matt. 10:22			x	1	1				2
Matt. 14:30			x	1	2	1			4
Matt. 16:25			x		1				1
Matt. 19:25			x	1					1
Matt. 24:13			x		1				1
Matt. 24:22			x		1				1
Matt. 27:40			x		1				1
Matt. 27:42a		x							
Matt. 27:42b		x							
Matt. 27:49			x		1				1
Mark. 16:16			x		1				1
Luuk. 8:12			x	1					1
Luuk. 17:19			x				1		1
Luuk. 18:42		x							
Luuk. 19:10		x							
Luuk. 23:35a		x							
Luuk. 23:35b		x							
Luuk. 23:37		x							
Luuk. 23:39			x		2				2
Room. 8:24			x		2				2
Room. 10:9			x		1				1
1. Tim. 2:4		x							
Tit. 3:5			x					1	1
1. Piät. 3:21	x		x x		2				2
Ohtsis	2	9	20	5	20	4	1	1	31

LAHTOS 2. Substantiiv *πνεῦμα*: tutkâmvuálásâš jurgâlusâin vuottum spiekâstemjuávhuh já toi mereh veerstâi mielid.

πνεῦμα	Kyehti jurgâlus	Sänitärhis jurgâlus	Spiekâstmeh vuáttojuh	Spiekâstmeh sänitärhisvuodâst juávhui mielid					
				1	2	3	4	5	Ohtsis
Matt. 1:18			x	2	2		1		5
Matt. 1:20			x	1	1				2
Matt. 3:11			x			1			1
Matt. 3:16			x	1	2				3
Matt. 4:1			x		1				1
Matt. 5:3		x							-
Matt. 8:16			x	1	2				3
Matt. 10:1			x		1				1
Matt. 10:20			x		1				1
Matt. 12:18			x		1				1
Matt. 12:28		x							-
Matt. 12:31			x	1	2				3
Matt. 12:32			x		1				1
Matt. 12:43			x	2		1			3
Matt. 12:45			x	1					1
Matt. 22:43			x			1			1
Matt. 26:41			x		1				1
Matt. 27:50		x							-
Matt. 28:19			x		1	1			2
Mark. 2:8			x		1				1
Luuk. 1:35	x		x x		2				2
Luuk. 1:47			x		1				1
Luuk. 2:25			x		1				1
Luuk. 2:26			x	2					2
Luuk. 2:27			x	1	4				5
Luuk. 11:24			x	1			1		2
Luuk. 11:26		x							-
Luuk. 23:46			x		2				2
Luuk. 24:37			x		1				1
Luuk. 24:39			x	1	1				2

(juátkoo)

LAHTOS 2. (juátkoo)

πνεῦμα Verstâ	Kyehti jurgâlus	Sänitärhis jurgâlus	Spiekâstmeh vuáttojuh	Spiekâstmeh sänitärhisvuodâst juávhui miel					
				1	2	3	4	5	Ohtsis
Joh. 14:17			x		1				1
Joh. 14:26	x	x	x		2			1	3
Joh. 16:13			x		2				2
Joh. 20:22	x		x (x) ⁶⁵		1	1			2
Room. 8:14		x							-
Room. 8:15a		x							-
Room. 8:15b			x	1					1
Room. 8:26a	x	x (x) ⁷							-
Room. 8:26b	x	x x							-
Room. 8:27	x	x x							-
2. Kor. 5:5		x							-
2. Kor. 13:13		x							-
Gal. 5:22			x		1				1
Ef. 4:3		x							-
Ef. 4:4			x	2	1				3
1. Tess. 5:19		x							-
1. Tess. 5:23			x		2				2
Tit. 3:5 ⁶⁶		-	-						-
2. Piät. 1:21		x							-
Ohtsis	6	17	35	17	39	5	2	1	64

⁶⁵ Taan veerstâ nubbe jurgâlus ij valduu vuotân analyys čuákákiásust, tastko tot lii jurgâlum KAT00 vuáduld, mii lii heviittum taan veerstâ peht adai spiekâst KR92 teevstâst.

⁶⁶ Verstâ Tit. 3:5 lii kiedâvuššum kuohtii taan analyysist, tastko tot tuálá sistees sehe veerbâ *σφζω* ete substantiiv *πνεῦμα*. Jurgâlus árvuštállámuásist tot lii kuittâg valdum vuotân tuše ohtii.

LAHTOS 3. Verbâ *πληρώω*: tutkâmvuálásâš jurgâlusâin vuottum spiekâstemjuávuhuh já toi mereh veerstâi miel. Tavlustuvvâst uáinoo, mon veerstâin láá kyehti jurgâlus anarâškielân.

πληρώω Verstâ	Kyehti jurgâlus	Sänitârhis jurgâlus	Spiekâstmeh vuáttojuh	Spiekâstmeh sänitârhisvuodâst juávhui miel					
				1	2	3	4	5	Ohtsis
Matt. 1:22			x	2	1				3
Matt. 2:15			x	1	1				2
Matt. 2:17			x	1					1
Matt. 2:23			x	1	1				2
Matt. 3:15			x		2				2
Matt. 4:14		x							-
Matt. 5:17		x							-
Matt. 8:17			x	2	1				3
Matt. 12:17		x							-
Matt. 13:35			x	1					1
Matt. 13:48			x	3		2			5
Matt. 21:4			x	1					1
Matt. 23:32			x	3					3
Matt. 26:54			x	1					1
Matt. 26:56			x	1					1
Matt. 27:9			x	1					1
Luuk. 2:40			x			1			1
Luuk. 22:16			x	2					2
Luuk. 24:44			x	1	3				4
Joh. 12:3			x	1	1				2
Joh. 15:11			x		2				2
Joh. 16:6			x	1	2				3
Joh. 16:24			x		2				2
Ef. 1:23			x		1				1
Ohtsis	-	3	21	23	17	3	-	-	43